

ЗАВОД ЗА
ВРЕДНОВАНЕ
КВАЛИТЕТУ
ОБРАЗОВАНИЯ
И ВОСПИТАНИЯ

Общи стандарди посцигнуцох за конец
общого среднього образования и среднього професійного образования
у часци общеобразовних предметох

за предмет

РУСКИ ЯЗИК І КНІЖОВНОСЦ

Общи стандарди посцигнузох за конец общого среднього образования и среднього
фахового образования у часци общеобразовних предметох
РУСКИ ЯЗИК И КНЇЖОВНОСЦ

Видаватель

Завод за вредноване квалитету образованя и воспитаня

За видавателя:

Др Бранислав Рандлович

Редактор:

Александар Мудри

Люпка Малацко

Авторе:

Александар Мудри

Люпка Малацко

Лектура и коректура:

Александар Мудри

Люпка Малацко

Дизайн:

Мирослав Йованович

Материял доступни на URL адреси:

www.ceo.edu.rs

Тираж: 6 прикладнїки

ISBN 978-86-80742-43-4

ЗМИСТ

1. Общи стандарди посцигнуюцох	3
1.1. Общи и медзипредметны компетенцыі за канець средняго образования	6
2. О образовных стандардох за предмет Руски язик и кніжковносц	14
Общи стандарди постигнуюцох за предмет Руски язик и кніжковносц за канець общага средняго образования и средняго фаховага образования у часцы общеобразовных предметох	15
2.1. Обласц ЯЗИК	18
2.2. Обласц КНІЖКОВНОСЦ	46
2.2.1. Обще огляднүце на витвореносц учэнія у обласці Кніжковносц	46
2.2.2. Коментары стандардох у обласці Кніжковносц	46
2.2.3. Приклады задаткох	58
2.3. Обласц ЯЗИЧНА КУЛТУРА	71
2.4. Применёване образовных стандардох у наставним процесу – планованню, выводзеню наставі і вреднованню посцигнуюцох школьнірох	83
3. Література	91

1. ОБІЦІ СТАНДАРДИ ПОСЦІГНУЦОХ

О поняцу образовних стандардох

У нашей образовнай системи, по одредбох Закона о основах системи образования и воспитання (2009), предвидзене дефинаване даскеліх групох стандардох, медzi хторима и стандарди посцігнуцох школьнаго, односно націвівачох наставі. Понеже ше уж применюю общи стандарди постигнуцох за конець першаго и другаго циклусу основнаго образования и конець першаго и трэцаго циклуса основнаго образования одроснутых, зоз усвойованьем стандардох хторы ше одноша на среднє образоване заокружени процес стандардизаціі знанія, схопносцох и компетенцийох хторы школьнаго треба же би розвіли у доуніверзітэтскім образованью.

Процес виробку стандардох

Стандарди розвівали окремні роботны групи. Члени роботных групох выбраны так же би уключели наставнікох, универзітэтских професорох за одредзены предметы, педагогох, психологох и професіоналцах зоз Заводу за вредноване квалитету образования и воспитання и Заводу за унапредзоване образованія и воспитанія. Под час виробку стандардох роботны групы и Завод мали потримовку фаховцах зоз Проекту „Потримовка обезпечеваню квалитета системи закончуючих испитох на нацыональнім уровню у основным и среднім образованію”.

Стандарди за обще среднє образоване заснованы на компетенцийох хторы треба же би оможліўели школьнаго же би успішно одвітовали на розличні животны виволаня у різных животных ситуациях (образовных, дружтвенных, культурных, интерперсональных, практичных, ітд). Же би були компетентні успішно одвітоваць на такі виволаня, школьнаго треба же би здобули и хасновали розличні файты знанія, схопносцы и становиска, т.е. треба же би розвівали **компетенціі засновані на знанію**. Прэто стандарди треба же би описали цо школьнаго знаю и можу поробиць на розличных уровнях розвою компетенцийох, т.е. по стандардох ше мера уровень одредзенай компетенціі хторы посцігнути на концу среднім образованію.

Три стандарды (уровні постигнуцох) дефинаваны за кожну компетенцию – основни, средні и напредні. Кажды стандарт (уровень) дефининуе знане, схопносцы и становиска хторы школьнаго треба же би мали, як и з хторима виволаннями ше можу борыць же би вітворэли тот стандарт (уровень). Три стандарды (уровні) кумулативны и убудованы ёден до другога так же школьнаго на напреднім уровне віполнюю вимоги зоз шыцких трох уровнях.

Основны уровень стандарду дефининуе уровень посцігнуца у одредзеных компетенцийох (знане, схопносцы и становиска) хторы школьнаго треба же би мал пре активне и продуктивне участвоване у розличных областцах живота (дружтвенім, прыведнім, образовнім, фамелійнім, особнім, ітд).

Средній уровень стандарду дефининуе уровень посцігнуца у одредзеных компетенцийох (знане, схопносцы и становиска) хторы школьнаго треба же би мал пре успішне предлужоване зоз факультэтскім образованьем у розличных областцах.

Напредній уровень стандарду дефининуе уровень посцігнуцох у одредзеных компетенцийох (знане, схопносцы и становиска) хторы школьнаго треба же би мал пре успішне предлужоване зоз факультэтскім образованьем у областцах за хторы тоты компетенціі представляю окреме важне условіе.

Рамик 1. Ключни термины – структура стандартох

Стандарди компетенцийох описно дефиную на хтори окремни виволаня поступньовей зложенощі школяре можу одвітовац на одредзеним уровню компетенциї (основни, средні і напредні).

Общи и медзипредметни компетенциї представляю наративни опис гэвтих компетенцийох хтори ше засновую на интеграваню розличных знаньох и схопносцох хтори ше развіваю у рамку розличных предметох и на основі наставней програмы.

Обща предметна компетенция представляя наративни опис цо школяре знаю и можу поробіц на основі образованя хторе здобуваю у рамку поєдинчнага предмета. Обща предметна компетенция описує конечны ціль учэння одредзенага предмета.

Специфичны предметны компетенциї представляю наративни опис специфічных способносцох школяра хтори му оможліўюю же бі розвил общу предметну компетенцию.

Стандарди служа за преценъоване посцигнуюцох школяра у рэзвою одредзеных компетенцийох. Стандарди дефиную обчекованя у вязі зоз посцигнуком школяра на розличных уровнях рэзвою компетенциї. Стандарди тиж служа як критериюмі за преценъоване. Дефиную ше а) „вислові стандарду“ и б) „стандарды компетенцийох“ (опатриц дефиніціі далей у тексту).

Приклады:

- Школяр хтори віполнює лем основни стандарт може разуміц информатывны текст о познатай темі.
- Школяр хтори віполнює напредні стандарт може критично преценіц различны рашэння даякей новей проблеми у непознатых обставінох.

Вислові стандардох дефиную конкретны знаня, схопносці або становіска хтори школяре треба же бі здобули у одрезенай обласці наставі (домену), на одредзеним уровню стандарду.

Приклады:

- Школяр може напісац огляднүце на кніжку, театральну представу, фільм и подобне.
- Школяр зна ришиц два ўнікальны зоз двома непознатымі.

Виходы дефиную обчековані результаты учэння, вони гэвто цо ше вітворюю под час наставнага процеса. Виходы ше дефиную на основі общых и медзипредметных компетенцийох и стандардох посцигнуюца за кожды рок учэння.

У процесу виробку стандарду применены приступ у хторым ше зменью экспертына и емпірийна валидация.

Одношене стандарту и наставнай програмы/курикулуму

У нашай образовнай системи наставні програмы ішле віше традицыйно концепційнай також маю цілі, задатки і попис наставніх змістох. У цеку процес виробку қурикулума хтори будзе маць виходи учнів кожного предмета. Кед ше так дефіновані қурикулум почне применьоваць, природна вяза медзі стандартамі і дефінованымі виходамі у қурикулуму будзе очиглядна, і наставнікі, плануючы наставу ориентавану на виходы, не буде маць вельмо дилемі кола места стандарту у процесе наставі. У періодзе покля ше то не случи, пред наставнікамі виволуючы задатак формаваць наставу рукавадзаци ше з обчекаванымі результатамі учнів описанымі у стандартох, але при тым не занедзбуючи змісті планавані з наставнай программой.

Стандарды мерні інструменты з чиім хаснованьем можліве утвардзіць цо і у якей міры розвійте і посцігнуте. Прето важне же бі наставнік уж под час планавання роботы брал до огляду стандарды у хторых описаны критичны знання і схопносцы хтори понукаю одредзены науково обласці, а необходні су школяром не лем у форматывным смыслу, але і же бі лепш розумели швейцарскія себе, свойства справаване, свою улогу і положене у нім.

Наставнік бі у своій роботы насампредз треба хасноваць **общепредметны і специфичны предметны компетенцыі**, хторы поправдзе представляю одвит на питане: Прецо школярові потребни тот предмет? Цо вон з гэвтага цо учел у рамкох таго предмету годзен порабіць у своім живоце, звонка образовнай ситуацыі, або праз свойство дальшае образоване, і то успишно? Здогадніме, компетенцыі ше починаю будоваць праз наставні процес, але найважнейшэ же бі вони пришли до выраженя кед школяр видзе зоз наставнаго процеса. **Вислові стандарту посцігнуцох** даваю одвит на питане: По хторы уровень, основні чи напредні, школяр мусі маць усвоены знання, розвіти схопносцы і становиска же бі успишно закончэл образовнай процес у рамкох формальнага образовання? И на концу, понеже шыцкі школяре треба же бі **развіли общи і медзипредметны компетенцыі**, а шыцкі наставні предметы треба же бі допринеслы тому, кожды наставнік треба же бі у своім предмету препознал доприношэнне развою тих компетенцийох і же бі у планаванню вжал до огляду тот факт.

З помоцу стандартох мераю ше і виходы і компетенцыі. Применьоване стандартох ёден з способох же бі ше о гэвтага цо насправді посцігнуте у образовнам процессе не нагадаваць, але і же бі ше то вимерало. Меране фундаментаване на стандартох дава вельмо повратны информаціі о квалітэту і развойных потребах образовнай системы, а тата заєдніцка слика ше, на особліві і специфічны способы, будуе з роботу і результатамі кождай школы, кождаго наставніка і кождаго школяра.

1.1. ОБЩИ И МЕДЗИПРЕДМЕТНИ КОМПЕТЕНЦІЇ ЗА КОНЄЦ СТРЕДЊОГО ОБРАЗОВАЊЯ

Наставни програми общеобразовних предметох у Сербии, и на основношколским и на средњошколским уровню, потераз дефиновали образовни цилї за поєдинечни наставни предмети, але не и на уровню компетенцијох як виходох учена хтори ше формулу и потримую зоз заєднїцку роботу већеј поєдинечних школских дисциплинох. Потерашня пракса позна координовану и симултану роботу двох або већеј дисциплинох при обрађивању једне теми (корелација медзи предметами). У тим документу дефиновани нови обласци, релевантни за особни, професијни и социјални развој и функционоване појединца, у хторих ше компетентносц здобува з флексибилним и динамичним интегрованьом и применюваньом предметних знаньох.

Одношеније појединечних предметох и общих и медзипредметних компетенцијох

Оријентација образовнога процеса гу общим и медзипредметним компетенцијом не значи запровадзоване нових предметох аңи додатних годзинах тематски пошвеџених одредзенай компетенцији, але укључоване общих и медзипредметних компетенцијох до рижнородних наставних предметох. Тото ше посцигује на даскељо способи.

Перше, предметни виходи ше дефинију так же ше през њих запровадзује вяза зоз общима и медзипредметним компетенцијами. З другима словами, предметни знанја и схопносци хтори ше снују на тих знаньох ше, окрем у стриктно предметним, дефинију и у контексту общих и медзипредметних компетенцијох. Витворијоване так дефинованих виходох водзи и гу развоју общих и медзипредметних компетенцијох. Так поставеним предметним виходом, хтори ше утврдзую за кажди рок/класу у хторим ше предмет учи, планује ше и направи развоју общих и медзипредметних компетенцијох. При тим важне и же ше през витворијоване једнога предметнога виходу може допринеси развоју већеј общих и медзипредметних компетенцијох и же развој једне з њих може оможлјији већеј предметни виходи.

Друге, развоју общих и медзипредметних компетенцијох доприноши и развој предметних компетенцијох, бо ше предметни компетенциј чежко могу подполно видвоји з общих. Гоч кельо специфични, предметни компетенцији ше не могу добре обгрунтовац кед не доприноша же би школяре успишнейше учили и жили.

Як ше развивају компетенцији?

Основна пременка хтору приноши оријентација гу общим и медзипредметним компетенцијом, и компетенцијом вообще, указује ше у динамичнейшим и ангажованшим комбиновану знанја, схопносцих и становискох релевантних за различни реални контексти хтори гледају јх функционалне применюване. То ше посцигује зоз сотруднictвом и координацију активносцих већеј наставникох, односно предметох, и зоз иновованьом способох роботи на годзини. Кажда годзина нагода же би ше робело и на медзипредметних компетенцијох, а амбиент хтори их оможлјијује подразумије:

- кладзене школяра до ситуацијох хтори гледају источасне хасноване предметних и медзипредметних компетенцијох. То ше случује више кед од школяра обчекујеме же одредзене знанје примене у ситуацијох хтори не реплики або једноставни модификацији ситуацији у хтореј знанје усвојене, але нови, различни ситуацији;
- активносци вигледованја и творења нових продуктох, пројектне учене;
- тимска робота и подзелене улоге у рамикох комплексних задаткох хтори ше могу реализовац лем през сотруднictво различних улога и већеј учашњикох, так же кажди школјар развива особну одвичателносц спрам обовязкох;

- тематске плановане настави (а жадане веци предмети источасно), хторе ше опера на хасноване ресурсох и препознаване потребох локалного окруженя.

Настава унапрямена на розвой компетенцийох вимага сотрудніцтво и заєдніцку роботу наставнікох.

Тематска и интегративна настава, хтора подрозумюе розлични файти заєдніцкей роботи наставніка, у хторей ше отвераю питаня и проблеми, планую и виводза мали проекти и под. представя природне окружене за розвой шыцких ключных компетенцийох. У такей настави школяре уча през конкретни активносци, место же би примали и паметали информациі, занімаю ше зоз дійсніма, автентичніма питаннями и проблемами, виходза зоз рамикох поєдинечных предметох, повязую рижнородни знаня и схопносци, а зоз тим тоти знаня и схопносци источасно унапредзени и релевантни за будуце учене и за знаходзене у реальных ситуацийох.

Хтори компетенциі ключни за образоване младых?

У сущносци, робота на общих и медзипредметных компетенцийох нє конкурентна роботи на змістох и компетенцийох хтори непостредно вязані за одредзени предмети. Напроців, медзипредметни компетенциі представляю крочай веци у розуменю наставнікі матеріі и применюваню наученого, а одвічательносц за їх розвиване зноша шыцки наставнікі и школски предмети. То значи же потримоване общих и медзипредметных компетенцийох гледа заєдніцке плановане на уровню школских тимох, применюване інтерактивных и активных формох учения, як и векшу автономию школи и наставнікох у реализациі образовних виходох.

Основни критериюм за селекцию общих и медзипредметных компетенцийох же би вони були потенційно релевантни и хасновити за шыцких, як и усоглашени зоз етичніма, економскіма и культурніма вредносціма и конвенціямі у дружтве. Зоз становиска поєдинца, общі и медзипредметни компетенциі оможлівлюю інтеграцию до розличных соціяльных контекстох и мрежох, включуюци и гевти хтори тераз нє познаме, ведно зоз будованьом автономії у пресудзованю и приношеню одлукох.

Маюци на розуме тоти обставини и критериюмі, як и характеристики образовній системи у Сербії и контексту у хторим вона функционуе у тей хвилькі, видвоене ёденац общі и медзипредметни компетенциі як найрелевантнейши за адекватне прихітковане школяра за активну партіципацию у дружтве и за цаложывотнне учене.

Як провадзиц и оценьовац компетенциі?

У тим документу общі и медзипредметни компетенциі дефиновани як обовязни, а обчековани виходи за кожду з компетенцийох одредзени лем на основним, базичным уровню. Розлични форми формативного оценьована найприкладнейши способ за провадзене индивідуалного напредованя школяра и за унапрямоване їх дальншого розвою.

У тим питаню ёст ище ёдно, важнейше питане: Прецо потребне же би ше посцигнуца у тих компетенцийох, як и напредоване у їх розвою, заш лем, оценьовали?

Тото друге питане важнейше пре ёдноставну причину же добре познате же школяре уча гевто за то знаю же буду оценьовани и то на способ на хтори знаю же буду оценьовани.

Отадз виходзи же судьба общих компетенцийох з часци завиши од того чи буду поддати звичайному школскому оценьованю або нє буду. З другого боку, ясне же природа общих компетенцийох пребарз комплексна за релативно ограничены обсяг традиціональней школскай оцени. Розвой компетенцийох розумнейше провадзиц, преценьовац и преверйовац, як оценьовац на звичайні способ.

Даєдни правила и поступки у процесу провадзеня и преценьованя розвою общих компетенцийох при школьніх:

- Развой компетенцийох наставнікі провадза ведно з школьнімі.
- Наставнікі сотрудзую и заєдніцкі преценюю развой компетенцийох при своїх школьніх.
- Процес провадзеня по характеру скорей формативны як сумативни.
- У проценіванью ше беру до огляду рижнородні приклады хтори илуструю розвитосці компетенцийох.
- У преценіванию ше беру до огляду и самопреценівания школьнія и парняцкі преценівания, а не лем преценівания наставніка.
- Вельке значене ше придава квалітативним, наместо преважно квантитативним податком и указательом.
- Преценівание ма описание моцных и слабых боков розвитосци компетенций и предклады за дальше унапредзование, а не лем суд о уровню розвитосци.

Компетенций хтори шлідза дефиновали члени предметных групох за стандарди, так же за кажду компетенцию формована дочасова работна група у хторей були представнікі предметных групох. Вони дефиновали виходы за компетенций, водзаци рахунку о тим як „іх“ наставні предмет доприноши розвою одредзеней компетенций.

1. Компетенций за цаложывотне учене

Особни и професийни развой поєдинца ше насампредз снує на його способносці же бы управял з процесом учения. Школьник треба же бы был способен иницииравац ученні, выбрац стратегій учения и дизайнавац контекст у хторым учи, же бы провадзел и контроловал напредзование под час учения, же бы управял з ученьем у складзе зоз намирами и цілью хтори ма. Школьник зна пренайсці и асимиловац нови знаня и схопносці хаснующі предходне ученні и звонкашколске искусство. Свидомі є процесу учения, можлівосцях и почежкосцях у учению; зна превозисці почежкосці и витирвац у учению. Применює знаня у розличных ситуацийох у зависносці од характеристиках ситуаций и власных цільох.

- Школьник зна плановац час за ученні, организовац процес учения и управяц з нім.
- Активно конструує знанні; обачае структуру наставней матерії, активно селектус познате од непознатого, важне од ніважного; зна резимовац и елаборовац основни ідеї.
- Ефікасно хаснует розлични стратегії учения, прилагодзує их природы наставней матерії и цілью учения.
- Позна розлични файты текстах и зна выбрац адекватну стратегію читання.
- Розликує факты од интерпретацийох, становискох, вереньох и думаньох; препознава и продукує аргументацию за одредзену тезу, розликує аргументы по моци и релевантносці.
- Зна преценіц власну успишносці у учению; ідентификує почежкосці у учению и зна як их превозисці.

2. Комуникация

Школьник добре позна розлични модалитеты коммуникаций и хаснует их на доцильни и конструктивни способ кед коммуникує у прыватным, явным, образовным и професийным контексту. Школьник прилагодзує способ и средства коммуникаций характеристиком ситуаций (цилю и предмету коммуникаций, коммуникацийним капацитетом и характеристиком партнера у коммуникаций, ітд.). Хаснует на одвитующи и креативни способ поняца, язык и стиль коммуникаций хтори специфични за розлични научово, технічни и уметніцкі дисциплини. У коммуникации з другими зна виражиц себе (свой думане, чувства, становиска, вредносці и ідентитет) и вітвoriц свой цілі на позитивни, конструктивни и аргументовані способ почитующи и

уважуючи другого. Критично преценює змист и способ комуникації у розличних комунікативних ситуаційох. Школяр ма розвиту свидомосць о значеню позитивней и конструктивней комуникації и активно доприноши пестованю культуры диялогу у заєдніцох хторим припада.

- Активно доприноши пестованю культуры диялога,уважованю и пестованю розличносци и почитованю основных нормах комуникаций.
- Школяр позна специфични характеристики розличних модалитетох комуникації (усна и писана, непостредна и постредна комуникация, напр. з телефоном, прейг интернета).
- Зна ясно висловиц одредзени змист, усно и писано, и прилагодзиц го вимогом и характеристиком ситуаций: почитує жанровски характеристики, ограніченя у поглядзе дужини, наменки презентаций и потреби аудиториума.
- Уважує собешедніка – реагує на змист комуникації, а не на особносць собешедніка; ідентификує позицию (точку патреня) собешедніка и зна преценіц адекватносць аргументаций и контрааргументаций за туто позицию.
- У ситуациї комуникації, виражує свой становиска, думаня, чувства, вредносци и идентитет на позитивни, конструктивни и аргументовани способ як би витворел свой цилії и преширел разумене швета, других людзох и заєдніцох.
- Школяр хаснує на одвитуюци и креативни способ язык и стил комуникації хтори специфични за дзепоєдни научово, технічни и уметніцки дисциплини.

3. Работа зоз податками и информациеми

Школяр разуми значносць хаснованя преверених податкох за роботу, приношэнс одлукох и кождодньови живот. Хаснує знаня и схопносци зоз розличных предметох же бы представел, прочитал и потолковал податки хаснующи текст, числа, дияграми и розлични аудио-визуални форми. Школяр хаснує розлични жридла информациих и податкох (бібліотеки, медій, интернет, особну комуникацию, итд.) и критицки разматра їх точносць и валидносць. Ефикасно пренаходзи, селектує и интегрує релевантни информации зоз розличных жридлох.

- Зна же за разумене подійох и приношенню компетентных одлукох потребно маць релевантни и точни податки.
- Зна поровнаць розлични жридла и способы доставаня податкох, преценює їх точносць и препознава можліви причини гришки.
- Хаснує табеларни и графични приказ податкох и зна так приказани податки читаць, толковаць и применьоваць.
- Хаснує информативни технологии за чуване, презентацию и основни обробок податкох.
- Зна разлику медзи податками и їх толкованями, зна же исти податки, у зависносци од контексту, можу маць розлични толкованя и же толкованя можу буць пристрасни.
- Розуми разлику медзи явними и приватными податками, зна хтори податки може достаць од компетентных институцийох и хаснує основни правила чуваня приватносци податкох.

4. Дигітална компетенция

Школяр способни хасноваць разполагаюци средства зоз обласци информацыйно-комунікацыйных технологийох (пошореня, софтверски продукты, электронски комунікацыйни услуги и услуги хтори ше хасную у электронскай комуникації) на одвичательни и критицки способ пре ефикасне сполььоване поставених цільох и задаткох у кождодньовим живоце, школованю и будущей роботи. Позна основни характеристики разполагаюцих информацыйно-комунікацыйных технологийох (далей у тексту: ИКТ) и можлівосци их применьования у кождодньовим живоце, роботи и образованю, односно їх уплів на живот и роботу поєдинца и заєдніцы. Маюци у оглядзе наменку поставених цільох и

задаткох, зна вибрац одвитуюце ИКТ средство же би го хасновал на одвичательни и креативни способ у активносцох хтори пре тото и провадзи (комуникация; сотрудніцтво; участвоване у живоце заєдніци; учене; ришоване проблемах; трансакций; плановане, организация и управяне зоз самостойнима и заєдніцкима активносцами; стваряне, организация, обробок и черанка информацийох), а источашне приступ ришованя проблему прилагодзи можлівосцом технології. Док хаснує ИКТ-ї свидоми є яки то ризик за особну и цудзу сигурносц и хасен, и же зоз одвичательним справованьом охранює себе и других од нежаданих пошлідкох.

- Зна прегледовац, преценьовац релевантносц и сигурносц, анализовац и систематизовац інформаций у електронскай форми хаснующи одвитующи ИКТ средства (пошореня, софтверски продукти и електронски услуги).
- Виражує ше у електронскай форми зоз хаснованьом одвитуюющих ИКТ средствах, уключующи мультимедиялне выражоване и выражоване зоз елементами формално дефинованих нотацийох хтори характеристични за хасноване ИКТ средствах (напр. адреси, питаня, команды, формули, процедуры и под. выражени у одвитуючай нотации).
- З помоцу ИКТ-а зна представиц, организовац, структуровац и форматовац інформаций хаснующи на ефикасни способ можлівосці датого ИКТ средства.
- Док ришує проблем зна выбирац одвитующи ИКТ средства, як и прилагодзиц способ ришованя проблему з можлівосцями тих ИКТ средствах.
- Ефикасно хаснує ИКТ за комуникацию и сотрудніцтво.
- Препознава ризики и опасносцы при хаснованю ИКТ-а и у одношенню на тото одвичательно поступа.

5. Ришоване проблему

Школьяр ангажує свойо индивидуални капацитети (знане зоз розличних предметох, искусство здобуте звонка школи, як и интелектуални, эмоционални и социални способносцы) и други ресурси зоз хторима розполага (розлични жридла информацийох, прибори, книжки, искусство других школьрох, наставнікох и других особох зоз школскога и звонкашколскога околіска, ітд.), селективно и прикладно их хаснує, витирвали є при ришованю проблему и пренаходзи/здумує ефикасне ришене за ясну и релативно ясно дефиновану проблемску ситуацию за хтору не иснує очиглядне ришене, а хтори ше зявлюю при ученю и док участвує у живоце школи.

- Випитующи проблемску ситуацию, школьяр идентификує ограніченя и релевантни характеристики проблемской ситуации и розуми як вони медзисобно повязані.
- Школьяр пренаходзи/здумує можліви ришеня проблемской ситуации.
- Школьяр поровнусе розлични можліви ришеня проблемской ситуации прэйт релевантных критериюмах, зна обяшніц цо предносцы и слаби боки розличных ришеньох и опредзеліц ше за лепше ришене.
- Школьяр пририхтує применюване выбраного ришеня, провадзи його применюване ускладзующи ше зоз новима спознаннями хтори здобува док применює дате ришене и поспишує ше му ришиц проблемску ситуацию.
- Школьяр вреднє применюване датого ришеня, идентификує його добри и слаби боки и формулує препоруки за шлідующе искусство зоз истима або подобныма проблемскими ситуациями.

6. Сотрудніцтво

Школьяр способни же би ше ведно зоз другима або як член групи ангажовал на заєдніцким ришованю проблему або на релаций заєдніцких проектох. Участвує у заєдніцких проектох на конструктивни, одвичательни и креативни способ афірмующи дух медзисобного почитования, ровноправносцы, солидарносцы и сотрудніцтва. Активно, аргументовано и конструктивно доприноши роботи групи у шицких фазах группней роботи: формованю групи,

формулованю заєдніцких цільох, усоглашованю у вязи зоз правилами заєдніцкей роботи, формулованю оптимального способу за витворене заєдніцких цільох на основи критицкого розпартраня розличних предкладаньох, подзеленю улогах и должностох, пребераню одвичательносцох за одредзени активносци, надпартраню заєдніцкей роботи и ускладзованю посцигнутих одвitoх зоз новима искуствама и спознаннями до хторих ше приходзи зоз заєдніцку роботу и сотрудніцтвом. У процесу дагваряня зна виражиц свойо чувства, прешвеченя, становиска и предкладаня. Потримує других же би виражели свойо попатрунки, прилапює же розлики у попатрункох предносц групней роботи и почитує других хтори маю иншаки попатрунки. Кед сотруддзує зоз другима заклада ше же би ше одлуки приношели заєдніцки на основи аргументох и прилапених правилах заєдніцкей роботи.

- Конструктивно, аргументовано и креативно доприноши роботи групи, усоглашованю и витвореню заєдніцких цільох.
- Доприноши посцигованю дагварки о правилах заєдніцкей роботи и притримує ше их при заєдніцкей роботи.
- Активно слуха и поставя релевантни питаня почитуюци собешеднікох и сотруднікох, а дискусію засновює на аргументох.
- Конструктивно доприноши ришованю розликох у думаню и становискох дзе почитує других як ровноправных членох групи.
- Ангажує ше у реалізації превжатих обовязкох у рамикох групней роботи на одвичательни, витирвали и креативни способ.
- Участвує у критицким, аргументованым и конструктивным превипитованю роботи групи и доприноши напредованю роботи групи.

7. Одвичательне участвоване у демократичним дружту

Школьяр способни же би активно, компетентно, критицки и одвичательно участвовал у живоце школи, заєдніцох хторим припада, як и у ширшим демократичним дружту, руководзаци ше зоз правами и одвичательносцами хтори ма як припаднік заєдніци и як граждан. Прилапює и почитує других як автономни и ёнак вредни особи. Зоз своїма активносцами у заєдніци доприноши защити и пестованю людских и меншинских правох, гуманистичных вредносцох и основных демократичных вредносцох и принципох. Хаснүе право вибора культуры, супкультури и традицій хторе будзе пестовац и афірмовац, почитуюци право других же би пестовали и афірмовали иншаки культуры, супкультури и традицій. Почитує ровноправносц розличных заєдніцох и їх традицийох и ідентитету. Окреме водзи рахунку о можлівей маргинализациі або дискриминації свої або других заєдніцох и активно виражує солидарносц зоз тима хтори дискриминованы або маргинализованы. Зна ше здружковац зоз другима же би ангажовано, толерантно, аргументовано и критицки заступали одредзени становиска, интереси и политики почитуюци права тих хтори заступаю спроцивени инициативи, як и правила и процедури при приношенню одлукох.

- Активно участвує у живоце школи и заєдніци так же почитує других учашнікох як исто вредни автономни особи и їх людски и меншински права и то так же ше спроцивює розличним формом насильства и дискриминації.
- Зоз своїма активносцами у школи и заєдніци афірмує дух толеранції, ровноправносци и диялогу.
- Критицки и аргументовано участвує у розпартраню отворених питаньох за хтори є заинтересованы почитуюци розлики у думаню и интересох и дава особне доприношенн при посцигованю дагварки.
- Ма чувство припадносци гу одредзеним культурним заєдніцом, локалней заєдніци, регіону у хторим жиє, ширшому дружту, держави и медзинародними организациями до хторих Сербия уключена.
- Афімативно виражує свой ідентитет и почитує иншаки культуры и традицій и так доприноши духу интеркультуралносци.

- На виберанкох ше зна опредзеліц за политични идеї и програми за хтори трима же на найлепши способ доприноша витвореню особного и дружтвеного хасну и почитує право других на иншаке опредзелене.
- Заклада ше за солидарносць и участвує у гуманитарных активносцох.

8. Одвичательне одношене гу здравю

Школьяр збера информации о темах у вязи зоз ризиками, очуваньем и унапредованьем психофизичнога здравя. Преценюе релевантны обставини и, по потреби, приноши одлукы и/або ше уключує до активносцох значних за превенцию хороти и очуване здравя. Свидоми є шыцких димензийох здравя (физичне, менталне, соцыйлне, эмоциональне здраве). Позна факторы хтори доприноша здравю або го загрожую и импликацыі іх ділованя на поєдинца, групу або заєдніцу. Зоз своім спроваджаньем, як поєдинець и часць розличных групох и заєдніцох, промовує здраве, защиту здравя и здрави стили жывота.

- Позна основни состойки поживи и пременки хтори уплівую на ёй квалитет; розуми значносць правилного костираня за очуване здравя.
- Позна характеристики основных оберацих хоротох, іх виволовачох и міри превенції.
- Розуми значносць ліжкох и правилного способу іх хаснованя за очуване здравя.
- Позна можліви пошлідки хаснованя никотина, алкоголя и других психоактивных субстанцох.
- Вибира стил жывота маюци на розуме добри боки и ризики таго вибору (напр. активне бавене зоз спортом, вегетариянске костиране).
- Зна даць першу помоць.

9. Одвичательне одношене гу околіску

Одвичательне одношене гу околіску подрозумяе познаване и непоштредне доживоване природы; обачоване значносці хтору природа ма за отримоване жывота на Жемі; розумене медзизависносці живога швета, природных ресурсох и климатских условий за отримоване жывота; очуване його рижнородносці, экологийных бівальнікох и климатских условий; активне участвоване у пестованю здравых заєдніцох. Школьяр позна як людски активносці можу унапредзиць або загрожиць животнім страдкам и розвой хтори мож отримаць. Порихтані є уключыць ше до активносцох хтори унапрямени на очуване околіска у хторым жысць, роби и учи.

- Розуми концепт здравого и безпечнога околіска (вода, воздух, жем) за живот людзох и порихтані є же би ше активно ангажовал у защиты и унапредзеню квалитета жывота заєдніць.
- Указує розумене и порихтаносць за ангажованьем у защиты природы и управлінью зоз ресурсама так же би не загрожовала можлівосць будущих генераций же би задоволели свойю потреби.
- Преценюе ризики и хасен од хаснованя даяких субстанцох на околіско и здраве людзох и одвичательно поступа зоз німа (правилно их одклада до складища и одклада одпад).
- Позна факторы хтори уплівую на загадзоване жемі, воді и воздуха, розуми и предвидзяе пошлідки іх хаснованя.
- Обачує предносці и хіби хаснованя розличных жырдлох енергіі.
- Розуми значносць и хасен можлівосцох рециклования.

10. Естетична компетенция

Школьяр упознати зоз культурним нашлідством людской заєдніци, ма свидомосць о вредносці уметніцких и культурных ділох и их значносці за розвой дружтва. Естетична компетенция идзе крохай далей од того, гу препознаваню медзиповязаносці розличных формах и средствах уметніцкого выражавання. Свидоми є значеня естетичней димензій у кождодньовим жывоце, ма критицкое одношене гу хаснованю и злохаснованю естетики.

Школяр ше оспособює же би виражовал замеркованя, чувства и идеї хтори у вязи зоз уметніцкима виразами у розличних медийох, же би култивовал културни звікнуца, же би будовал автономни естетични критериюми и преференциї и судзел у согласносци зоз німа.

- Позитивно вреднуе доприношене култури и уметносци розвою людской заєдніці; свидоми є медзисобных уплівох култури, науки, уметносци и технологій.
- Указує чувствительносц за естетичну димензию у кождодньовим живоце и ма критицке одножене гу хаснованю и злохаснованю естетики.
- Ма збудовані преференциї уметніцких и културных стилях и хаснүе их за збогацоване особного искусства.
- Повязує уметніцки и културни діла зоз историйним, дружтвеним и географским контекстом їх наставана.
- Зна анализовац и критицки вредновац уметніцки діла хтори представителе розличных стилях и епохах, як и діла хтори одступаю од характеристиках домінантних рухох.
- Вреднує алтернативни уметніцки форми и виразы (субкультурни діла).

11. Ініціативносц и поднімательна компетенция

През образоване за поднімательство, школяр учи организацийни схопносци и способносци, уключуюци розлични интерперсонални схопносци, як и организацию простора, управянє зоз часом и пенежом. Школяр оспособени за комплексне плановане и одлучоване хторе подрозумює почитоване веций условийох источашнє. Зна обдумовац проекти зоз напредок поставенима вимогами. Зна як ше упознац зоз характеристиками одредзених роботох и роботних местох, порихтани є на волонтерске ангажоване и хасноване розличных можлівосцюх за здобуване роботного искусства.

- Школяр розуми значносц особного активованя и указує ініціативу при упознаваню зоз характеристиками тарговища роботи (вимоги даєдних роботних местох, способ функционования институцийох, позиционоване у швеце бизниса).
- Розуми принципи функционования тарговища роботи и похопює необходносц непрерывного усовершованя у согласносци зоз розвойом тарговища и вимогами роботодавца.
- Зна ідентификовац и адекватно представиц свойо способносци и схопносци („добри бок”); зна написац си-ви (CV) и мотивацыйне писмо.
- Зна виказац и заступац свойо идеї, и уплівовац на других, през розвой схопносци явней бешеди, прегваряня и ришованя конфлікту.
- Ма способносц поставяня адекватных и реальних цильох преценююци и прилаплююци розлики; планує ресурси и управя зоз німа (знаня и схопносци, час, пенеж, технології и други ресурси) и сконцентровани є на посциговане цильох.
- Зна комуніковац зоз роботодавцами; зна прегваряц; порихтани є окончовац праксу и волонтирац почитуюци дагварки.

2. О образовних стандардох за предмет Руски јазик и литература

Общи стандарди посцигнуцох – образовни стандарди за конец обштого средњога образованја представљају нови документ хтори ма винимкове значенје у намаганју же би ше образовна система у Србији осучаснела и унапредзела. Тот документ, треци по шоре, после документа Образовни стандарди за конец обовязнога образованја и Образовни стандарди за конец првога циклуса обовязнога образованја, видзељује ше пре шледујуци квалитети:

1. Скорей наводзеня опису школарских посцигнуцох (знанњох, схопносцох, способносцох) на шицких трох уровњох (основним, средњим и напредним), выражени общи предметни компетенцији хтори, у сущносци, представљају најважнјиши цилј (образовни, воспитни и функционални) хтори ше буду твориц у средњошколској настави.
2. Специфични предметни компетенцији, диференцировани тих на трох уровњох, тераз видвојени до двох обласција: *Јазик* и *Књижевносц*, које согласне зов назну предмета у средњој школи – *Руски јазик и књижевносц*.
3. Змисти зов језика и култури висловљавања интегровани до приступу толмаченју књижовоуметнишким и других типова текстова, које доприноси јединству подобласција тога общеобразовнога предмета.
4. Общи стандарди посцигнуцох – образовни стандарди за конец обштого средњога образованја за предмет *Руски јазик и књижевносц* мају стандарди посцигнуцох за обласци *Јазик*, *Књижевносц* и *Култура висловљавања*. Така класификација веће одвитеље наставному предмету о хторим слово од подзеленја стандардох у документох за основну школу. Найвећи проблем у разуменју повезанја опису школарских посцигнуцох и змистох наставних програма представља праве видовојоване штирох кључних подобласција: *Схопносц читанја зов разуменјом*, *Писање висловљавање*, *Граматика, лексика, народни и литературни јазик и Књижевносц*, а у програма ше видвојено три: *Јазик*, *Књижевносц* и *Култура висловљавања*. Понеже схопносц читанја зов разуменјом неодзелјиво повезана зов читанјом, доживљавањем и толмаченјем књижовоуметнишкога текста, у средњошколским документу тоги подобласци егзистују здружене. У описох школарских посцигнуцох за основну школу правопис своје место нашол у *Писаним висловљавању* (које у сущносци *Култура висловљавања*), док ше у школских програма тога подобласција рахујеја као часци обласција *Јазик* (ведно зов граматику и ортоепију). То приведло и по проблему у наводзенју опису стандардох (у цалосцији або у часција) ведно зов наставним јединкама, под час планирања реализацији наставних змистох, јак и цеком прирхтовања наставника за виводзенје настави. У средњошколском документу тот недостатак превозидзени.
5. Гоч структуроване стандардох по уровњох остало исте као у документох за основну школу, смисел уровњох школарских посцигнуцох иначаки. Док ше у основној школи основни уровень одноши на највеће число школара хтори го можу досягнути, у средњој школи тот уровень представља вкупни обим знања хтори сваки средњошколац усвоји а хтори потим своје знања не буде прешириоца на дајене з висших школама або факултетима. Средњији уровень представља виводане за школара хтори зосцу своје знања ширећи и усавршавајући на различним факултетима, а напреднији уровень одноши ше на школара окреме заинтересованих узчија фах – студија филологије, лингвистике, односно рускога језика и књижевносција.

Общи стандарди посцигнуцох за предмет Руски јазик и књижовносц за конец обшого средњег образовања и средњег фаховог образовања у часци общеобразовних предметох

Обща предметна компетенција

Школар позна обласци руски јазик и књижовносц, и шветову књижовносц. Добре владе з усну и писану комуникацију, односно бешеду и пише по правилах стандардног руског језика. Зна формовац логични и стилски складни бешедовани и писани текст. Розуми и критично спатра прочитане и ма развити власни словник. Ма звичай читац књижовни дјела при чим доживјо прочитане и ма знанја з помоцу хторих толмачи књижовне дјела, односно чита же би упознал и лепше разумел себе и швет коло себе. Прочитал најважнейши књижовни дјела рускеј, србскеј и шветовеј књижовносци. Развил звичай и потребу же би преглјбовал бешедну и читатељну културу пре власне усовершоване и охранјоване и збогацована националней култури.

Основни уроџенја

Ясно и чечно бешеду у складзе зоз стандардним језиком; ма културу слуханја цудзога викладана. Формує једноставни бешедовани або писани, логични, стилски складни текст хтори добре структуровани; правило хаснуе руску кирилку и разликује ју од србскеј кирилки, зна написац тексти основних писаних жанрох хтори потребни за школоване и учествоване у дружтвеним живоце. За рижни потреби чита књижовни и неуметнїцки тексти средњей чежкосци и критицијки раздумује о једноставних књижовних и неуметнїцких текстох.

Зна основни правила о језику; разликује књижовни руски језик од бешеднога и ма потребу учиц, чувац и пестовац књижовни језик. Позна специфичне место руског језика у фамелије славянских језкох и њего блїзкосц зоз карпатским дијектама. Ма основни знанја о руских гласох, словох и виреченох руског језика и зна применїц одредзени граматични правила у бешеди и писаню. Хаснуе развити словник, у складзе зоз уроџенјом образоване, а слова примерани нагоди.

Зна авторох дјлох зоз обовязнай школскай програми и змесцује их до контексту творчог опусу и књижовноисторијног контексту. Зна навесц основни књижовноисторијни и поетицијки характеристики стилских епоха, напримох и формацијох у розвоју рускеј, србскеј и шветовеј књижовносци и зна их повезац зоз дјелами и писателями зоз обовязнай лектири школскай програми. Обачује и з прикладами аргументује основни поетични, јазични, естетски и структурни характеристики књижовних дјлох зоз обовязнай школскай лектири. Формује читатељни звикнуца и знанја похопијуци значенје читанја за власни духовни розвой.

Средњи уроџенја

Ясно бешедује пред аудиторијом о темох зоз обласци језика, књижовносци и култури; зна составиц зложени бешедни або писани текст и прецизно представиц идеј; пре различни потреби чита чежши књижовни и неуметнїцки тексти и ма витворени читатељни смак карактеристични за образованога човека; разуми зложенши књижовни и неуметнїцки тексти и критично раздумује о њих.

Ма ширши знанја о језику вообще и основни знанја о језикох у швеце. Позна специфични розвой руског језика и њего блїзкосц зоз карпатским дијектама. Розуми розвой књижовног руског језика Руснацох у дружтвеним, историјним и културним контексту. Ма ширши знанја о гласох, словох и виреченох у руском језику и токо знанје зна применїц у бешеди и писаню. Разликује гласи и знаки руског језика од гласох и знакох србског језика. Ма богати словник и свидоми є рижнородносци језика хтора му оможлјијује прецизно ће виражиц.

Толмачи ключни фактори структури кніжковного тексту и його тематски, ідейни, поетични, стилски, язични, композиційни и жанровски прикмети. Позна кніжковни термини и адекватно их применює при толмаченю кніжковних ділох хтори предвидзени зоз програму. Самостойно обачуе и анализуе проблеми у кніжковним ділу и зна аргументовац свойо думаня на основи примарнога тексту. Хаснуе препоручену и ширшу, секундарну литературу при толмаченю кніжковных ділох хтори предвидзени зоз програму.

Напредни уровень

Дискутує о зложених темах зоз языка, кніжковносци и культуры хтори предвидзени зоз наставну программу; ма розвити бешедніцки схопносци; пише фахови текст на теми зоз языка и кніжковносци; критицки раздумує о зложенших кніжковных и неуметніцких текстах на висшим уровню, уключуюци и авторово стилски поступки; формує свидомосц о себе як читательови.

Ма подробнейши знаня о языку вообще, як и о граматики руского языка. Ма основни знаня о словнікох и структури словніцкей статї.

Критицки чита зложени кніжковни діла зоз обовязней школскай програми, як и додатней (виборней) и зна их критицки толмачиц и вредновац. У толмаченю кніжковного текста хаснуе вецей методи, попатрунки и компаративни приступ. Аргументовано виноши свой суд о кніжковним ділу непрерывно маюци на разуме примарни текст, як и други тексты, анализуюци и поровньюци їх поетични, естетични, структурни и лингвистични прикмети, ведно зоз зложеншими стилскими поступками. Розширює читательни знаня и применює стратегії читаня хтори усоглашени зоз типом кніжковного діла и зоз читательними цілями (дожице, вигледоване, творчосц).

Специфична предметна компетенция: ЯЗИК

Основни уровень

Ма основни знаня о тим цо то язык вообще, и хтори його функций; почитує свой язык и други языки. Позна специфични розвой руского языка и його блізкосц зоз карпатскими діялектами; позна розлики у коцурскай и керестурской бешеди; ма основни знаня о розвою кніжковного языка, писма и правопису при Руснацах у Сербії. Разуми розвой кніжковного руского языка у дружтвеним, историйским и культурным контексту. Ма основни знаня о гласох и знаках руского языка и розликує их од сербских; позна файти словох, и подфайти; хаснуе коректну язичну норму при хаснованию формох словох и при їх твореню; правилно склада виречене и зна анализовац виречене хторе збудоване по основных моделох.

Ма основни знаня о значению словох; позна словніки руского языка и зна их хасновац. Може ясно и чечно представиц свойо становиско, почитуюци кніжковноязичну норму и правила учтивосци; ма культуру слуханя цудзого викладаня. Звладал складне писане єдноставних формох и основных жанрох (письмо, биография, молба, жалба, вимога, ПП презентация и под.) у чиёй виробку компетентно хаснуе руску кирилку и основни правила язичней норми. Свидоми є же хасноване руского языка на интернету подразумуює хасноване стандартного руского языка, односно рускей кирили. На концу школования составя матурскую работу почитуюци правила виробку фаховей роботи.

Стрэдній уровень

Ма ширши знаня о языку вообще и основни знаня о языкох у швеце, о їх медзисобней зродносци и типох. Позна специфични розвой руского языка, його место у групи славянских языкох и блізкосц зоз карпатскими словацкими и українскими діялектами. Позна розлики у коцурскай и керестурской бешеди и причини їх наставаня.

Ма ширши знаня о гласох руского јазика и розликує их од сербских; розликує руски од сербских знаках кирилки; зна правила о наглашованю словох и розликує руски од сербскога акценту; ма ширши знаня о файтох словох и їх подфайтох, їх формох и способох твореня, упливу сербскога јазика и других јазикох; препознава файти виреченьюх и анализує виречения хтори творени по различних моделох. Ма богати словник и зна похасновац одвитејуце слово у зависносци од нагоди; унапримени є гу збогацованию власнога словника. Виразно чита и пестує власну бешеду. Составя зложенши писани тексты о различних темох почитуюци язичну норму. Хаснуе фахову литературу и зна складно написац звит и реферат.

Напредни уровень

Ма детальнейши знаня о јазику вообще и детальнейши знаня о граматики руского јазика (акцентоване, состав словох, значене припадкох и діесловних формох, структури виречения, упливу других јазикох на руски јазик); позна словники руского јазика и структуру словниковеј статі. Приповеда о выбраних темох як схопни бешедник; уважно слуха и преценює вербалну и невербалну реакцию својого собешедника и тому прилагодзує свою бешеду. Есей, фахови текст и новинску статю пише складно, дошлідно применюющи книжковноязичну норму.

Специфична предметна компетенција: КНИЖКОВНОСЦ

Основни уровень

Порядне чита книжковни дїла зоз обовязней школскей програми, препознава значних представительњох и їх дїла зоз рускей, сербскей и шветовей книжковносци. Накратко описує своје чувства и дожице книжковнога або другога уметнїцкого дїла. Обачує и наводзи основни поетични, естетични и структурни прикмети книжковнога и неуметнїцкого тексту вигоднога за обробок наставней градзи зоз јазика и книжковносци; зна их меновац и илустровац. Розуми книжковни и неуметнїцки текст: препознава их намену, видвојує главни идеї текста; провадзи розвой одредзеней идеї у тексту; наводзи приклади зоз тексту и цитує часц або часци же би анализовал текст або змоћнел особну аргументацию; резимує и парафразує часци текста и текст у целосци. Видвоени проблеми анализує на уровню основних пасмох значения. Основни книжковни термини функционално повязује зоз прикладами зоз книжковнога текста. Розуми прецо читане значне за формоване и унапредзоване својеј особносци, збогацоване лексичнога фонда. Развива својо читательни способносци. Розуми значносц книжковносци за формоване язичнога, литературнога, културнога и националнога идентитета. Розуми значносц очуванја книжковнога нашлідства и книжковненеј култури.

Стредњији уровень

Толкує книжковни дїла зоз обовязней школскей програми и ма основни знаня о книжковноисторијним и поетичним контексту хтори одредзује тоти дїла. Самостойнє обачује и анализује значеньово и стилски аспекти книжковнога дїла и зна аргументовац својо становиска на основи примарнога текста. Розуми и описује функцију јазика у творчим процесу. При толкованию книжковнога дїла применюје адекватни методи и становиска хтори ускладзени зоз методологију науки о книжковносци. Позна книжковнонаукови, естетични и лингвистични факти и бере их до огляду при обробку појединечних дїлох, стилских епох и направамох у розвоју рускей, сербскей и шветовей книжковносци. През вигледовацки и творчии способ здобува знанја и читательни схопносци, хтори у функцији преучованја различних книжковних дїлох и жанрох и розвиванја литературнога, язичнога, културнога и националнога идентитета. Ма розвити читательни звикнуца и читательни смак карактеристични за културнога и образованого човека. Применује зложени стратегији читанја. Меня аналитични

приступи хтори оцені же су неприкладни. Преценює як одредзени структурни, янични, стилски и значеньово прикмети текста уплівую на його розумене.

Напредни уровень

Зна одредзиц поетични, естетични и структурни прикмети кніжковнога тексту. Зоз сигурносцу кладзе кніжовни текст до кніжовнотеорийнога и кніжовоисторийнога контексту. У анализаваню и интерпретованю хаснє одвитуюци поступки толкованя и терминологию хтора адекватни кніжковному ділу. Хаснє вецей методы, точки патрена и компаративни приступ же би дополнел свойо розумене и критицки суд о кніжовним ділу. Самостойно обачує и толкує проблеми у кніжовним ділу и зна аргументовац свойо становиска на основи примарнога текста и литературно-филологийнога контексту. Критицки повязує примарни текст зоз самостойно выбрану секундарну литературу. Самостойно выбира діла за читане по одредзеним критериюм, дава предкладаня за читане и пояснює их. Позна и применює способы/стратегії читаня усоглашени зоз типом текста (кніжовним и неуметніцким) и зоз жанром кніжковнога діла. Розуми улогу читаня у особним розвою, але и у розвою дружтва. Ма розвиту, критицку свидомосц о своїх читательных способносцох.

2.1. Обласц язык

У поглавю буду представени кратки толкованя стандардох у обласци Язык. Же би толкованя були яснейши кажди стандарт илустровани зоз одредзеним числом задаткох.

Основни уровень

2.РЯК.1.1.1. Ма основни знаня о языку вообще (что то язык, хтори функциі ма); почитує свой язык и почитує други языки; препознава стереотипни становиска гу языку. Розуми поняце тексту; розликує часцы тексту (увод, главна часц, закончене); препознава файти текстох (форми дискурсу); ма основни поняца зоз социолингвистики: позна поняца єдноязичносци и вецейязичносци (и зна одвитуюци янични обставини у Сербії); розуми поняце яничней вариативносци и препознава основни вариетети.

1 – Чловек ше зоз языком може служиц з розличиним цільюм: же би пренесол информациі (у лингвистики ше то наволує референциялна функція), виражус свойо чувства (такв. емотивна функція), побудзує собешедніка на дацо (такв. конативна або апелативна функція), прави и отримує контакт (такв. фатична функція), преноши естетичне поручене (такв. естетична або поетична функція), виражує припадносц одредзеней дружтвеней групи (такв. символично-идентитетска функція), бави ше (такв. лудична функція – у бавискох словох) итд. Ціль не же би школяре тоти функції научели, але же би на выбраних прикладох обачели же вони исную и же би их у типичних случайох препознали.

2 – Почитує други языки без огляду на їх велькосц и важносц у сучасним швеце; не ма некритичне одношене гу такв. вельким языком; свой язык не оценює як меней вредни у одношению на „престижни” языки, яки нешка англійски (что окреме важне пре правилне одношене гу усвойованю и хаснованю страних словох).

3 – Тоти стереотипы уключую, наприклад, поняце о тим хтори язык красни, а хтори бридки; хтори лёгки, а хтори чежки за учене; хтори одвитуюци за витворйоване одредзеного ціля (напр. англійски за роботи, італиянски за шпіване, німецки за розкази и под.). Ціль же би школяре тоти стереотипи препознали и ошвицели.

4 – Розуми же текст кожди шор виреченьго хтори ма єдинствену цалосць и же може буць вигварени або писани, прозни або у стихох, диялогийни або монологийни.

5 – Слово о опису, приповеданю, викладаню (експозиції), розправа (аргументативни текст) и пропагандни текст. Опис и приповеданє, далей, можу буць експозиторни (кед им ціль же би обвісцели) и сугестивни (кед им ціль же би пренесли авторово дожице читательови).

6 – У питаню варіетети (а) хтори настали на основи медиюма: бешеда и писане, (б) хтори уловени соціяльно: жаргони, и (в) хтори уловени функціонально (по обласцюх чловековей діяльносці). У рамикох тих остатніх розликуєме, на основи основній функції, язик кніжковносци (у хторим преовладує поетична / естетична функція) и стили за спорозуміванє (у хторих домінантна язична функція референціяльна); стили за спорозуміванє ше дзеля на язични стил осеней комунікації (бешедни стил), хтори ше витворюю насампредз, усно, и язични стили явней комунікації – наукови, адміністративни и новинарски, хтори ше витворюю типично през медиюм писаня.

Задаток 1

2.РЯК.1.1.1.	Основни уровень
Хтори з понукнутых висловох найточнейше описує цо то язик (напр. руски язик)?	
<ol style="list-style-type: none">1. Язик то система знакох хтори хаснуєме як средство за спорозумйоване.2. Язик то наука хтора виучує знаки за спорозумйоване.3. Язик то бешедни орган.4. Язик то система знакох.	
Ришене	
1. Язик то система знакох хтори хаснуєме як средство за спорозумйоване.	

Задаток 2

2.РЯК.1.1.1.	Основни уровень
Хторе з шлідуююцих твердзенъох точне?	
<ol style="list-style-type: none">1. Английски язик найлепши язик за комуникацию.2. Лем одредзени языки можу пренесці точну и прецизу информацию.3. Язик хтори ма вельо бешеднікох лепши як гэвтот хтори ма меней.4. На французким языку ше найлепшае виражує любов.5. Кніжковносці мож писац на гоч хторым языку.	
Ришене	
5. Кніжковносці мож писац на гоч хторым языку.	

2РЯК.1.1.2. Розликує кніжковни (стандартны) язик од дыялекту; зна основни податки о карпатских дыялектах; ма правилне становиско гу свой бешеди и гу другим вариантом рускай бешеди (керестурска и коцурска); почитує свой язик и ма потребу чувац свой язик; ёднак почитує обидва варианты рускай бешеди - керестурску и коцурску; ма потребу учиц, чувац и пестовац кніжковни язик; позна найважнейши граматични и нормативни приручнікі и зна их хасновац; зна основни податки о месце руского язика медzi другима индоевропскими и славянскими языками; ма основни знаня о рэзвою кніжковнаго язика, писма и правопису при Руснацох.

Задаток 3

2РЯК.1.1.2.	Основни уровень
Вибер точне твердзене у вязі зоз местам руского язіка медзі другима індоевропскими і славянскими языками.	
<ol style="list-style-type: none">1. руски язік восточнославянски язік.2. руски язік заходнославянски язік.3. руски язік ма елементы заходнославянских и восточнославянских язикох.4. руски язік южнославянски язік.	
Ришене	
3. руски язік ма елементы заходнославянских и восточнославянских язикох.	

Задаток 4

2РЯК.1.1.2.	Основни уровень
Превер точносц твердзеня.	
Руски язік, понеже формовани на Горніці, ма характеристики заходноукраїнских и восточнословацких бешедох.	
1. Твердзене точне. 2. Твердзене нєточне.	
Ришене	
Точне	

Задаток 5

2РЯК.1.1.2.	Основни уровень
Кніжки хтори важни за розвой руского літературного язика, обявени 1904. и 1923. року. На смужку допиш наслов и авторох тих кніжкох.	
1. 1904. _____	
2. 1923. _____	
Ришене	
1. 1904. Идилски венец З моего валала, Гавриїл Костельник	
2. 1923. Граматика бачваньско-сримской бешеди, Гавриїл Костельник	

2РЯК.1.1.3. Розликує правилне од неправилного вигваряня гласох; зна основне подзелене гласох; ма основни знаня у вязи зоз складами и применює их при розкладаню словох на концу шорика; зна основни правила норми при акцентованю и замерковює евентуални розлики медзи своїм и кніжковним акцентованьом.

1 – Основне подзелене гласох облапя гевто цо школяром потребне же би успишно звладали гласово пременки. То: (1) подзелене шицких гласох на консонанти и вокали, (2) подзелене на шумово консонанти и сонанти, (3) подзелене шумовых консонантох на дзвонки и нєдзвонки, (4) подзелене шицких консонантох по месце и способе твореня.

2 – То значи же розуми поняще складу, розликує отворени од завартих складох, и дзелі слова на склады.

3 – Школьяр зна обачиц розлики, але и звичай и потребу же би усоглашел свойо вигварянс зоз стандартним теди кед то потребне и же би ше у тим напрямье предлужел усовершовац и по законченим школованю.

Задаток 6

2РЯК.1.1.3.	Основни уровень
З понукнутых словох подцагні гевти при хторих ше вигваря глас г.	
<p>хлава – глава голуб – холуб нога – ноха хей – гей (потвердзуюце словко) гомбалка – хомбалка Хамлет – Гамлет</p>	

Ришене

хлава – глава
голуб – холуб
нога – ноха
хей – гей (потвердзуюце словко)
гомбалка – хомбалка
Хамлет – Гамлет

Задаток 7

2РЯК.1.1.3.	Основни уровень
Превер точносц шлідуюцого твердзеня.	
<p>а) У руским языку шлідующи гласи вокали: я, ё, і, ю, й, ѿ. б) У руским языку шлідующи гласи вокали: а, е, и о, у. в) У руским языку шлідующи гласи вокали: б, п, д, т, г, к, г, х.</p>	

Ришене

б)

Задаток 8

2РЯК.1.1.3.	Основни уровень
<p>Розлож шлідуюци слова на склади.</p> <p><i>Помали ше зоз влажней цмоти цадзело швітан€...</i></p> <p>(зоз <i>Пана Тадеуша</i>, Адама Мицкиевича)</p>	

Ришене

По-ма-ли ше зоз влажней цмо-ти ца-дзе-ло шви-та-не

2РЯК.1.1.4. Позна файты и подфайты словох; применює норму при форми словох у фреквентных случайох (уключуюци и гласово пременки при форми словох); видвоює часци словох при формох словох (граматична основа и закончене за форму) при єдноставнєйших случайох; видвоює часци словох при твореню словох (префикс, основа, суфикс) при єдноставних словох; препознава основни спосobi твореня словох; применює норму при твореню словох (уключуюци и гласово пременки при твореню словох); применює постоещи модели при твореню новых словох.

1 – То значи же розликує файты и подфайты словох у типичных прикладох; зна одредзиц вредносци граматичных категорий при менових словох и дїесловох. Розуми граматични и семантични критерii подзелення на файты словох.

2 – Школьяр розликує просте, виведзене и зложене слово. Розликує суфиксы руского од суфиксах сербскаго походзеня.

Задаток 9

2РЯК.1.1.4.	Основни уровень
<p>З понукнутих словох пренайдз по голем ёден приклад за кожду файту словох а потым их класифікуй з оглядом на тото чи су пременліва чи непременліва файта слова.</p> <p>Дзень, три, и, я, тиж, кукурику, ходзиц, о, щесце, патриц, под, длуги, вяри, аж, першого, желени, а, яй, ўх, швидко.</p> <p>меновнїки _____</p> <p>злучнїки _____</p> <p>применовнїки _____</p> <p>заменовнїки _____</p> <p>словка _____</p> <p>прикметнїки _____</p>	

числовніки _____

дієслова _____

викричніки _____

присловніки _____

пременліви слова

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

непременліви слова

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

Ришене

меновніки: дзень, щесце

злучніки: и, а

применовніки: о, под

заменовніки: я, їх

словка: тиж, аж

прикметніки: длуги, желёни

числовніки: три, першого

дієслова: ходзіц, патриц

викричніки: кукурику, яй

присловніки: вяри, швидко

пременліви слова

1. меновніки
2. заменовніки
3. прикметніки
4. числовніки
5. дієслова

непременліви слова

1. присловніки
2. применовніки
3. злучніки
4. викричніки
5. словка

Задаток 10

2РЯК.1.1.4.	Основни уровень
На основі датих прикладох незакончених и закончених дієсловох заключ на яки способ формовани закончени дієслова, односно яки тип твореня илустровани зоз прикладами.	
читац – пречитац писац – написац	
Ришене Префиксация	

Задаток 11

2РЯК.1.1.4.	Основни уровень
Одредз граматичну основу и закончене при шлідуюющих прикладох:	
подложни	
хижка	
чловек	
школьяре	
Ришене	
подложн- основа; -и закончене хижк- основа; -а закончене чловек - основа; нулти суфикс школьяр- основа; -е закончене	

2РЯК.1.1.5. Правилно склада виречене; розликує синтаксични єдинки; розликує активни и пасивни виречения; зна аналізовац єдноставни виречения хтори творени по основних моделох и преширени зоз додатками.

1 – Школьяр розликує: (а) слово, (б) синтагму/словозлучене (як синтаксичну єдинку хтора ма центр /главне слово/ и єден або веций зависни члени) – на прикладу єдноставнійших меновніцких синтагмох, (в) єдноскладово виречения и (г) файти виречения з оглядом на змист и на структуру.

2 – То модели субект – дієсловни предикат, субект – копула – менова часц предиката и субект – предикат – прави обект.

Задаток 12

2РЯК.1.1.5.	Основни уровень
Хторе з подцагнутих виреченьох пасивне а хторе активне?	
1. Жена почала плакац, <u>але ше Андри нє дал збуніц</u> ... (зоз <i>Небо над Керестуром</i> , Ирина Гарди Ковачевич). 2. Барз нам длugo було чекац, <u>але на концу ше розвиднело</u> . (зоз <i>Повенъ у Карпатах</i> , Гавриїл Костельник)	
активне: пасивне:	
Ришенс	
активне: 1 пасивне: 2	

Задаток 13

2РЯК.1.1.5.	Основни уровень
Одредз суб'ект и предикат у шлідуюцих виреченьох.	
Петро патри телевизию.	
Вчера сом ше шейтал при Дунаю.	
Ришенс	
суб'ект: Петро, нєвиповедзены предикат: патри, шейтал сом ше	

2РЯК.1.1.6. Ма лексични фонд хтори у складзе зоз стреднім уровнем образованя; прави розлику медзи формалну и нєформалну лексику и хаснүе их у складзе зоз нагоду; ма основни знаня о значеню словох; позна основни лексични одношения (синонимиу, антонимиу, гомонимиу); позна метафору як лексични механізем; не ма одбиваюцосць гу словам странского походзеня, але их не прилаплюе нєкритично и автоматски; позна поняце терминох и фразеологизмох; позна найважнейши словнікі руского языка и зна их хасновац.

1 – Может провадзіц наставу, чыта лектиру и другу белетристику, чыта новини и научавопопуларны тексты и под.; гэвто цо дума виражуе ясно, з выбором одвитуюцей лексеми.

2 – Зна цо то ёднозначносць и вецеўзначносць слова, и же иснью и основни значения слова и гэвти хтори з іх виведзены (напр.) основне значене слова *глава*, „часць цела человека або животіні”, а виведзены значеня 1. старшина фамеліі; 2. глава (мотора); 3. чокот лозы итд.

3 – Метафора ше не спатра як стылске средство, але як способ на хтори ше з основного значения слова (звичайно конкретнага), достава друге, часто абстрактне значене (напр. глава мотора).

4 – Розликуе оправдане хасноване странского слова (кед за одредзене поняце не иснүе домашнє слово) од неоправданого хаснованя (пре манипуляцию, инертносць, або прешвеченя же странсксе слово як фаховы термин автоматично лепшне од домашньога), и же и сам хаснүе странски слова лем на перши наведзены способ.

Задатак 14

2РЯК.1.1.6.	Основни уровень
На основі шлідуючих прикладох дополні започате твердзене.	
бухта – пампушка	
муж – супруг	весели – радосни
зато же – прето же	Тоты приклады представляю слова различнога гласовога составу а значения. Таки слова воламе.....
Решение	
Тоты приклады представляю слова различнога гласовога составу а истога (або подобнога) значения. Таки слова воламе синоними.	

Задаток 15

2РЯК.1.1.6.	Основни уровень
Хторе лексичне средство илуструє шлідуюци вираз?	
Час ләци.	
Ришене	
Метафора	

СТРЕДНІЙ УРОВЕНЬ

2РЯК.2.1.1. Ма ширши знаня о языку вообще (хтори то важни свойства языка); препознава єдинки и зявеня хтори припадаю розличним язичним уровнем / подсистемом; ма основни знаня о письму вообще; ма основни знаня о правопису вообще (етимологийно- фонологийни правопис; граматично – логична интерпункция; графема – слово); ма основни знаня о языках у швеце (язична зродносц, язични типы, язични универсалиї). Розуми основни принципы водзеня диялогу; розуми поняце бешедней дії. Позна прикмети варистетох руского языка хтори настали на основи медиому и тих хтори соцיאльно и функционально условени.

1 – Тоти свойства облапяю гиерархийну структуру, экономичносц, продуктивносц „мишаносц” у простору и часу, як и усвойоване прейг культуры.

2 – У питаню уровень фонетики одн. фонології (дзе єдинки фонема, глас, склад), морфології (морфема, слово), синтакси (слово, синтагма, предикатове и комуникативне виречене) – хтори гиерархично розпорядзены, як и уровні семантики, pragmatики и стилистики, хтори ше зявяю на кождым предходним уровню.

3 – Розуми значене писма за розвой цивилизації; зна основни податки о розвою писма (розуми принципы розвою писма од сліковного по гласовне).

4 – Слово о шлідуюющих принципах: же ше разгварка водзи так же ше бешеднікі зменью, так же у ёдней хвильки бешедуе лем ёден; же ше бешеда типично дополнюе з незвязчными комуникативными средствами (гести, мимика, рушане); же за спонтану бешеду характеристичне вагане, повторйоване, нэдокончены виречения и под.; же собешеднік з розличными сигналами непрерывно спонука бешедніка же би предлужел (то такв. позадински сигналы – повторйоване бешедніковых словох, питаньох, пригваркох, кратких коментарох итд.) и под.

5 – У основи висловівання каждого вислову даяка комуникативна намира: бешеднік (одн. автор писаного тексту) свой вислов упут’юе як обвисцене, питане, вимогу, розказ, допущене, пребачене, поволанку, прилапіowanе або одбиване поволанки, жалбу, обецунок, грожене,

похвалу, комплимент, прекор итд. З другима словами, зоз висловом ше дійствує, вон форма дружтвеней акції; тата дружтвена акція хтору бешеднік окончує зоз висловованьом своєго вислову то бешедни акт. Предвидзене же би школяре розумели поняце бешедного акту и же би могли препознац комунікативну намиру бешедніка у типичних и єдноставних прикладох зоз кождодньового жытва.

Поняце индиректнага бешеднага акту (кед бешедні акт висловени з виреченьем типичным за даяку другу файту бешеднага акту) важны за учитыву бешеду: напр. вислововане вимоги на директні способ – зоз императивом – трима ше за неучтиве; учитыва вимога ше по правилу висловює у формі питання (Можеце ми додац соль? Место Дайце нам соль.)

6 – Медиумы витвореня языка бешеда и писане; школляр позна характеристики типичнага бешедованага языка (имплицитносц, вязаносц за звонкаязичну ситуацию, кратки и єдноставни виречения, эмоционалносц, часто субстандардносц) и типичнага писаного языка (експлицитносц, видвоеносц од звонкаязичнай ситуации, длингши и компликованши виречения, одмереносц, почитоване правилах литературнага языка). Тоти разлики ше преноша, потым, и на функционални стили (з оглядом на то же дзепоеядни з ніх – научови, административни и новинарски – типично писани, а же язични стил особней комуникації (бешедні стил) по дефиниції усни). До вариететох хтори дружтвено условени ражую ше жаргони, а и вариететы настали спрам полу бешедніка; и ёдни и други ше разликую насампредз по лексики.

Задатак 16

2РЯК.2.1.1.	Стрэдній уровень
Превер чи шлідующи слова написаны правописно коретно.	
Гавриїл Костельник (1886–1948) оцец рускай писменосци и зачатнік писаней уметніцкай литературы руснацох южнай угорскай и югославий/сербії.	
Ришене	
Гавриїл Костельник (1886–1948) оцец рускай писменосци и зачатнік писаней уметніцкай литературы <u>Руснацох южнай Угорскай и Югославії/Сербії</u> .	

Задаток 17

2РЯК.2.1.1.	Стріднїй рівень
З понукнутих словох видзель хтори характеристични за літературни язик а хтори за кождодньову бешеду.	
1. Вовуторок, цигурно, джидо, суботу -	
2. Вовторок, сигурно, дідо, всуботу -	
Ришене	
1. кождодньова бешеда	
2. літературни язик	

Задаток 18

2РЯК.2.1.1.	Стріднїй рівень
Пречитай шлідуючи текст и поведз з яким функціональним стилом є записани.	
<p><i>Русь</i> або <i>Руська земля</i> – назва за восточнославянську державу котра ще формує у другій половині IX віка коло середнього цеку Дніпра, а у єй назви и корень самоназви народу тей держави, котри ще почал наволовац з меном <i>Русини</i> або <i>Русичи</i>. Византійци уж од IX віку народ центральней часці будущої держави <i>Rusi/Київської Руси</i> наволовали з меном <i>oī Rōs</i>.² У заходній Європі од другій половинки XI віку жительох Київської Руси на латинським языку наволовали з етнонімом <i>Ruthenus/Rutheni</i> (Наконечний, 2004: 123). Попри назви <i>Русь</i> од конца XII віку почина ще хасновац и назва <i>Україна</i>, а познійше и етнонім <i>Українець</i> (Наконечний, 204: 222–223), котри ще од XVII віку, кед велика часць етнічній українській території уходзи до складу Московської держави односно Росийского царства, почина заменювац зоз назву <i>Малороссия</i> и етнонімом <i>Малорус/Малоруси</i>, же би ще так розликовало припаднікох русинского/українского од припаднікох росийского/велькорусского народу (Грушевський, 1994 т. I: 1).</p>	
<hr/> <p>1 Тота робота настала як фазни результат науково-вигледовацкей роботи у рамику Проекту Оддзеленя за историю на Філозофским факультету у Новим Садзе Војвођански простор у контексту европске историје (бр. 177002) котри потримало и оможливело Министерство за образоване, науку и технологийни розвой Републики Сербии.</p>	
<p>2 У византійских жридлох тоти племена котри нападали малоазийски бреги Чорного моря приказовани як розбойнїцки и сувори (Грушевський, 1994: 393).</p>	
Ришене	
Наукови стил.	

2РЯК.2.1.2. Зна основни характеристики карпатських діялектох; зна основни правила при вигварянью обидвох варіянтох руского язика (керестурска і коцурска). При єдноставнєйших случаюх преруцує слова з єднєй варіянти до другої і обратно. Змесьцює розвиване книжкового язика при Руснацох до дружтвеного, историйного і культурного контексту.

Задаток 19

2РЯК.2.1.2.	Стреднїй уровень
Хтори з понукнутих твердзенъох дава точну информацию о початку літературного руского язика?	
<ol style="list-style-type: none">1. Етнографски материял з Угорской Руси, Володимир Гнатюк.2. Перша книжка по руски видата 1751. року, ей автор Ферко Шанта.3. Перша граматика руского язика видата 1923. року, ей автор Гавриїл Костельник.4. Перша книжка прози <i>Проза на руским литературним языку</i>, ей автор Гавриїл Костельник, 2011.	
Ришене	3. Перша граматика руского язика видата 1923. року, ей автор Гавриїл Костельник.

Задаток 20

2РЯК.2.1.2.	Стреднїй уровень
Хтори з понукнутих словох характеристични за бешеду Руского Керестура а хтори за бешеду Коцур?	
ещи, требиконїна, пампушки, жолти, бетелїна, бухти, жовти, ище	
Коцур	Руски Керестур
Ришене	
Коцур требиконїна пампушки жолти ещи	Руски Керестур бетелїна бухти жовти ище

2РЯК.2.1.3. Позна бешедни органи и способ на хтори ше гласи продукую; зна дзеліц гласи по шицких критериюмах; разуми поняце фонеми; позна природу руского акценту и розликує го од сербскога; зна механізми фонологично условеных гласовых пременек (виєдначоване консонантох по дзвонкосци и по месце твореня, зліване и асимиляцию вокалох и трацене консонантох).

Задаток 21

2РЯК.2.1.3.	Стрэдній уровень
На основі понукнутих прикладох заключ о хторей гласовай пременки ше роби.	
вигваряме	пишеме
роспушциц	_____
схацка	_____
от пайташа	_____
фщера	_____
То
Ришэнс	
у бешеди	пишеме
роспушциц	розпушциц
схацка	схадзка
от пайташа	од пайташа
фщера	вчера
то виєдначоване консонантох по дзвонкосци	

Задаток 22

2РЯК.2.1.3.	Стрэдній уровень
Зоз подцагованьом акцентуй шлідуюци слова.	
о биологии	
чловек	
язик	
интернет	
Ришэнс	
о биологии	
чловек	
язик	
интернет	

Задаток 23

2РЯК.2.1.3.	Стреднїй уровень
Шлідующи консонанти напиш опрез одвитуюцей групи з оглядом на место твореня.	
б, г, м, д, в, н, дж, п, ш, ф, р, т, дз, ғ, ц, х з, с, л, ч, ж, ль, нь, й, к	
Гамбово:	
Зубно-ясново:	
Ясново:	
Предньоподнебни:	
Задньоподнебни:	
Гарлово:	
Ришене	
Гамбово: б, п, м, в, ф	
Зубно-ясново: д, т, дз, ц, з, с, л, н	
Ясново: р	
Предньоподнебни: дж, ч, ж, ш, ль, нь, й	
Задньоподнебни: к, ғ, х	
Гарлово: г	

2РЯК.2.1.4. Ма ширши знаня о файти словох; зна одредзиц форму пременлівого слова и похасновац слово у датей форми; позна поняце морфеми; дзелі слово на морфеми за творене при єдноставнечайших случайох и менує тоти морфеми; позна основни способы твореня словох; применює норму у вязи зоз форму словох у меней фреквентных случайох.

1 – Розликує файти и подфайти словох у меней типичних прикладох. Зна одредзиц вредносци морфологийных и класификацийных категорийх менових словох и діесловох у зложеных прикладох.

2 – Зна одредзиц творене з суфиксом, префиксом, комбиноване або творене зложених словох.

Задаток 24

2РЯК.2.1.4.	Стреднїй уровень
Одредз файту и форму шлідующого слова а потым тото слово похаснуй у виреченю.	
попорайм	
файта слова: _____	
форма слова: _____	
виречене: _____	

Ришене

попорайм

файта слова: дієслово (пременліва файла слова)

форма слова: прости футур

виречене: гоч хторе виречене у хторим школьнік коректно похасновал дієслово **попорайць**.
Напр. Ютре *попорайм* свою хижу.

Задаток 25

2РЯК.2.1.4.

Стрэдній
уровень

На основы форми слова одредз гледані граматичны категорый:

Гілгамеш знёмирени, бої ше од шмерци.

(зоз *Епі о Гілгамешові*)

1. припадок: _____
2. род: _____
3. число: _____

Ришене

1. припадок: генитив

2. род: жэнски род

3. число: ёднаина

2РЯК2.1.5. Хаснус шыцки синтаксични можлівосці у рускім языку; розликує особово и безособово виречения; анализує виречения хтори збудованы по розличных моделях; ма ширши знаня о синтагма; препознава основни файты зависних предикатовых виреченьях (типичны случаі); зна основне о независно-зложених одношельюх, конгруэнций и негаций; розликує файты независных предикатовых виреченьях; разуми поняце елипсы; ма основни знаня о хаснаваню припадкох и дієсловных формах.

1 – Хаснус розлични синтаксични конструкції. Зна парофразовац вислов хаснующи синонимични синтаксични конструкції.

2 – Тоты модели подразумюю виречения з логичным субектом, присловніцким предикатом и неправым обектом, як и безособово виречения. Подразумює ше преширіўсане модель з апозитивніма одредбами (апозицию и апозитивом).

3 – Розликує файти синтагми (меновніцки, прикметніцки, присловніково, дієсловни), одредзує у кождай файти синтагми главное слово и зависни члени, зна анализовац зложенши меновніцки синтагми.

4 – Препознава и файту зависнога виречения, алс и ей конституентску вредносц и синтаксичну функцыю (у типичных случаюх и на ёдноставнейших прикладох).

5 – Розликує составне, роздзельне, процивне и градацийне одношене, медзи шицкима синтаксичними ёдинкамі (независних предикатовых виреченьох, зависних предикатовых виреченьох, синтагми и слова.)

6 – Розликує файти виреченьох по змисту: разповедни, упитни, побудни, и викрични независни виречения (файти од хторих кажда ма свою окремну комунікативну функцыю).

7 – Розликує меновніцки, прикметніцки и присловніково конституентски вредносци припадкох и применовніцко-припадковых конструкцийох и препознава форми (припадки и присловніцко-припадково конструкций) хтори меновей ёдинки даваю прикметніцки значеня (описово, материялни, присвойни), и присловніцки значеня (месне, часове, способове, причинове).

Розликує часово значеня на ёднай и модални значеня на другим боку (уключуюци и розлику медзи часовима и модалними значениями дієсловных формох); позна основне значене одн. хасноване каждой дієсловней форми (абсолутне значене каждой дієсловней форми, основне значене каждого дієсловного способу и основне хасноване инфинитива и дієсловных присловнікох), як и приповедацке хасноване презента, перфекта, аориста, футура, императива и потенциялу.

Задаток 26

2РЯК.2.1.5.	Стрэдні уровень
Одредз файту шлідуюющих безсубектовых виреченьох.	
	Гірми. Бліска. Змерка ше.
Ришэнс	То безособово виречения.

Задаток 27

2РЯК.2.1.5.	Стреднїй рівень
Подцагній суб'єкт і одредз файту суб'єкта у шлідуючим виреченню.	
Ми з Данилом були на змаганю.	
<p>а) Прости суб'єкт б) Зложени суб'єкт</p>	

Ришене

Ми з Данилом були на змаганю.

б) Зложени суб'єкт

Задаток 28

2РЯК.2.1.5.	Стреднїй рівень
Подцагній предикат і одредз файту предикату у шлідуючим виреченню.	
Облаки були порозбивани.	
<p>А) дієсловни предикат Б) менови (менски) прости предикат В) менови (менски) зложени предикат Г) присловніцьки предикат</p>	

Ришене

Облаки були порозбивани.

В) менови (менски) зложени

Задаток 29

2РЯК.2.1.5.	Стрідній уровень
Подцагні атрибут и одредз файту атрибуту у шлідуюцим виреченю. Вон бул чловек <u>нєвисокого росту</u> . а) согласовани атрибут б) несогласовани атрибут	

Ришене

Вон бул чловек нєвисокого росту.

б) несогласовани атрибут

2РЯК.2.1.6. Ма богати и рижнородни лексични фонд (уключаюци и интелектуалну и интернаціоналну лексику и позна найфrekвентнейши интернаціонални префикси и суфікси). Тот фонд хаснue у складзе зоз нагоду; видзи язик як збир можлівосцох хтори му служа же би виражел индивідуалне искуствис и унапрямель го гу збогацованию власного словніка; позна гиперонимию / гипонимию, паронимию; розликує лексични пасма; позна метонимию як лексични механізем.

1 – То архаизми, неологизми, жаргонизми, термини, діялектизми, вулгаризми и под.

2 – Метонимия ту нє реторичне средство (стилске средство), алє способ на хтори ше зоз єдного значеня слова виводзи друге (напр. *Страцел главу* у смыслу *Страцел розум*).

Задаток 30

2РЯК.2.1.6.	Стрідній уровень
Класификуй шлідующи слова до групох з оглядом на активне и пасивне хасноване. цип „прибор за млацене жита”, апдейтовац, отрова, стик „прибор за чисцене плуга”, минар, баговац историзми: архаизми: неологизми:	

Ришене

историзми: цип „прибор за млацене жита”, стик „прибор за чисцене плуга”
архаизми: отрова, минар

неологизми: апдейтовац, баговац

Задаток 31

2РЯК.2.1.6.	Стреднїй уровень
Пречитай виречене и одредз о яким лексичным средству ше роби.	
<i>Читам Тамаша.</i>	
Ришене	
Метонимия	

Задаток 32

2РЯК.2.1.6.	Стреднїй уровень
У шлідуючым прикладу одредз у хторим припадку подзагнute слово и хторе значенне тей применовніцко припадковей конструкції.	
<i>Уж <u>годзину</u> чекаме автобус.</i>	
Ришене	
Акузатив Значене часу / додаток за меру часу	

НАПРЕДНИ УРОВЕНЬ

2РЯК.3.1.1. Розуми же постої цесна вяза медзи язиком и думаньом; ясне му поняце категоризаций; позна конверзацийни максими (квалитету, квантитету, релевантносци и способу); розуми поняце информативней актуализаций виречения и зна як ше иста посцигую; ясне му поняце текстуалней когезии.

1 – Ту слово о тим же язик, як одражене чловековага искуства, поштреднік медзи стварносцу и людским думаньом. Бо категоризация то класификоване зявенюх зоз вонкашнього швета до групох за потреби думаня и язичного кодировання. Категоризация непостредно релевантна за язик: кажды раз кед за одредзени зявеня похаснуеме исту назву, ми их поправдзе класификуеме ведно, до истей категорий (напр. зубарски карсцель ше барз розликує од типичнага карсцеля, але го ми препознаваме як подобны и менуеме го зоз истым словам).

2 – Конверзацийни максими вирази такв. сотрудніцкого принципу – предпоставки же собешеднікі цеком комуникації медзисобно сотруддую; максими неписани правила хтори вони, несвідомо и автоматски, цеком комуникації (не лем вербалней але и нівербалней) почитую.

То: (1) максима квантитету: будз телью информавані кельо потребне (ані вецей ані меней); (2) максима квалитету: бешедуй правду; (3) максима релевантносци: бешедуй гэвто ў релевантне; (4) максима способу: будз кратки и ясны.

3 – Слово о значеньных одношеньях цо основна характеристика тексту. Способы за правене когезивных одношеньях шлідуюці: хасноване указуючих заменовнікох (заменовнікі, заменовніцкі присловнікі и указующи словка), елипса (вихабяне часцох виречения хтори спомніти у предходнай часцы тексту) и хасноване текстуалных конекторах (як по *медзитим, тиж так, насампредз, на концу, з другима словами* итд.). Обчекує ше же школьнага розумя же виречения муша буц повязаны же би творели текст и же знаю препознац наведзены способы повязавання у ёдноставных прикладох.

Задаток 33

2РЯК.3.1.1.	Напредни уровень
Напиш хтору конверзацийну максіму собешеднік не почитавал кед 24. мая на три годзин и пейц минути дал шлідуюці одвити на питанне. Хтори нешкада датум?	
<p>1. Дваццац и якиш. 2. Точно три годзин и пейц минути. 3. 15. май.</p> <p>Ришене</p> <p>1. максіму квантитету 2. максіму релевантносци 3. максіму квалитету</p>	

2РЯК.3.1.2. При подзеленю словох на склады поволує ше на правила; позна правила преношэння складох истога слова да новага шорыку; на ёдноставных прикладох зна указац кеды ше акцент у рускім языку преноши.

Задатак 34

2РЯК.3.1.2.	Напредні уровень
Означене слово шлідуюцаго виречэння вигварене экспресивно. Одредз склад на хторым акцент у тым слову и подзагні го.	
<i>Бриги було зоз Владком. Придзе зоз школи, руци торбичку на патку, реклу на посцель, одреже фалат хлеба и – пошол (М. Ковач).</i>	
Ришэнс	

2РЯК.3.1.2.	Напредні уровень
Одредз граніцу складу при шлідуючых словох.	
фляшка прудзенок порада улічка	
Ришэнс	

2РЯК.3.1.3. Ма детальнейши знаня о морфології у узшим смыслу и твореня словох у руским языку (дзелі слово на морфеми за творене при зложених случайох и менує тоти морфеми).

1 – То подрозумюе же познаю характеристики меновніцкей и прикметніцкей пременки, компарациі прикметнікох и присловнікох и кон'югацию діесловох.

Задаток 36

2РЯК.3.1.3.	Напредни уровень
Одрэз зоз хторих морфемох зложени шлідуюци слова.	
<ol style="list-style-type: none">1. побешедовац2. чарнобили3. шлімак4. попрекладане	

Ришене

1. по- префикс; -бешед- основа; -ова- суфикс; -ц закончене за инфинитив.
2. чарн- основа; -о- интерфикс; бил- основа; -и закончене за хлопски род прикметніка.
3. шлімак
4. по- префикс; пре- префикс; клад- основа; -а- суфикс; -н- суфикс; -е закончене.

2РЯК.3.1.4. Ма детальни знаня о хаснованю припадкох и діесловных формох; зна анализовац компликовани виречения хтори направени по различних моделох; позна специялни независни виречения; позна поняце конгруенциі у руским языку.

1 – Позна главни значения, односно хасноване припадкох. Позна и други значения діесловных формох и способах окрем основных и проповедаціях. На типичных прикладох розликуе абсолютни од релативных значеньох діесловных формох.

2 – Додатни модели облапяю модели зоз дополннююцым предикатом и присловніцкима дополнненнями.

Задаток 37

2РЯК.3.1.4.	Напредни уровень
Одредз припадок и значене подзагнутей применовніцко припадковей конструкцій.	
Дзекуєм ци <u>на колачох</u> .	
припадок: значене:	
Ришене	
припадок: локатив значене: причиново	

Задаток 38

2РЯК.3.1.4.	Напредни уровень
Дополні виреченні так же бі ше дієслово <i>буць</i> складало зоз суб'єктом виречения а потім одвітуй на поставене питання.	
Панонска ровніна дакеди морйо.	
Як воламе туту файту вязи медзи суб'єктом и предикатом у виреченню?	
а) согласоване (конгруенция) б) управянне в) додаване	
Ришене	
Панонска ровніна дакеди була морйо.	
а) согласоване (конгруенция)	

Задаток 39

2РЯК.3.1.4.	Напредни уровень
Одредз дієсловну форму подцагнутого слова у виреченю.	
Вчера <u>бул читал</u> кнїжку пред спаньом.	
<ol style="list-style-type: none">1. перфект2. презент3. потенциал4. футур5. плусквамперфект6. потенциал прешли	
Ришене	
5. плусквамперфект	

2РЯК.3.1.5. Ма основни знаня о словнікох и микроструктурней часци словнікох.

Задаток 40

2РЯК.3.1.5.	Напредни уровень
Приклад хтори понукнути илуструє ёден елемент словніка. Як ше тот елемент вола?	
острожка ж. 1. (колеско за резане цеста) мамузя, мавишњак, дервиш (в.), точкић са зупцем (в.); 2. дем. мамузица, острожица.	
Ришене	
То словнікова стаття.	

Задаток 41

2РЯК.3.1.5.	Напредни уровень
На основи шлідуюцей словніковей статї одредз тип словніка.	
транспортни -а -е саобраћајни, транспортни; прометан	
То:	
<ol style="list-style-type: none">1. једноязични словнік.2. двоязични словнік.3. веџейязични словнік.4. словнік терминох.	
Решене	
То двоязични словнік.	

Задаток 42

2РЯК.3.1.5.	Напредни уровень
На основи шлідуюцей словніковей статї одредз тип словніка.	
[ар] х. мера за поверхносц жеми: 100 m ² од фр. are „100 кв. метери”, а то од лат. a:rea „шлєбодне место, двор”.	
Руско сербски словнік то:	
<ol style="list-style-type: none">1. једноязични словнік.2. двоязични словнік.3. веџейязични словнік.	
Решење	
1. једноязични словнік.	

2.2. Обласці Кнїжковносці

2.2.1. Обще огляднуце на витвореносці учения у області Кнїжковносці

1. Уж вецеў од два і пол милениюми кнїжковносці ше преучуе же би ше похопел чловек, його место у швеце, смысёл його иснованя. Як часці культуры, и науки, вона развіва людскую свідомосць жемскай (дружтвено-історыйнай) и нежемскай (метафизичнай) стварносці.

Заснована на языку, кнїжковносці адкрыва ідентитет и глібіни того язика у хторим зачуване колективне паметане. З тим кнїжковносці оформлюе кнїжковно-уметніцкі ідентитет людской исторіі. А толковац и розумиц (нацыяналну и швейцовую) кнїжковносці лем означае прэглібійовац особну культурну, дружтвену, уметніцкую ориентацыю у швеце.

Руска кнїжковносці як часці велькай европскай литературы, то вираз нашого исторычнага иснованя. Розумиц ей место у европских кнїжковных рамікох, значи розумиц нашо место знака культуры и цывілізацыйных цекох, од средньога вику по нешка.

2. Преучоване кнїжковносці потримую *Общи стандарды посцігніцу* - образовны стандарды за конец общага средньога образования. Вони ціль средньошкольскага образования и подразумяю здобуване функциональнага знання, схопносці, развіване способносціх и уметніцкага формаваня становискох и вредносціх у рамікох преучованя кнїжковносці.

Похоплююци кнїжковносці, школяр розумі особынне, себе, и овладуе зоз швейцом коло себе. А зрозумиц кнїжковносці можліве зоз рижнороднімі теорыйнымі методологиямі хтори развіли наука о кнїжковносці и теорія кнїжковносці.

Здобуваюци культурны ідентитет, толмачене и читане кнїжковносці школярови оможлівяю бі спатрэл особні нацыяналні ідентитет у сучасним мултикультурным дружтву.

2.2.2. Коментары коло стандардах у області Кнїжковносці

СТАНДАРД 1. *Обще огляднуце на стандард*

Зоз тым стандартом дефинуе ше рамик, пасмовитосці и зложеносці дожитого, креативнага и критицкага читаня и толмаченя діла.

Основны уровень

2РЯК.1.2.1. Позна авторох ділох зоз обовязнай школскай програмы и локализуе их до контексту творчага опуса и кнїжковноисторычнага контекста.

На основным уровні обчекуе ше же школяр будзе знац и будзе способны же би прецизно одредзел автора діла на основі його наслова, парафразованага зміста, вириўка, як и же наведзе діла хтори написал одредзены автор, а хтори облапени зоз обовязнай школскай програмы. Попри тей файты контекстуализациі, школяр треба же би точно одредзел хторой епохи у розвою кнїжковносці припадаю тото діло и тот автор, як и же би у кнїжковноисторычнім смыслу одредзел од кеды покля тата епоха тирвала и хтори ей основні дефинующи прикметы (назва, час, представитељ, основні поетычны прикметы).

Стрэдній уровень

2РЯК.2.2.1. Интерпретує кніжковни текст так же спатра його интэграцыйны факторы (дожиты контекст, тематично-мотивове пасмо, композиция, подоби, форми приповеданя, ідейне пасмо, язично-стилски аспекты...).

На стрэднім уровню школьні на основі, пред тым наведзеных интэграцыйных факторах діла, зоз помоцу наставніка, зоз наведзеніма прикладамі, точно интерпретує діло так же віноши свой читательне дожице, одредзує основны и побочны темы и мотывы, обачуе элементы композиції діла як и поступки харктеризації главных и побочных подобох, одредзує файту приповеданя и описання, язично-стилски средства выражавання...

Напредній уровень

2РЯК.3.2.1. Чыта, доживюе и самостойнє tolmachi knjžkovnoumetnīčki и knjžkovnonaukovo díla зоз обовязнай школскай програмы, як и дадатны (выборны) и факультативны knjžkovnoumetnīčki и knjžkovnonaukovi тексты; при интерпретації зоз сигурносцу хаснуе здобути знаня о творчым опусе автора и knjžkovnoistorийним контексту.

На напреднім уровню вимоги наведзены за основны и стрэдній уровень оставаю, але ше окреме вреднует самостойносць школьніх при окончаваню тих интерпретативных активносцох як и ёх ширене на тоты діла хторы не у обовязнай школскай програмы але су у ёй выборнай часцы або их школьні самостойнє або зоз помоцу наставніка и бібліотекара выбера.

СТАНДАРД 2. *Обычное огляднунце на стандарт*

Наведзены стандарди традирию школьні знаня зоз домену knjžkovnotеорийней терминології и його способносци же би их применел у адекватных ситуациях.

Основны уровень

2РЯК.1.2.2. Позна knjžkovnotеорийну терминологию и функционально ю повязуе зоз прикладамі зоз knjžkovных¹ и неуметніцкіх² текстах предвидзеных у програмы.

Тримаме же би на основным уровню школьні требац звладац основны факты о шлідуючых поняцох/зявенъох науки о knjžkovносци и же би знал на основі парадигматичнаго прикладу препознац о хторым зявеню/поняцу слово: наука о knjžkovносци; руска, сербска и швейцарска knjžkovносц; дожице knjžkovnoumetnīčkого díla и интерпретация; авторска и народна knjžkovносц; knjžkovnonaukovi текст; подзелене народнай knjžkovносци на поезию и прозу; класификация народнай поэзії и народнай прозы; knjžkovни роды у авторской knjžkovносци – прыкметы лірскаго, епскаго и драмскаго діла; knjžkovни файты/жанры: любовна, родолюбива, дескрайптивна (описова), гумористична, сатирична и рефлексивна (думкова) лірска поэзия, еп, ёдноставны формы (міт, легенда, сказка, сага, басна, віц, загадка, прысловка); основны формы драмских прозных формах: роман и приповедка; драмскі файты (у стиху або прозы);

¹ Кніжковни тексты облапяю knjžkovnoumetnīčki и knjžkovnonaukovo тексты.

² Неуметніцкі тексты подразумюю тексты зоз науки о языку и науки о knjžkovносци, научнавопупуларны тексты зоз тих областях и, по потребы, тексты зоз медийох и других жрицах хторы прикладни при обробку наставнай матерії зоз предмета Руски язик и knjžkovносц.

тема; мотив (основни/главни: побочни; статични, динамични) и мотивація; фабула, сиже; епилог и поента; драмска дія и ёй етапи; ідея; композиція; лірски суб'єкт/лірске я; автор *vs.* приповедач; основни файти приповедання, основни файти приповедаоч, хронотоп, подоба/юнак/характер; основни файти характеризації; діялог, монолог, нукашні монолог; поетика (писательства, епохи); стил; фігури и тропи (основни фігури звука, основни фігури синтакси, поровноване, метафора, метонимія, алегорія, градація, гіпербола, епітет, символ, гумор и іронія); основни поняца зоз метрики (основни форми строфі, стиха и рими, цезура, рефрен, акrostих, шлєбодни стих); ритем у поезії.

Стредній уровень

2РЯК.2.2.2. Позна кніжковнотеорийну терминологію и адекватно применює кніжковнотеорийни знаня при толмаченю кніжковних ділох предвидзених зоз програму.

На стреднім уровню тата вимога зложенша так же ше од школяра обчекує же под час интерпретованя діла будзе знац (1) кніжковнотеорийно правилно меновац основни фактори діла док го будзе похопіовац и толмачиц так же будзе хасновац тоти кніжковнотеорийни поняца хтори припадаю обовязней школскей програми и же (2) похаснует своё основне знане о тим кніжковнотеорийним поняцу док анализує діло зоз обовязней школскей програми.

На стреднім уровню шор поняцох/зявеньох хтори начишлені на основним уровню оставаю з тим же ше чежкосц вимоги подзвигує за ступень. Тиж додаваю ше шлідующи элементы: теория кніжковносци, история кніжковносци и кніжковна критика; структура лірской писні (народна кніжковносц *vs.* авторска кніжковносц); класификация народных писньох, и уметніцкей кніжковносци (елегія, поема, балада; реалистични *vs.* модерни роман; структура прозних формох (романа и приповедки); техніки приповедання и типи приповедаоч; драмска структура и драмски единства; трагична вина, катарза, антидрама, архетип, лірски паралелизми, сатира, пародия, гротеска; оксиморон, парабола, алузия, евфемизем, парадокс; абсурд, инвокация, синестезия, стилистика; уметніцки коди и конвенции (конвенция форми и конвенция зміста); онезвичайоване; интертекстуалносц; можліви швети итд.

Напредни уровень

2РЯК.3.2.2. Добре зна кніжковнотеорийну терминологію и теорийни знаня адекватно применює при толмаченю кніжковноуметніцких и кніжковнонауковых ділох хтори предвидзени у школскей програми и других ділох тей файти розличних жанрох, звонка школскей програми.

Напредни уровень подрозумює школярову самостойносц при хаснованю кніжковнотеорийней терминології и адекватним менованю тиж самостойно обачених интеграційних факторах интерпретаций кніжковних ділох, и то не лем тих хтори у обовязней часци школскей програми, алє и у ёй виборней часци як и діла хтори школяр самостойно выбера звонка програмских цалосцох. Тот уровень би не принесол нови поняца/зявеня алє би ше тоти хтори уж исную тестирали знука вимогох за напредни уровень.

СТАНДАРД 3. *Обще огляднуце на стандарт*

Познаване и хасноване кніжковнотеорийних и кніжковнонауковых методологийох основа за похопіоване кніжковносци. Зоз тим ше унапредзує наукове похопене кніжковносци и на адекватни методологийни способ науково анализує и интерпретує кніжковне діло (состойни часци поетики кніжковного діла).

Основни уровень

2РЯК.1.2.3. При толмаченю кнїжковноуметнїцких и кнїжковнонаукових дїлох розликує методи нукашнього и вонкашнього приступу.

Школяр упознати зоз основними методологіями толмаченя кнїжковносци:

- Вонкашнї приступ (біографизем, историцизем, соціалне розумене кнїжковносци).
- Нукашнї приступ:
 - русийски формализем (тема, мотив, фабула, сиже, поступок, подоба/юнак, жанри...);
 - наратологія (приповедане инстанци (приповедане у трецей особи/авторське приповедане, приповедане у першої особи);
 - структурализем/семіотика (препознава основни структурни прикмети кнїжковного дїла);
 - компаратистика (упознати є зоз компаративним одношеньом национална – шветова кнїжковносц).

Стреднї уровень

2РЯК.2.2.3. Розликує методи вонкашнього и нукашнього приступу при інтерпретації кнїжковноуметнїцкого и кнїжковнонаукового дїла и адекватно их хаснує при похопійованю и толкованю тих фактів дїлох.

Школяр позна и адекватно применює основни методології толмаченя кнїжковносци:

- Вонкашнї приступ (біографизем, историцизем, соціалне розумене кнїжковносци).
- Нукашнї приступ:
 - русийски формализем (тема, мотив, фабула, сиже, поступок, подоба/юнак, жанри...);
 - наратологія (приповедане инстанци (приповедане у трецей особи/авторське приповедане, приповедане у першої особи (нукашнї монолог, цек свидомосци) точка патреня (психологійна, просторна);
 - структурализем/семіотика (синхрони и дияхрони ідентитет лексики, митологійни пасма, архетипи), непременлїви/пременлїви константи кнїжковного дїла (лексеми у писнї, часова одреднїца, граматични форми словох, фигури у кнїжковним дїлу, семантика предмета...);
 - поетична аналіза (елементи конституованя кнїжковного дїла (од нарації, структури, формованю подобох, структури стиха, строф, писнї...);
 - герменеутика/феноменологія (одредзоване онтології швета кнїжковного дїла (проблем часу, простору, ества, человека));
 - постструктуралізем: інтертекстуалносц (идентитет текста з оглядом на дияхронийни и синхронийни подтекст), наративна димензия и паракнїжковни тексти, метатекстуалносц;
 - компаратистика (поровноване кнїжковних дїлох по епохах, домашня-шветова кнїжковносц, соціални и біографски авторово обставини и дїла).

Напредни уровень

2РЯК.3.2.3. У процесу толмаченя кнїжковноуметнїцкого и кнїжковнонаукового дїла, вибера, применює и комбинує адекватни методи нукашнього и вонкашнього приступа.

Школяр правилно хаснує и комбинує розлични методологii толмаченя кнїжковносци:

- Вонкашнї приступ (біографизем, историцизем, соціалне розумене кнїжковносци).
- Нукашнї приступ:
 - русийски формализем (тема, мотив, фабула, сиже, поступок, подоба/юнак, жанри...);
 - наратология (приповедане инстанци (приповедане у третьей особи/авторске приповедане, приповедане у першої особи (нукашнї монолог, цек свидомосци) фокалізація (нулта, нукашня, вонкашня), точка патреня (просторно-часова, ідеологийна, психологийна, фразеологийна);
 - структурализем/семиотика (структурни прикмети дїла: язични знаки, непременлїви/пременлїви константи кнїжковного дїла (лексеми у писнї, часова одреднїца, граматични форми словох, фигури у кнїжковним дїлу, семантика предмета...), їх синхрони и дияхрони ідентитет (лексичне походзене, митологийни пасма, архетипи);
 - поетична аналіза (форма кнїжковного дїла, елементи конституованя кнїжковного дїла (од нарацї, структури, характеризаций подобох, структури стиха, строфі, писнї...);
 - герменеутика/феноменологія (одредзоване символичного и онтологійного плану кнїжковного дїла (проблем часу, простору, ества));
 - постструктуралізем: інтертекстуалносц (ідентитет тексту з оглядом на дияхронийни и синхронийни подтекст), наративна димензія нєкнїжковних текстох, метатекстуалносц;
 - компаратистика (поровноване кнїжковних дїлох по епохах, домашня-шветова кнїжковносц, соціални и біографиски авторово обставини и дїла, інтертекстуални и культурни вязи).

СТАНДАРД 4. Обще огляднуце на стандарт

Препознаване основних поетичних, лингвистичных и естетичных прикметох кнїжковноуметнїцких текстох оможлівює їх аналітичне толмачене. Преценьоване и описане структурних прикметох кнїжковного дїла, його зложеносци и жанровского ідентитету.

Основни уровень

2РЯК.1.2.4. Обачує и зоз прикладами аргументує основни поетични, язични, естетични и структурни прикмети кнїжковних дїлох зоз обовязней школскай лектири.

- Препознава основни поетични прикмети кнїжковного дїла (прикмети жанра, роди, файти), наративносц, дескриптивносц, прикмети характера/юнакох/подобох, кнїжковна композиция, стилистични елементы).

- Препознава основни структурни и естетични прикмети кніжковних текстох (символичносць текста, непременліви/пременліви константи кніжковного діла, способ оформйованя значеня, информативносць текста, основни естетични мерадла...)
- Препознава же основна градза кніжковносці язик, як и место неуметніцкей (язик, функціонални стили...) градзи у уметніцким тексту.

Стрідній уровень

2РЯК.2.2.4. Обачує и пояснює поетични, естетични и структурни прикмети кніжковноуметніцких и кніжковнонаукових ділох у рамикох школскей лектири; преценює чи зложени кніжковнонаукови текст (автобіографія, біографія, мемоари, дньовнік, писмо, драгопис...) добре структуровани и когерентни, чи ідеї ясно и прецизно виложени; обачує стилски поступки у кніжковноуметніцким и кніжковнонауковим тексту; преценює як одредзени прикмети текста упійву на його розумене и доприноша толмаченю значеня текста.

- Зна одредзиць поетични прикмети кніжковного діла и одредзує їх место и улогу у кніжковним ділу (прикмети жанра, роди, файти), наративносць, дескриптивносць, психологийна глубина и пластичносць характера/юнакох/подобох, символични характер языка, кніжовна композиция, интертекст, стилски фигури...).
- Зна одредзиць структурни и естетични прикмети кніжковних текстох и одредзує їх значеня и вредносці (символичносць текста, способ оформйованя значеня, информативносць текста, основни естетични мерадла...)
- Препознава же основна градза кніжковносці язик, як и место неуметніцкей (язик, функціонални стили...) градзи у уметніцким тексту.
- Препознава же и други кніжовни, уметніцки и культурни витвореня градза за кніжковне діло, и анализує як ше тата кніжовна градза оформлює у єдним окремним кніжковним ділу.

Напредній уровень

2РЯК.3.2.4. Обачує и толмачи поетични, язични, естетични и структурни прикмети кніжковноуметніцких и кніжковнонаукових текстох у рамикох школскей лектири и звонка школскей программи; преценює и поровнує стилски поступки у наведзених файтох текстох.

- Толмачи поетични прикмети кніжковного діла и одредзує їх место и улогу у кніжковним ділу (прикмети жанра (роди, файти) и языка, наративносць, тропичносць, дескриптивносць, имагинативносць, меметичносць, структуру, типизированосць, психологийна глубина и пластичносць характера/юнакох/подобох, символични характер кніжковного діла, композицию, стилски фигури, интертекст...).
- Толмачи структурни и естетични прикмети кніжковних текстох и одредзує їх значеня и вредносці (символичносць текста, способ оформйованя значеня, информативносць текста, интер и звонкатекстуална референца, основни естетични мерадла...)
- Розуми же основна градза кніжковносці язик, як и место неуметніцкей (язик, функціонални стили...) градзи у уметніцким тексту.
- Розуми же и други кніжовни, уметніцки и культурни витвореня градза за кніжковне діло, и анализує як ше тата кніжовна градза оформлює у єдним окремним кніжковним ділу.

СТАНДАРД 5. *Обще огляднуце на стандарт*

Розумене кніжковносци як єдного од веліх дружтвених дискурсох. Поровнаноючи кніжковносц зоз другима дискурзивними практиками, похоплює ще дотик кніжковносц зоз другими дискурсами (наративносц, фикционосц, естетичне, поетичне и жанровске оформлене неуметніцких дискурсох...) и тити ще спознаня хасную при толмаченю кніжковних ділох.

Основни уровень

2РЯК.1.2.5. Обачує основни прикмети кніжковносци як дискурса и розликує го од других дружтвених дискурсох.

- Розликує прикмети кніжковного дискурса (наративносц, естетично-поетични идентитет, критицки попатрунок на дружтво, фикционосц...) у однношенною на други дискурси.
- Кніжковни дискурс гу наукому (история, психология, филозофия, егзактни науки...), администривному, новинарскому/медииному дискурсу, политичному, вишлідному, кніжковнотеорийному...
- Обачує же ще кніжковносц може поетично уклопиц до себе и до других дискурсох.
- Обачує прикмети:

<u>Кніжковносц</u>	<u>Други дискурси</u>
ритмичносц/мелодия	одсуство ритмичносци/мелодиї
субективносц	об'єктивносц
алогичносц	логичносц
фигуративносц нараций	„нефигуративна нарация“

Стредній уровень

2РЯК.2.2.5. Пояшнює основни елементи кніжковносци як дискурса у однношенною на други дружтвени дискурси (напр. присуство/одсуство приповедача, приповедни фокус, статус историйного и фiktивного итд).

- Розликує прикмети кніжковного дискурса (наративносц, естетично-поетични идентитет, критицки попатрунок на дружтво, фикционосц...) у однношенною на други дискурси.
- Кніжковни дискурс гу наукому (история, психология, филозофия, егзактни науки...), администривному, новинарскому/медииному дискурсу, политичному, вишлідному, кніжковнотеорийному...
- Описує смисел и функцию других дискурсох у литературним дискурсу (творя часц полижанровским, пасмовитим), и їх доприношене (поетичней, дружтвеней) глібини и ширини кніжковного діла.
- Обачує прикмети:

<u>Кніжковносц</u>	<u>Други дискурси</u>
сликовитосц	аналитичносц/рационалносц
ритмичносц/мелодия	одсуство ритмичносци/мелодиї
субективносц	об'єктивносц
алогичносц	логичносц
фигуративносц нараций	„нефигуративна нарация“
симуловане других дискурсох у ділу	унапряменосц на особни дискурс
асоциативне	індуктивне/дедуктивне

Напредни уровень

2РЯК.3.2.5. Розуми основни елементи кніжковносци як дискурса (поровнусе напр. присутство/одсутство приповедача, приповедни фокус, статус историйного и фиктивного итд.) у одношенно на други дружтвени дискурси и тоти спознання хаснує при толмачену кніжковних ділох.

- Розликує прикмети кніжковного дискурса (наративносць, естетично-поетичний ідентитет, критицки попатрунок на дружтво, фикционосць...) у одношенно на други дискурси.
- Кніжковни дискурс гу науковому (история, психологія, філософія, езактни науки...), адміністративному, новинарському/медійному дискурсу, політичному, вищлідному, кніжковнотеорийному...
- Обачує же кніжковносць поетично може до себе уклопиць и други дискурси.
- Описує смисел и функцію других дискурсох у літературним дискурсу (творя часці поліжанровским, пасмовитим), и їх доприношене (поетичней, дружтвеней) глубини и ширини кніжковного діла.
- Поровнусе и розуми прикмети:

Кніжковносць

сникловитосць
експресивносць
ритмичносць/мелодія
суб'єктивносць
алогичносць
фігуративносць/нарації
симуловане других дискурсох у ділу
асоціативне

Други дискурси

аналітичносць/раціональність
каузальність
одсутство ритмичносці/мелодії
об'єктивносць
логичносць
„нєфігуративна нарація“
унапряменосць на особні дискурси
індуктивне/дедуктивне

- Розуми критицке превипитоване (граніца, правди, поетики) других дружтвених дискурсох у кніжковним ділу.

СТАНДАРД 6. *Обще огляднуце на стандарт*

Тот стандарт би требал обезпечиць культурноисторийну, кніжковноисторийну, поетичну, естетичну, филологийну, філозофску контекстуализацию преучованя одредзеного діла и автора же би ше примарни и секундарни факторы анализи лепше розумели и лєгчайше звладали знука вимогох хтори им дати.

Основни уровень

2РЯК.1.2.6. Наводзи основни кніжковноисторийни и поетични прикмети стилских епох, направлюх и формаций у розвою рускей, сербской и шветовей кніжковносци и повязує их зоз ділами и писателями зоз обовязней лектири у школскей програми.

Школьяр треба же би упознал основни кніжковноисторийни периоди у розвою кніжковних формаций у рамику шветовей, сербской и рускей кніжковносци як и же би знал автора и його діло контекстуализовац знука кніжковноисторийней и кніжковностайлскей формаций наводзаци ей основни, репрезентативни прикмети.

Стрэдній уровень

2РЯК.2.2.6. Кед толмачи кнїжковноуметніцки и кнїжковнонаукови дїла зоз школскей програмы применює знаня о основных кнїжковноисторийных и поэтичных прикметох стилских епохах, рухах и формаций у розвою рускей, сербской и шветовей кнїжковносци.

Елементы тематичнай и композицыйнай структуры дїла, його ідейны швет и порученя школьнай повязуе (поровнусе, спатра, одредзуе, толмачи...) у контексту припадносци дїла або його автора одредзеному кнїжковноисторийному перыоду або кнїжковностайлскай формациі.

Напредній уровень

2РЯК.3.2.6. Кед толмачи и вреднує кнїжковноуметніцки и кнїжковнонауково дїла применює и поровнусе кнїжковноисторийни и поэтичны прикметы стилских епохах, рухах и формаций у розвою рускей, сербской и шветовей кнїжковносци.

Школьяр бере до огляду богатство стилистичных формаций, рухах, и школах при толмаченю одредзеного дїла. Розуми одношэнне ширшаго и узшаго одредзования кнїжковносци, як и филозофскага, культурноисторийнага, филологийнага и други причини у одредзованью кнїжковных епохах и рухах. Правы разліки медзи кнїжковнымі рухамі и епохамі у рускей, сербской и шветовей кнїжковносци як цо то напр. барок, класицизэм, сентиментализэм, предромантизэм, романтизэм, реализэм, символизэм, модерна, авангарда, экспресіонізэм, постмодерна...и гэвтей перыодизаціі хтора уважуе и другі аспекты - філософски (просвіщеносц), філологійни (рускославянски час у сербской кнїжковносци) итд.

СТАНДАРД 7. *Обычное огляднүцце на стандарт*

Розумене основных проблемох хтори порушує кнїжковне дїло: индивідуални (психологійни), дружтвени (место поєдинца у дружтву), историйни и под. Похоплює же кнїжковносць отвера проблематику судьбы и чловековага места у швеце, синхронічно и діяхронічно, же бы порушовал питаня одношэння поєдинца и дружтва, особных жаданьёх и общых законах, морални дилеми, даваць смисел животу, трагизем людскага існованя, понукающи ёден попатрунак на швет хтори специфичны за литературу. Обачену проблемску дімінзію даякаго текста аргументує зоз примарним текстом, особним искусством, другіма ділами зоз литературы, уметносци, культуры итд.

Основныі уровень

2РЯК.1.2.7. Аналізує видвоені проблемы у кнїжковым дїлу и зна их аргументовац зоз примарним текстом.

- Видвоює (зоз наставнікову помоцу) ёден, основныі проблем хтори кнїжковне дїло порушує.
- Аргументацію розуменя проблема наводзі зоз примарнага текста кнїжковнага дїла (одношэнне медзи юнакамі, одношэнне юнак – дружтво, структура лірскага субекта, историйни, экономічны обставіні...) наводзі часці кнїжковнага дїла хторы значны за розумене проблема.

Стрэдній уровень

2РЯК.2.2.7. Самостойнє обачує и анализує проблеми у кніжковним ділу и зна аргументовац свой становиско на основы примарнога текста.

- Самостойнє обачує проблеми хторы порушує кніжковне діло.
- Аргументацыю разуменя проблема наводзі зоз примарнога текста кніжковнага діла (одношэнне медзі юнакамі, одношэнне юнак – дружтво, структура лірскага субекта, исторыйны, экономски обставіні...) наводзі часці кніжковнага діла хторы значны за разуменне проблема.

Напредній уровень

2РЯК.3.2.7. Самостойнє обачує и толмачи проблеми и ідеї у кніжковным ділу и свой становиско зна аргументовац на основы примарнога текста и літературно-філологічнога контекста.

- Самостойнє обачує и толмачи проблеми хторы порушує кніжковне діло.
- Аргументацыю разуменя проблема наводзі зоз примарнога текста кніжковнага діла (одношэнне медзі юнакамі, одношэнне юнак – дружтво, структура лірскага субекта, исторыйны, экономски обставіні...) наводзі часці кніжковнага діла хторы значны за разуменне проблема и на основы літературно-історыйнога контекста (компаратывна, інтэртекстуална, дияхронічна).

СТАНДАРД 8. *Обычное огляднуцце на стандарт*

Зоз тым стандартом ше випитую способы и успышносц хаснованя секундарнай літературы у рамікох звладованя школскай програмы того предмета.

Основныі уровень

2РЯК.1.2.8. Хаснує препоручену секундарну літературу (кніжковноісторыйну, критицку, автопоетичну, теорыйну) и повязує ю зоз кніжковнім текстамі хторы предвидзены у програмы.

Аспекты применевання таго стандарда на основнім уровню то: (1) видвойоване ключных информаций; (2) применеване основных чытательных стратегий; (3) хасноване зміста зоз секундарнай літературы пре легчайшэ звладоване наставнай единкі.

Стрэдній уровень

2РЯК.2.2.8. Активно хаснує препоручену и ширшу, секундарну літературу (кніжковноісторыйну, критицку, автопоетичну, теорыйну) при толмаченю кніжковноісторыйных и кніжковнонауковых ділох предвидзеных у програмы.

Аспекты применевання таго стандарда на стрэднім уровню то: (1) обачоване значносці секундарнай літературы при зазберованю информаций хторы ше можу пренесці и на другі ситуаціі хторы вязаны за рашоване одредзеного проблема; (2) уводзене и пестоване звікнудца хаснованя енциклопедій, лексиконах, словнікох; (3) активне и самостойнє применеване спознаньёх здобутих зоз секундарнай літературы при толмаченю діла зоз школскай програмы.

Напредни уровень

2РЯК.3.2.8. Кед толмачи кнїжовне діло критицки хаснує препоручену и самостойне вибрану секундарну литературу (кнїжовоисторийну, критицку, автопоетичну, теорийну).

Шыцки до тераз начищлени аспекти того стандарда применюю ше и на тим уровню зоз:
(1) подзвигованьом ступня зложеносци и дужини як текста хтори ше толмачи, так и секундарней литератури хтора ше хаснує за толмачене; (2) инсистоване на критицкому приступу секундарней литератури и (3) хасноване як препорученей так и самостойно вибраней секундарней литератури пре квалитетнейше и подполнейше розумене одредзеней теми зоз наставней програми або окончована задаткох хтори у вязи зоз розуменем и толмаченем діла.

СТАНДАРД 9. *Обще огляднуце на стандарт*

Формоване читательних звикнуцох, розумене улоги читаня при толмаченю кнїжовного діла. Компаративне преучоване матичней кнїжовносци, як и похопйоване способу конституования кнїжовного діла зоз читаньом позиционуе кнїжовне діло знука ланца рецепций. Источашнє, читане дополнює особне искусство, а читане як толмачене лем форма будования язичного (похопйоване язичного/знакового формования швета), литературного (место кнїжовносци при формованю людскога идентитета), культурного (кнїжовносця як часц уметніцкого и культурного поля), национальнога (место кнїжовносци у рамикох национальнай культуры и историі) и общелюдскога идентитета (место кнїжовносци при будованю гуманога и (мулти)культурного дружтва).

Основни уровень

2РЯК.1.2.9. На основи ділох рускей, сербской и шветовей кнїжовносци формує читательни звикнуца и знаня; похоплює улогу читаня при толкованию кнїжовного діла и у витворйованю язичного, литературного, культурного и национальнога идентитета.

- Препознава кнїжовне діло як естетичну творчосць и як культурно-историйни документ (доказ и о ёдним часу, историйним периоду и дружтвеними подіями).
- Похоплює улогу и место читаня кнїжовносци при формованю особного культурного (национальнога, дружтвеного) идентитета.
- Препознава же кнїжовносць понука ёден іншаки попатрунок на дружтво, историю, антропологийни человеков характер.
- Розуми кнїжовну критику дружтва на хасен общого гуманитета.
- Препознава дружтвени и культурни прикмети и найважнейши историйно-дружтвени пременки розличных епохах и одвит кнїжовносци на ніх.
- Позна найважнейши национальни и интернациональни культурни досцігнуца и уметніцкі діла.

Стрэдній уровень

2РЯК.2.2.9. На основи ділох рускей, сербской и шветовей кнїжовносци развіва читательни схопносци, способносци и знаня значны за толмачене и вредноване розличных кнїжовоуметніцких и кнїжовнонауковых ділох и за развіване язичного, литературного, культурного и национальнога идентитета; ма вибудовани читательни смак яки характеристични за культурного и образованого человека.

- Розуми кніжковне діло як естетичну творчосць и як культурно-историйни документ (доказ и о єдним часу, историйним периоду и дружтвенима подіями).
- Похопює и интерпретує улогу и место читаня кніжковносци при формованю особного культурного (націоналного, дружтвеного) ідентитета.
- Розуми же кніжковносць понука єден іншаки попатрунок на дружтво, историю, антропологийни хвалювальний характер.
- Розуми кніжковну критику и критицке діловане кніжковносци на дружтво (інституції, політични идеї, дружтвени стереотипи) на хасен общого гуманитета.
- Похопює дружтвени и культурни прикмети и найважнійши историйно-дружтвени пременки розличних епох и одвіт кніжковносци на ніх.
- Розуми розвиване и историю (руського) язика и способ одношеня кніжковносци гу ньому.
- Позна найважнійши націонални и интернаціонални культурни досцигнуца и уметніцьки діла розличних часох и поровнует их зоз литературними ділами.

Напредни уровень

2РЯК.3.2.9. На основи ділох рускей, сербской и швейцарской кніжковносци (обовязни и особни вибор) и секундарней литератури розширює читательни знаня, применює стратегії читаня хтори усоглашени зоз типом кніжковного діла и зоз читательними цилями (дожице, виглядане, творчосць); розвива язични, литературни, культурни и націонални ідентитет.

- Аналітично приступа кніжковному ділу як естетичнай творчосци и як культурно-историйному документу (доказ и о єдним часу, историйному периоду и культурними дружтвенима досцигнуццами/ подіями, статусу кніжковносци и культуры у дружтву єдного часу).
- Розвива читательне искусство як залогу толкованя кніжковносци при формованю особного культурного (націоналного, дружтвеного) ідентитета.
- Аналітично ще огляда на факти же кніжковносць понука єден іншаки попатрунок на дружтво, историю, антропологийни хвалювальний характер.
- Розуми кніжковну критику дружтва и критицке діловане кніжковносци на дружтво (інституції, політични идеї, дружтвени стереотипи) на хасен общого гуманитета.
- Толкує дружтвени и культурни прикмети и найважнійши историйно-дружтвени пременки розличних епох и одвіт кніжковносци на ніх, як и место и улогу кніжковносци у дружтву.
- Провадзі розвой и историю (руського) язика и способ одношеня кніжковносци гу ньому. У кніжковним ділу толкує архаизмы, историцизмы, церковнославянізмы, пожички, жаргонизмы и розуми їх культурологійну и поетичну улогу у нім).
- Позна найважнійши націонални и интернаціонални культурни досцигнуца и уметніцьки діла розличних часох и поровнует их зоз литературними ділами.

Надпомнунце: Одвітуючи способ вреднованя витвореносци стандарда 2РЯК.1.2.9., 2РЯК.2.2.9. и 2РЯК.3.2.9. бул бы интервю або упитнік.

2.2.3. Приклады задаткох

У тей глави приказани задатки зоз хторима илуструєме даёдни стандарди у обласци *Кніжковносць*. Школьяр треба же би мал розвиту схопносць читаня зоз розуменьем же би ришел задаток³.

Задатки зме зложели до обласци Кніжковносць так же зме вжали до огляду даскељо принципы. Основне же група задаткох провадзи початны текст - гоч задатки истога або розличного уровня чэжини. Други принцип разпорядку задаткох треба же би задоволел начало поступносці у наставі – так же задатки зложени од лёгчайших гу чэжшим, од основнаго уровня по напреднаму посцигнуцох.

Задатак 1

2.РЯК.1.2.1.	Основны уровень
Хто автор шлідуючих двох вириўкох зоз Бешеди, вигвареней 1961. року?	
<p>На тисячи ріжних язикох, у найрозличнейших условийах жывота, з вика до вика, од давних патриярхальных приповеданьох у колібах, при огню, та по творы мадерных приповедачых хтори виходза у тей хвильки з видавательных хижох у вельких штедовых цэнтрах, предзе ше приповедка о судьбі чловековей хтору беею конца и прерви приповедаю лудзе людзом.</p>	
<p>[...]</p>	
<p>Так нам дзекеди випатра же чловечество од первого бліску свідомосці през вики приповеда лем о себе, у мільйон варіянтох, паралельно з дыхом своіх плюцох и ритмом свайго пулсу, непрерывно істу приповедку. А тата приповедка як кед би жадала, як приповедка легендарнай Шехерезады, спрэвесць кревніка, oddalіць незаобіходносць трагичнай судьбы хтора нам грожы, и предлужыць ілузію жывота и тирваня.</p>	
<p>Одвит:</p> <hr/>	
<p>Ришене</p>	
<p>Іво Андрич</p>	

³ Задатки зоз хторима вреднусцеме одредзены *кніжковны компетенцыі* можеме випитоваць и одредзены общы язычны способносці зоз обласци Язична культура. У даёдных выбранных задаткох представяме поступок вредновання групи стандардох зоз аналитичнаму методу (опять задаток 9). Таки приклад есейскага типу у хторым школьяр пише состав интерпретуючы текст хтори предходно чыта. Прикладно би было, у тым случаю, випитаваць схопносць читаня зоз розуменьем початнаго тексту, хасноване кніжковнотеорыйнай терминологіі, схопносць писаня, применеване правописнай нормы, хасноване секундарнай литературы и под. У тым задатку ёсть веце под'задатки хторым одвітую розличны стандарды. Значне наглашиць же будуеме лем тоги способносці хтори эксплицітнаму наводзіміе у інструкцийох задатка.

Задаток 2

2.РЯК.2.2.1.	Стрідній уровень
Прочитай писню <i>Можебуц</i> или Владислава Петковича Диса.	
<p>Забул нєшка рано єдну писню я, Писню цо сом у сну цалу ноц ослуховал: Чуц ю нєшка даремно сом пробовал, Як кед би писнї нє було без сна. Забул нєшка рано єдну писню я.</p>	
<p>У сну сом знац нє мог яка будзеня моц, И же жеми треба слунка, рана, швитаня злати; Же у дню гвозди траца били шмати; На бляди мешац же чека умарты ноц. У сну сом знац нє мог яка будзеня моц.</p>	
<p>Я тераз лєдво можем знац же ше ми шніл сон. И у нім якиш очи, дзецински облесни, Якуш твар, нє знам яку, якиш звод небесни, Стару писню, стари гвозди, якиш стари дом, Я тераз лєдво можем знац же ше ми шніл сон.</p>	
<p>Нє здогадуем ше вецей нічого, ані очох тих; Як кед би ми цали сон бул зоз пени, Як кед би тоти очи були моя душа на сцени; Ані арию нє паметам, ніч инше з годзинох цміх; Нє здогадуем ше вецей нічого, ані очох тих.</p>	
<p>Але нагадуем, а нагадовац ище єдино знам. Нагадуем же то праве тоти очи Цо ме чудно през живот водза и виходза ми вочи: У сну приходза видзиц цо робим кед сом сам. Але нагадуем, а нагадовац ище єдино знам.</p>	
<p>Видзиц ме приду очи и видзим вец И тоти очи, и тоту любов, и тоту твар, И тоту драгу щесца у сну видзим, и ей яр. Лем будни нє видзим цо сом видзел спредз. Видзиц ме приду очи и я видзим вец:</p>	
<p>Ей главу з коруну власох и у власох квет, И ей попатрунок цо на мнє патри як зоз квеца, Цо патри на мнє и радосц ми обеца, Цо ми понука одпочивки ніжносци швет, Ей главу з коруну власох и у власох квет.</p>	
<p>Я тераз нє мам свою милу и нє знам яки ей глас; Нє знам место дзе жиє або спочива; Нє знам чом ю и ей сон ява ми скрива;</p>	

Можебуц шпи и гроб смутно допатра ёй пас.
Я тераз нє мам свою милу и нє знам яки ёй глас.

Можебуц шпи з очми звонка каджого зла.
Звонка стварох, илузийох, звонка живота,
И зоз ню шпи, нєвидзена ёй красота
Можебуц жис и придзе после того сна.
Можебуц шпи з очми звонка каждого зла.

Интерпретуй писню так же визначиш:

- свойо дожице писні;
- тематично-мотивске пасмо и
- найменей два язично-стилски аспекти хтори доприноша поетскай мелодії/музикальносци стиха.

Одвит: _____

Ришене

Дожице писні – Прилапює ше кажды одвит у хторым ше дожице читателя стваря при символичнай глїбини/велью поетски нагадованя и споведаюци лиризем писні.

Тематично-мотивове пасмо – Тема ше одноши на жену и тематично-мотивови круг повязаны зоз жену (напр. жена хтара на початку и на концу живота, жена як ратунок, щесце и под.) На приклад: доминантны виталны мотивы як то шветлосць и тирване (мотивы хтори афірмую живот напротык мотивом шмерцы як то у писні мотивы *граб* и *забуце*) и то: очи, квеце, сон, щесце, красота, гвозды и под. (Мотив *квеце* здогадуе на ніжносць, красоту, младосць; *гвозды* на страцени рай илузию, тайну, швицаючосць итд.)

Язично-стилски аспект – Добры одвит ма у себе толковане же (1) повторыоване словах зоз хаснованьем анафоры, (2) асонанцій (3) рима и (4) персценъюва композиция строфы.

Задатак 3

2.РЯК.1.2.2.	Основни уровень
--------------	--------------------

Пречитай писню *Младосць переходзи* и одвитуй на питане же хто автор тей писні.

Младосць переходзи

*Младосць моя, подоба,
Як ми гине, ягод вода,
Гине, гине, млее, гине
Як лісточок на вербіне.*

*Спаднє лісток, облаци ше,
Моя младосць не врачи ше.
Спаднє лісток и заш будзе,
Моя младосць уж не будзе.*

Записане септембра 1897. од
Марії Бесермині ў Коцуре.

Заокруж букву опрез точного одвиту

- а) Мария Бесермині
- б) Володимир Гнатюк
- в) То народна писня
- г) Гавриїл Костельник

Ришене

в)

Задаток 4

2.РЯК.2.2.2.

Стредній
уровень

Пречитай писню *Дунаю, Дунаю* и напиш хтoreй кнiжовней файти припада.

Дунаю, Дунаю

Дунаю, Дунаю, прецо смутни чечеш?
При води на кратко три войска чекаю.
Перше войско турецке,
Друге войско татарске,
Треце войско влашске.
Турецке войско вицина зоз шаблями,
Татарске войско цилюс зоз стрилами,
У влашским войску Штефан войвода.
У Штефановим войску дзивчина плаче
И плачуци гутори: „Штефане, Штефане,
Штефане войводо! Або ме вежнї, або ме зохаб”.
А цо ей гварел Штефан войвода?
„Вжал бим це дзивко, красна дзивочко,
Неровна ши ми, пущел би сом це, а мила ши ми”.
Цо му гварела дзивчина: „Пущ ме, Штефане,
Скочим я до Дунаю, до Дунаю глубокого,
Хто гу мне допліва, я будзем його”.
Ніхто не доплівал гу красней дзивчини,
Доплівал гу ней Штефан войвода
Влапел дзивочку за билу ручку:
„Дзивочко душичко, будзеш ми миленка”.

Одвіт: _____

Ришене

Балада

Задаток 5

2.РЯК.3.2.2.	Напредни уровень
Потолкай чом писня <i>Дунаю, Дунаю</i> балада, а нє епска писня.	

Ришене

Прилапліви одвит: Балада ше од епской писнї розликує по тим же у балади присутне особне лєбо фамелійне проблематизоване швета а нє народне як у епской писнї. Мож начишліц прикмети балади и епской писнї та их и поровнац.

Задаток 6

2.РЯК.1.2.3.	Основни уровень
Пречитай шлідующи строфи зоз писнї <i>Santa Maria della Salute</i> Лази Костича. Обрац повагу на подзагнути стихи и одвитуй на задати вимоги под текстом. Вец ше русалка моя зявела, красшай нет нїгдзе, анї у сну; <u>з цмоти прекрасна ше випирела,</u> як писня слави на бездни дну, кажду му рану гнет загоєла, нова ше рана зявела з ню: з млосцу, з милосцу шицки сциснute, Santa Maria della Salute. Мнє пребидному така красота? Мнє и чудесносц и розкош тот? <u>Мнє, уж старому, на дну живота</u> <u>златней овоци узрети плод?</u> Сладка ми овоц танталска tota, гоч ше уж змерка надо мну звод. Пребач ми шицко гришно спомнунте. Santa Maria della Salute. У першай и другей строфи подзагнути одредзени стихи. На линії коло каждого твердzenia подзагнутих стихох, упиш хторе толковане припада вонкашньому приступу , а хторе толковане припада нukaшньому приступу .	

Толковане за першу строфу: Дзивка лирскому суб'єкту представя шветлосц. Зоз поступком контраста шветлосц-цмota указуе ше на ёй красоту. _____ приступ.

Толковане за другу строфу: Златна овоц у стихох представя Ленку Дундэрски, дзивка хтора залюбена до Лази Костича. Вона була трицец роки младша од нього та прето и любов медзи німа осталася невитворена. _____ приступ.

Ришенс

Толковане за першу строфу: нукашній приступ
Толковане за другу строфу: вонкашній приступ

Задаток 7

2.РЯК.2.2.3.

Стредній
уровень

Пречитай з увагу ви rivok зоз Тамашовей *Історії рускій літератури* о прикметах Надьовій поезії и ви rivok зоз писні *Паразити* Митра Надя.

Соціальнa поезія Митра Надя у найвекшай міри індивідуалізує того поету у рускій літературі медzi двома войнами. Наднічар на маєткох грофох Елцох и Кениздерох, Надь почувствовал на власней скори, як и його оцец и мац, цо значи буц класно експлоатованi, цо значи виберац медzi гладом, жиму, биду и ситуацию буц слуга, покорни раб без права на хлеб як права на живот.

(Ви rivok зоз *Історії рускій літератури* Юліяна Тамаша)

Лем цо сом тот швет упатрел,
жимне слунко ме ограбло,
мацерине цепле шерцо
надо мну ше розплакало.
Живот чежки, бриги скрити,
а крев пию паразити.

Оцец слуга, мац рабinya,
бо нас шицких служиц муши;
през дзень салаш ёй нє хиби,
вноци райбе, кача, суши...
Вецей гладни як цо сити –
а крев пию исти, исти,
тоти исти паразити.

(Ви rivok зоз писні *Паразити* Митра Надя)

Применяй бiографску методу же биш потолковал живот лирскогo суб'єкта у датим ви rivok зоз писні *Паразити*.

Ришенс

Прилапліви кажди одвит хтори повязуе чежки живот писательов и його родичнох слугох на маєткох грофох.

Неприлапліви кажди одвит хтори нє повязуе бiографску податки и писню.

Задаток 8

- 2.РЯК.3.2.4.
2.РЯК.3.2.2.
2.РЯК.2.3.2.
2.РЯК.2.3.3.

Напредни
уровень
Стрідні
уровень

Находзиш ше у улоги кніжковного критичара. Пишеш рубрику о сучасній поезії за свой школярски часопис.

Твой задаток же биш перше прочитал писню *Ей нє видно тот мой валал* Михала Рамача, а потім одлучиши чи тоту писню препоручуєш або не препоручуєш же би твою товарише прочитали.

Напиш состав о писні так же твой текст стане до задатих рамикох. У составу обґрунтуй своє становиско гу писні зоз аргументами хтори ше одноша на толкованє писні. Можеш напр. писац о мотивах у писні, ідеї, стиху, стилистичним поступку и о других поетичних и структурных елементах писні.

Ей нє видно тот мой валал

То, приятелю чесни, нє тот валал
зоз давних часох, памяткох и шпиванкох.
Нє єдна буря зоз нім нарабяла,
сто стотки раз уж дожил крах и банкрот,

та прето це нє позна и нє вола
до Паньскей карчми на по єдну голем.
Дзе себе ідзеш най це ноши смола.
Сам себе назздрав и на драгу далей.

То нє тот валал. Цошка ше з нім стало.
Гоч цо започнє ідзе му барз ніяк.
Цо було – прешло. Прасло ягод балон.
Нє лічи го модерна терапія.

Нє позна це. Сам себе уж нє позна.
Найблізши род му постал телевізор.
У корчу кажди дзень, а ноц нервозна,
бо ніяк ше вишарпац нє мож з кризох.

То нє тот валал, приятелю чесни.
Лем бежа, дудру, морща ше и хмуря.
И власни скори им постали цесни,
а лєгко их зашалі кажди дурак.

Лем будка ше и глєда виноватих
за зло и горшее, прешле и будуце.
Як служнік кед вицадза го камати
чудує ше хто на нъго клятву руцел.

Естрада гарнє на нъго моря кичу,
вашарски идеали и идолох
и воспитує дзеци у кафичу,
бо и так нєшка хасну нєт од школох.

То не тот валал, чесни приятелю.
Уж анё озвец не зна ше без лаца,
шветковац забул швето и нєдзелю,
за добро з добрым забул врацац.

Цо було грих и ганьба того тераз
вше допущене, аж и пожадане.
На цени не так кніжка як шекера,
а вше од Христа далёй християнє.

Михал Рамач

Твоя робота будзе вреднована на основу того:

- келько твой состав одвитуе на тему хтора ци задана;
- чи ясно даваш свойо становиско о писні;
- чи свойо аргументы засновуюш на толкованю писні;
- чи хаснуеш одвитуюцу кніжковнотеорийну терминологию;
- як водзиш рахунка о композиції состава;
- келько водзиш рахунка о граматичним складаню виречения и його смислу;
- келько применююш правописни правила.

Ришене

У тим задатку зоз аналитичну методу независно ше вреднуе витвореносц трох стандардох:

За 2.РЯК.3.2.4.

Школьяр наводзи чи писню препоручуе або не препоручуе за читане своім товаришом. Толкуе писню поволуюци ше на ёй поетични прикмети.

За 2.РЯК.3.2.2.

Наставнік преценює чи школьяр хаснуе релевантну кніжковнотеорийну терминологию при толкованю писні.

За 2.РЯК.3.2.3.

Наставнік преценює чи текст составу одвитуе зложеному тексту:

- чи школьяр виноши свойо ідеї и аргументує свойо становиско;
- чи ше школьяр намага писац интересантно;
- чи школьяр прави прикладни дигресії и выбера интересантни деталі и одвитующи приклады;
- чи школьяр виноши свойо дожице и упечатки з кніжовного дїла;
- чи школьяр обачуе поенту кніжовного дїла;
- чи школьяр применює правописну норму у случаіах хтори предвидзены зоз програму.

За 2.РЯК.2.3.3.

Наставнік преценює чи школьяр ма читательни смак и чи применює зложени стратегії читаня; чи выбера стратегію читаня хтора одвитуе цілю читаня (напр. чи повязуе дїло зоз прикладами зоз жывота, чи резимуе текст, чи одвитуе на предпоставени питаня хтори повязаны зоз толкованьем текста и под.).

Задаток 9

2.РЯК.3.2.2.

Напредни
уровень

Заокруж букви опрез поетичных прикметох хтори обачуеш у писні *Шерцу* Гавриїла Надя.

ШЕРЦУ

Високо на турні гласни дзвон ше криє,
И широка писня його о животу
Коло нас ше чус. И вон писню тоту
Радосци, и смутку, и надії бис.

И биц, дзвоніц, глашиц докля го ёст будзе,
Не питаюци ше чи го дахто слуха
И видзи; през болю – як паліца суха –
Же на його писню ровнодушни людзе.

И ти, шерцо мойо, будз як дзвон тот гласни:
Шпивай о живоце, и писні глас ясни
Най чуц доокола. Шпивай... И кед будзе

Облапяц це, сцискац, шмерци рука суха,
Умри, без питаня – чи дахто це слуха,
През болю – же шпив ци нє слухали людзе.

- а) астрофична лирска писня
- б) сонетна форма
- в) парна и прекрижена рима
- г) парна и нагромадзена рима
- г) апострофа и обкроченя
- д) облапена и парна рима
- е) медзивойнова писня
- е) дванацскладови стихи
- ж) лиричны паралелизмы

Ришене

б) г) д) е) е) ж)

Задаток 10

2.РЯК.3.2.4.

Напредни
уровень

На основи стихох писнї *Шерцу*, заключ цо представя шерцо за писателя. Обґрунтуй свойо заключене и наведз стихи хтори, по твоім думаню, найлепше илуструю твойо заключене.

Ришене

Прилапліви одвіти: Шицкі одвіти у хторих ше наводзи проблему судьби поета и писнї. (У шерцу представена поетова писня) *И ти, шерцо мойо, будз як дзвон тот гласни:/ Шпивай о живоце, и писнї глас ясни / Най чуц доокола. Шпивай...* Можу буц и други стихи, ал€ терцети обовязні.

Неприлапліви одвіти: Шицкі одвіти у хторих нєт вяза медзи шерцом и поетовим твореньем и його існованьем.

Задаток 11

2.РЯК.1.2.5.

Основни
уровень

Пречитай шлідующи три одредніци зоз Рамачовога *Словніка руского народнаго языка*, та подцагні туту одредніцу чийо толковане ма прикмети **кніжковноуметніцкого** текста.

[бундава] ж. 1. бот. „*Cucurbita pepo L.*” 2. ~ **на сладко:** У сланей води ше уварело на коцки порезану або потарту билу, длуговасту бундаву, оцадзело ше ю и руцело на запражку, заляло ше зоз млеком, посолело и охабело най превре; на концу ше ю поквашнело (Хомабл 9)

віменіц² -їм зак.3. „*вишлебодзиц, викупіц*”: *Познала мила милого [медзи гусарами], /жалошнє патри на нього: / „Мили, мили віменім це, / за сто злати чи даю це?”* (Етн9 ч.306).

винчованка ж. „*слова з хторима ше винчує*”: После винчованки оцец уноши сламу, а шицкі му помагаю розсцеліц ю по хижі (ФейІр 84).

Ришене

Віменіц

Задаток 12

2.РЯК.1.2.6.	Основни уровень
Повяж авторох и дїла зоз понукнутима кніжковноисторийними епохами хторим припадаю – так же упишеш одвитуюце число на одвитуюце место коло дїла. Єдно дїло не припада анё єдней з понукнутих епохах.	
Франческо Петрарка <i>Канцониер</i>	_____
Йован Йованович Змай <i>Ружички</i>	_____
Бора Станкович <i>Нечиста крев</i>	_____
Гавриїл Костельник <i>З моего валала</i>	_____
Оноре де Балзак <i>Бачи Горио</i>	_____
Ришене	
Франческо Петрарка <i>Канцониер</i>	(3)
Йован Йованович Змай <i>Ружички</i>	(4)
Бора Станкович <i>Нечиста крев</i>	(1)
Гавриїл Костельник <i>З моего валала</i>	
Оноре де Балзак <i>Бачи Горио</i>	(2)

Задаток 13

2.РЯК.1.2.7.	Основни уровень
Єден з основних проблемох у роману <i>Процес</i> Франца Кафки то вина Йозефа К. Чи, на основи текста романа, Йозеф К. виновати?	
ГЕЙ	НЄ
Потолкуй одвіт поволуючи ще на текст роману.	
Ришене <i>Прилаплюю</i> ще шицьки одвіти, гоч школяр одвітовал Гей або Нє – кед ще аргументація засновює на тексту романа (поступок подоби, його випатрунок, думки, однощене других подобох гу Йозефови К. и под.) На приклад: ГЕЙ – Йозеф К. ще не буні кед го гарештую. Здобува ще упечаток же вон прилаплює вину за цошко цо поробел. Нє буні ще процив пресуди, алє ю обчекує и мирно ю прилаплює. Справує ще як виновати, об shedнути є зоз вину. НЄ – Йозеф К. виявює же є нє виновати. Нє зна прецо му ще судзи. Вон подполно безпомоцні и жада ще ошлебодзиц од суда, прето же ще нє чувствує виновати. Розпитує ще при бачикови, при адвокатови и при малярови як ще ошлебодзиц од суда.	

Задаток 14

2.РЯК.2.2.6.	Стредній уровень
У хторих ще з начишлених ділох зявлює мотив мертвей милей?	
Заокруж букви опрез точних одвітох.	
а) Бранко Радичевич <i>Школярска розлука</i> б) Владислав Петкович <i>Дис Можебуц шпи</i> в) Франческо Петрарка <i>Канцониєр</i> г) Лаза Костић <i>Santa Maria della Salute</i> г) Лев Толстой <i>Ана Кареніна</i> д) Данило Киш <i>Крипта за Бориса Давидовича</i> е) Йован Йованович Змай <i>Спреми ружички</i>	
Ришене б) Владислав Петкович <i>Дис Можебуц шпи</i> в) Франческо Петрарка <i>Канцониєр</i> г) Лаза Костић <i>Santa Maria della Salute</i> е) Йован Йованович Змай <i>Спреми ружички</i>	

Задаток 15

2.РЯК.2.2.5.

Стредній
уровень

Пречитай шлідующи тексти и обач їх розлични язично-стилски и жанровски характеристики.

ТЕКСТ 1

Кирил и Методий, святы (Кирил, народзел ше коло 827. у Солуну, Македония – умар 14. фебруара 869. у Риму; Методий, родзени коло 825. у Солуну – умар 6. апраля 884. у Моравской; іх дзень заходна церква преславює 14. фебруара, а восточна 11. мая), браца хтори Славянох преобрацели до християнства. Свою мисионерску роботу започали медзи Славянами у Моравской 863. року. Як талантовани науkovци и лингвисти, преложели святы списи на язык хтори познейше наволани старославянски, а приписує им ше же составили нове писмо, глаголіцу. Року 868. пошли до Риму гледац дошлебодзене за хасноване славянскай літургії. Кед Кирил умар, Методий ше врацел до Моравской як архиепископ. Познаты су як „славянски просвітителі”, окончели вельки вплів на вирски и культурни розвой славянских народах.

ТЕКСТ 2

КИРИЛ (Константин Солунски, або Константин Філософ; 826. або 827–869) – святитель восточного християнства, гречески представитель у хазарской полемики, ёден з апостолох славянской писменосци [...]

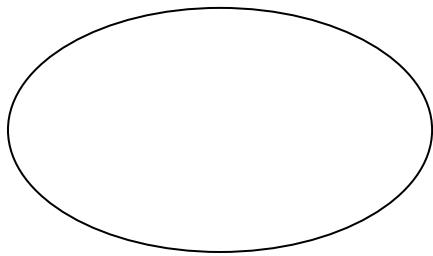
Прекладал церковни списи зоз греческого на славянски, а коло нього ше зберала прощава. Ношели очи на месце дзе дакеди були роги и то было замерковане, опасовали ше зоз гадами, спали так же им глави були обращены на юг, зуби хтори им випадли руцали прейг хижох. Патрел на ніх як винімаю смарглі зоз пальцами хтори ёдли док ше модліли. Ноги умивали так же ше анії не зобували, плювали до ёдзеня пред полудзенком и до Оченашу уруцовали свой варварски мена после каждого слова, так же Оченаш вироснул як хлеб и неставал источашнє, так же ше мушел кажды три дні плец. Незвичайно як их прицаговал пах здохліни,

Одредз хтори язично-стилстични и жанровски прикмети припадаю Тексту 1, а хтори Тексту 2 – так же будзеш упісовац числа опрез понукнутых одвитох хтори упишеш до празних кругох. Ми започали ришоване задатка так же зме уписали число 1, а ти настав:

ТЕКСТ 1

1

ТЕКСТ 2

Понукнути одвити:

- 1) историйни текст котри зжати (энциклопедийна одредніца)
- 2) кніжковноуметніцьки (приповедацьки) текст
- 3) чежи гу науковей реторики
- 4) ма информативно ясне виречене
- 5) иснує приповедаць
- 6) елементы фантастики
- 7) розумліви лексични фонд
- 8) язык поетизовані (поровноване, метафора, гипербола, епитет).

Ришене

ТЕКСТ 1: 1, 3, 4, 7

ТЕКСТ 2: 2, 5, 6, 8

2.3. Обласц КУЛТУРА ВИСЛОВИЙОВАНЯ

Язична культура облапя бешедоване, слухане, читане и писане (при чим ше тоти обласци преплітаю и преклоплюю). Школяр ше оспособює же би язично участвовал у дружтву як його полноправни член: же би составял и розумел бешедовани и писаны тексты розличных файтох, же би викладал у званічней ситуациї о темох зоз языка, литератури и культуры, же би на одвитуюци способ участвовал у дискусыйох о темох зоз языка, литератури и культуры, же би на одвитуюци способ участвовал у дискусийох; здобува способносць и звичай же би читал з розличним цілью (информоване, учене, особни розвой, естетске дожице, забава...), и же би пестовал свою бешедну культуру.

Уровній посцигнуцох ше розликую по зложеносці тексту хтори школяр слуха, чита або составя (усно або писемно). На основним уровню посцигнуцох школяр бешедуе о єдноставних темох о языку, литератури и культуре и з увагу и розуменъем слуха викладане средней чэжкосці; составя єдноставнейши бешедни або писаны текст; чита тексты средней зложеносці и средней чэжкосці. На среднім и напредним уровню посцигнуцох школяр чита зложенши и чэжши тексты.

Уровній посцигнуцох ше розликую и по зложеносці менталних процесох: на основним уровню посцигнуцох школяр розуми текст одредзеней зложеносці и чэжкосці, а на среднім и напредним уровню го и критицки розпатра (уочуе авторово становиска – эксплицітны и имплицітны, и преценює логичносць, виродостойносць и стылску вредносць тексту); на напредним уровню ше обчекуе преглібене критичне штудиране, класификация информацийох и под.

ОСНОВНИ УРОВЕНЬ

2РЯК.1.3.1. Бешедує ясно, почитуючи ортоепски правила стандартного язика; применює кніжковноязични акцент або поровнусь свой акцент зоз кніжовним и намага ше приспособиць гу ньому; чечно и ясно чита наглас кніжовни и неуметніцки тексты; виразно чита и интерпретує лёгки кніжовоуметніцки тексты; у званічних ситуацийох бешедує о єдноставних темох зоз обласци языка, кніжковносци и культуры хаснующи коректни язични вираз (т.е. бешедує чечно, без загакованя, подпоркох, барз вельких павзох и фалшивих початкох, обдумуючи виречене напредок) и з одвитуючу основну терминологию науки о языку и науки о кніжковносци, прилагодзуючи нагодом, ситуациі собешеднікови и теми вербални и нівербални язични средства (трымане, мимику, гестикулацию); бешедує хаснующи презентацию; ма культуру слуханя цудзого викладаня; може з увагу и зоз розуменъем слухац викладане страдней чежини (напр. преподаване) з тему зоз языка, кніжковносци и культуры; з нагоди слуханя одредзеного викладаня зна зберац призначаки.

2РЯК.1.3.2. Бешедуючи о одредзеней теми (зоз языка, кніжковносци або на шлебодну тему), ясно структурує бешеду и повязує ёй часци на одвитуючи способ; розликує важне од неважнога и трима ше основней теми; составя єдноставни бешедовани и писани текст хаснующи ше зоз описом, приповеданьом и викладаньом (експозицию); зна вокраци описац свой чувства и дожице кніжовнога або другого уметніцкого діла; зжато преприповед’ює єдноставнейши кніжовоуметніцки текст и видвоює його важни або интересантни часци; резимує єдноставнейши кніжовни и неуметніцки текст.

1 – Викладане (експозиция) обвисцене о дачим або толковане дачого, односно поступок з хторим бешеднік односно автор тексту виклада дацо слухачови, односно читательовому розуменю. Методы экспозиций поровноване и контраст, илustrация, класификация, дефинироване и анализа.

2 – У начале, на предмету *Руски язик и кніжковносц* ше як лингвометодични модели хасную, насампредз, литературни тексты (кніжовоуметніцки и кніжковнонауково) тексты и тексты зоз обласци лингвистики, а други тексты (зоз медийох, кождодньовей бешеди або даяких других жридох) кед су необходни за обробок окремых темох зоз материялу.

2РЯК.1.3.3. У разправи або черанки думаня на тему зоз кніжковносци, языка и культуры зна у кратких рисох винесц и обгрунтовац идею або становиско за хторе ше заклада, бешедує одмерано, опера ше на аргументы, почитує цудзе думане и бере го до огляду под час своїй аргументациі; пише єдноставни аргументативни текст на тему зоз кніжковносци, языка и культуры.

1 – Аргументативни текст (разправа) текст у хторим автор почина од якейшник подозривосци або дилеми, а потым з наводзенъем аргументох приходзи до разришэння. Автор такого тексту чеки же би з доказами собешедніка односно читателя прешвeчел до точносци свойого думаня.

2СЖК.1.3.4. Хаснє руску кирилку и зна же ше вона хаснє и на интернету. Применює основни правописни правила у фреквентных прикладах и зна хасновац школске видане Правопису; у писанию видвоює часци текста, дава наслови и поднаслови, зна цитирац и парофразирац; составя матурскую работу почитуючи правила виробку фаховей роботи (хаснє фусноти и составя змист и библиографию); составя писмо – прыватне и службове, биографию (CV), молбу, жалбу, вимогу, оглашку; зна пополніц различни формуляри и обрасци.

2РЯК.1.3.5. Ма способносць и звичай же би пре розлични наменки (информоване, учене, особни розвой, естетске дожыце, забава...) читал тексты средней чэжкосци (кніжковноуметніцькі, фахово и научавопопуларны тексты з землянкі науки о языку и кніжковносци, тексты з землян медыйох); применює предложени стратегії читаня.

1 – То тексты хторы одвитуюць за обробок материялу з землян языка и литературы.

2 – Стратегія читаня (хторы свядомы, намирны, циляни читательово поступкі чий ціль розумене тексту) облапяю, наприклад, шлідуюце: школьнія перед читаньем препатра текст, утвардзяе з чого ше вон састоі; здогадуе цо уж зна о тым чому текст пошвецены; гледа інформацію хтора му потребна; предвидзяе зміст ідуціх часцох тексту; утвардзяе основны ідеї и формулюе их з землянма словамі; прилагодзяе швидкосць читаня важносци одредзеных часцох тексту гу задатому цілю читаня; пробуе запаметаць текст (подзагруе часцы, повторюе, резумуе, парапразуе...); врача ше на часцы тексту хторы му важни або их не добрае розумел; преценює кельо текст допринесол його информавосци итд.

2РЯК.1.3.6. Розумі кніжковни и неуметніцькі тексты средней зложеноносци: препознава ёх намену, пренаходзі эксплицітны и имплицітны інформації, видвоюе главны ідеї тексту; провадзі розвой одредзеней ідеї у тексту; поровнуе основны інформації и ідеї з землян двух або весях текстох.

1 – Наменка неуметніцького тексту може быць же би даць описан, же би даць виприповедаць, же би о дачим поінформаваць, односно же би даць потолковаваць, же би з землян аргументах прешвчел або дзеістраваць манипулатывно (пропагандно).

2РЯК.1.3.7. Критицкі раздумуе о кніжковним тексту средней зложеноносци: разликуе об'ектівны/виродостойны факт од авторовай інтерпретації; преценює (и то обгрунтавае) чи автор неуметніцького тексту виноши шыцкі потребны інформації и чи дава достаточны и виродостойны доказы за таго цо твердзі; преценює чи автор тексту неутралны або ангажаваны односно пристрасны, и обгрунтавае свою прецену; препознава бешеду ненависці, дискримінації, бірократскі язык, и ма вибудоване негатывне становішко гу нім; зна у ўністравных прикладах понукнуць алтернатыву бірократскому языку.

2РЯК.1.3.8. Препознава структуру, розличны елементы, стылски характеристики (експресивносць, сникавитосць, метафоричносць) кніжковнаго и неуметніцького текста; препознава конотатывне значене слова у датым контексту и розумі наменку конотатывнаго значеня у кніжковным и неуметніцким тексту; одредзяе значене непознанаго слова на основы контексту и моделу твореня; розумі значене читаня за збогацавае лексичнаго фонда.

СТРЕДНІЙ УРОВЕНЬ

2РЯК.2.3.1. Бешедуе у званічных ситуациях, явно и пред весям аудиториумом о темах з землян языка, кніжковносци и культуры, хаснующи кніжковни язык и одвитуюцу терминологію; участвуе у явных разгвардаках з землян учашнікамі; преценює слухателя односно аудиториум и формує свою бешеду гу його потребам и можлівасцом; ма потребу и звичай развіваць власну бешедну культуру; з увагу и розуменем слуха зложене викладане (напр. преподававае) з темы з землян языка, кніжковносци и культуры; слуха критицкі, преценюющи бешеднікову аргументацію и об'ектівносць.

2РЯК.2.3.2. Составя зложени бешедни и писаны текст (з землян языка, кніжковносци або на шлебоднай теме) хаснующи опис, проповедае и викладае (експозицию); у бешеднай або

писаней розправи прецизно виноши свойо ідеї и обґрунтовює свойо становиско; намага ще бешедовац и писац интересантно, зоз дигресиями и хаснующи цікави деталі и одвитующи приклади; обачує поенту и виклада ю на одвитующи способ; прецизно виноши свойо дожице и упечатки з нагоди кніжковного тексту и резимирує зложенши кніжковни и неуметніцки текст на теми непостредно вязани за наставну материю; пише звит и реферат; применюючи правописну норму у случаюх предвидзених зоз програму.

2РЯК.2.3.3. Ма способносць и звичай, за различни наменки (информоване, учене, особни розвой, естетске дожице, забава...), читац зложени тексти (кніжковноуметніцки тексти, фахово и научнавопопуларни тексти зоз обласци науки о языку и кніжковносци, тексти зоз медийох); ма вибудовани читательни смак характеристични за культурного и образованого человека; применює зложени стратегії читаня; выбира стратегию читаня хтора одвитує наменки читаня.

1 – То гевти тексти зоз медийох хтори одвитующи за обробок материялу зоз языка и литератури.

2 – Школьяр, наприклад, кладзе текст до одвитующого историйского и культурного контексту; виводзи заключене на основи имплицитно датей информации; штудира о своім нукашнім одвиту на текст (напр. Кед ще текст проциви його думаню, вереньом, вредносцами и под.); поровнує текст зоз другима, подобними текстами; графично приказує информации (напр. рисує мапи поняцох) итд.

3 – школьяр самостойно выбира стратегию читаня по своим читательным задаткам – а то може быт основне упознаване зоз тему тексту (такв. информативне читане), естетске дожице (дожите читане), читане пре интерпретацию або учене (вигледовацке читане) итд.

2РЯК.2.3.4. Розуми зложенши кніжковни и неуметніцки текст: препознава його наменку; пренаходзи експлицитни и имплицитни информации; видвоює информации по задатим критерию; видвоює главни идеї; провадзи розвой одредзеней идеї; поровнує информации и идеї зоз двух або веций текстох же бы розумел одвитующи значеньски або стылски аспект по задатим критерию; анализує и толмачи гевти системи мотиваций хтори ще у кніжковним ділу заявлю при формованю (характеризаций) подобох и вибудови подійох (пре лепше и подполнейше розумене значения кніжковного діла); толмачи (на уровню розуменя) тексты операючи ще на други текст/тексты.

2РЯК.2.3.5. Критично раздумує о зложеним кніжковним и неуметніцким тексту: раздвоює обективни факт од авторовей интерпретаций; преценює чи автор тексту неутрални або ангажованы односно пристрасни, обґрунтовуює свою оцену; разликує експлицитни и имплицитни авторово становиска; аргументовано вреднує чи автор зложенного экспозиторного або аргументованого текста одвитующого за обробок наставней материі зоз языка и кніжковносци виноши шицки потребни информации и чи дава достаточни и виродостойни докази за тото цо твердзи.

2РЯК.2.3.6. Преценює чи зложени неуметніцки текст одвитующи за обробок наставней материі зоз языка и кніжковносци добре структурирани и когерентни, чи идеї виложени ясно и прецизно; обачує стылски поступки у тих текстох; проценює кельо одредзени характеристики тексту упливую на його розумене.

НАПРЕДНИ УРОВЕНЬ

2РЯК.3.3.1. Дискутує о зложених темах заз язика, кніжковносци и культуры; дискутує о смислу и вредносцях кніжковних текстах и о наменки и вредносцях неуметніцких текстах хаснующи фахову терминологию.

2РЯК.3.3.2. Виклада (у званічних ситуацийах, явно и пред векшим аудиториумом) и пише о темах заз обласци язика, кніжковносци и культуры; ма розвити бешедніцки (ораторски) схопносци; предпоставя различни становиска аудиториума и у складзе заз тим проблематизує поєдинечни змисти; препознава и анализує вербалну и нєвербалну реакцию собешеднікох односно, аудиториума и гу тому прилагодзує свою бешеду; слухаюци бешедніка, преценює змист и форму його бешеди и способу бешедованя.

2РЯК.3.3.3. Композиційно и логицки складно пише фахови текст на теми заз кніжковносци и язика, як и новинску статю.

2РЯК.3.3.4. Організує, класификує, пообщує и на подобни способ обрабя информації заз кніжковних и неуметніцких текстах на основи задатого и/або самостойно поставеного критерия.

2РЯК.3.3.5. Преглібено критицки раздумує о зложеним тексту: преценює кельо зложени експозиторни текст успишно преноши информации публики хторей є наменени, обачуюци хтори информации недоставаю; видвоює доказну градзу на хторей автор аргументативного тексту фундаментує своє становиска и одредзує средства з хторима их виноши; обачує авторово гришки у заключованю и под.

2РЯК.3.3.6. Преценює стилски поступки у кніжковним и неуметніцким тексту; поровнує стилски поступки у двох зложених текстах (або вецеї нїх); толмачи їх улогу у витворйованю естетских и значеньских характеристиках наведзених файтох текстах.

2РЯК.3.3.7. Будує свидомосц о себе як читательови – развива читательну ауторефлексию (разуми улогу читаня у власним розвою; ма розвиту, критицку свидомосц о своїх читательных схопносцох...).

Задаток 1

2РЯК.2.3.4.	Стredнїй уровень
-------------	---------------------

Уважно пречитай текст Ранка Бугарского *Мацерински язик*, а потым одвитуй на вимоги под текстом.

Скорей спомнути негативни европски стереотип о вецеїязичносци на державним плану одноши ше и на поєдинцох. Бо, часто ше вери же – не рахуюци познейше ученс странских язикох – якошик природно же би кажди человек примарно усвойовал лем ёден язик и одрастал з нїм як з мацеринским. А спак того становиска молговите прешвечене же у индивидуалней двоязичносци, у смислу паралелного усвойованя або порядного алтернативного хаснованя двух язикох, ест дачого девиянтного, та можебуц и невигодного за ментални розвой и соціялизацию такей єдинки. У основи ту слово о меней або вецеї скритим дїству предросудкох гу подвладним меншинским популацийом, чийо припадніки найчастейше праве двоязични. Гу тому главни ношителе тих предросудкох – чи то треба

повесц – привилеговані монолінгвальні представніки векшинського язика у датей культурній і дружтвеній заєдніці, медzi хторима двоязичні особи уж зоз саму тоту свою прикмету неридко виволую подозрене, та и одбиваютьсць.

У екстремних случайох, яки представя преношэнне образцу монолінгвалнай виключносці у етнічно мішаних Зединеных Амерыцких Державох, двоязичносць ше у свідомосці векшинського англосаксонського жительства типично асоцируе зоз худобством, слабім образованьем, та и затупеносцу.

На ідейним плану, корелат такого одношэння гу двоязичносці – чи вон експлицітно формуловані або лем имплицітно – верене же мацерински язик неприкосновена святыня хтора не ўспіхи конкуренцію. Кажде ше може лем у нім до конца виражиць, док други язики, хтори ше познейше евентуално науча у одредзенай міри, можу лем дополнююць служиць одредзеным прагматичным потребам хтори не уходзя да интімі людскай особносці. Треба такай повесці же у таким похопійованню існуе рациональне ядро, гоч завите да емоціональнай вошчині. Кед ніч інше, овладоване з першим язиком у начале часці єдинственного процеса одкрываня швета и себе у тим швеце, док познейше усвойоване других язікох, до хторога приходзі на основі так здобутих схопносцох, заш лем преважно язична операція. Прето и моцна вяза медzi першим наученим язиком и особносцу, хтора ше часто манифестуе и през цепле одношэнне гу тому языку.

Таке велічане єдного и неповторлівого мацеринського язика гу тому ше склада зоз єдну облаплівшу мітологію, скорей уж спомінану, о національно и язично чистей держави, у хторей не ѡжадані ніякі расни, етнічни, вірськи та ані язични мішаніни. Але и кед охабіме з боку досці очиглядні расистичні конотації целей тей тезі, хтори ше у новшай европскай історії ище як знали указаць, мушиме константоваць же ше и лем питане мацеринського язика у назначеним шветлі предстаўя поєдноставено. Об'ективно патрено, нешкайша стварносць и у Европі, а поготов у швеце як целосці, одкрыва значно диференціюваншу слику и гледа иншаку перспектыву. Неспорни емпірийни факты, як и увид да результатох хтори у тей області посцігли розличні науково дисципліни, указую кельо спомнуте патрене узке, анахроне и общеднунте з предросудкамі. Прето ше, медzi іншим, надрилюю и важні корекції у похопійованю поняца мацеринського язика, а неопходне методологійне предусловіе за тото його демистификація.

Треба, насампредз, розуміць же чежкосці починаю од самого того термину, хтори зоз свою наглашенну метафоричносцу сугеруе природну єдинственосць: як цо кажды чловек ма лем єдну мацер, так, озда, ма и лем єден мацерински язик, и точно ше зна же хтори. Але мацерински язик ніяк не исте, у ровнії поняца, цо и язик мацери. У пракси ше тоти два барз часто поклопюю, але вообще не мушки буць так. Гевто цо ше наволус мацеринским язиком може буць и язик оца кед вон іншаки од язика мацери, або язик трецей особи або нового стредку – окреме у ситуаціях векшай етнічнай вимишаносці и живших язичных контактох, характеристичных за рижни меншински и мігрантски популяції.

Окрем того, гоч од кого будзе нашлідзены або преважати, мацерински язик не нужно єдинствена и навше дата категория, але умножованю подложна, динамічна и пременліва вредносць. Так мільйони людзох ширцом швета – масовно, наприклад, у дзяржавах часцох Індії – маю по два мацерински язики (ридше, але не и вінімково, и три), найчастейше и не знаюць хторе з ніх гевтот прави. Ту не допомага догматске інсістуване же єден з ніх мушки заш лем у шыцких случайох мац предносці, хтора ше часто пробуе потримаць з популярніма лаціцкімі представамі анегдотскога характера, наприклад, же при вецейязичных правдиви мацерински язик гевтот на хторим ше дума або шніс, або гевтот хтори остава очувані при поремеценю або при частотонім траценю язичнай способносці пре хороту. Одношэнне медzi язиком и думаньем, як и язиком и снами, пребарз зложени, и у вельо чим ище віше не виглядани, за таки прости висловіння, а ані евиденція о афізичных хоротнікох не дава недвусмислову результаты.

Тиж так, єден язик ше може усвойоваць як мацерински у найвчаснейших роках живота, але познейше може у тей улоги буць заменены зоз даєдним другим пре пременку околіска, та

аж и з даяким трецим, и то ище зоз можлівосцу врацаня першобутному стредку и предходному мацеринскому языку хтори ше тераз знова утвердзуе.

Так флексибілно спатрене, поняце мацеринскаго языка ше, поправдзе, може розложиц до даскелью компонентах и дефіновац по походзеню, односно рядошліду усвойованя (перши научени язык), ступню знаня (язик хтори ше найлепш позна), функції (язик хтори ше найчастейш хаснүе) або ідентификацыі (язик хтори дахто сам прилаплюе як мацерински, або му го други у тым свойству прыпісую). Тоты компоненты ше можу поклопіц але и буц у часточным разрэзу, та дахто може мац розличны мацерински языки, зависно од хаснованай дефініцыі. Заш лем, попри шыцких спомнутых условносцох, за векшину потреба вироятно найадекватнейше обще одредзене же дачий мацерински язык гэвтот хтори тата особы найскорей научела (кед вон познейш нє заменісти) и зоз хторим ше самоідентифікуе. Але ище віше стой надпомнунце же то нє муши буц лем ёден язык, бо ше и два можу паралельно усвойовац як перши, ані то нє муши остац істи язык, нє лем прето же ше вон може заменіц але и прето же и самоідентификациі подложна пременком.

З зогаду шыцкіх спомнутых условносцох, за векшину потреба вироятно найадекватнейше обще одредзене же дачий мацерински язык гэвтот хтори тата особы найскорей научела (кед вон познейш нє заменісти) и зоз хторим ше самоідентифікуе. Але ище віше стой надпомнунце же то нє муши буц лем ёден язык, бо ше и два можу паралельно усвойовац як перши, ані то нє муши остац істи язык, нє лем прето же ше вон може заменіц але и прето же и самоідентификациі подложна пременком.

З ўсім словам, питане мацеринскаго языка, и теоретично а часто и практически, значно зложеніе як цо то випатра класичному монолінгвалові европскай традиції. Пре спомнуты нясносы і можліви гришки, нешка ше у науки о проблемах вецеязычносці и сам термин мацерински язык найчастейш нє хаснүе. Место того ше, частейш бешедуе о першим, односно другим языку, при чым ше и тоты назви звичайно одноша на ступень знаня або обсяг хаснованя, а нє нужно и на рядошліду усвойованя (з вінімком у окремых дисциплинах як цо развойна психолингвистика и глотодидактика, дзе хронология од окремого значеня).

Дополні вирчене так же заокружиш слово опрез точнаго одвиту.

На основі пречитанага тексту Ранка Бугарскага *Мацерински язык* значене поняца *перши язык* подрозумяе же то:

- а) язык хтори научиме скорей других языкох;
- б) язык хтори найлепш познаме и найвецей хаснусеме;
- в) мацерински язык векшинскаго жительства ёдней жемі;
- г) язык хтори ше у одредзенім стредку трима за найвреднейши.

Ришене

б)

Задаток 2

2РЯК.2.3.4.

Стріднїй
уровень

Заокруж букву опрез твердзеня о мацеринским языку хторе автор трима за точне.

- а) Мацерински язык ше муши научиц од мацери.
- б) Мацерински язык ше през живот може пременіц.
- в) Мацерински язык потомкох имігрантох исте цо і їх завичайни язык.
- г) Особа може мац лем ёден мацерински язык.

Ришене

б)

Задаток 3

2РЯК.2.3.5.

Стріднїй
уровень

Заокруж букви опрез становискох хтори заступа автор тексту у вязи зоз предрозсудками о двоязичносци.

- а) Предрозудки гу двоязичносци одсликую предрозудки гу националним меншином.
- б) Предрозудки гу двоязичносци приходза зоз меншинских популяцийох.
- в) Предрозудки гу двоязичносци заснованы на научовим вигледованю.
- г) Предрозудки гу двоязичносци характеристични виключно за Зєдинени Америцки Держави.
- д) Предрозудки гу двоязичносци окреме маю гевти особи хтори добре знаю лем ёден язык.

Ришене

а) д)

Задаток 4

2РЯК. 2.3.5.

Стреднї
уровень

Наведз три авторово аргументы проців термину *мецерински язик*.

1. _____
2. _____
3. _____

Ришене

Прилаплїви одвит

Кажды одвит хторы дава шлідуюци інформацій:

1. мацерински язик не исте ўточня ў язік мацери;
2. особа може маціва два мацерински язики;
3. мацерински язик ше може меняць.

Задаток 5

2РЯК.1.3.7.

Основни
уровень

Подцагні часці тексту у другім пасусу у хторым автор дава аргументы же більші верело же „мацерински язик неприкосновена святыня хтора не церпи конкуренцию”.

Ришене

Кед тіч інше, учене першого язика у начале часці единственного процесу открываня швета и себе у тим швеце, док познейше усвойоване других язикох, до хторого приходзі на основи так здобутих схопносцох, заштамплені преважно язична операция.

Задаток 6

2РЯК.2.3.5.

Стреднї
уровень

Хторе авторово становиско у остатнім пасусу?

Заокруж букву опрез точного одвitu.

- а) У остатнім пасусу автор категорични же треба напущиц термин *мацерински язик*.
- б) Зоз остатнього пасусу не можеме заключиц о авторовим становиску у вязи зоз термином *мацерински язик*.
- в) Автор у остатнім пасусу не висловює ніяке становиско у вязи зоз термином *мацерински язик*.
- г) У остатнім пасусу автор имплицирує (нагадує) же термин *мацерински язик* треба напущиц место термину *перши язик*.

Ришене

г)

Задаток 7

2РЯК.3.3.5.

Напреднї
уровень

Як автор у тексту висловює же ше склада зоз тим же термин *мацерински язик* треба заменіц зоз термином *перши язик*?

Прецень средства (напр. факти, думаня итд.) хтори хаснуе и обґрунтуй свою думане.

Наведз голем два приклады.

1. _____
2. _____

Ришене

Прилаплїви одвит

Кажды одвит у хторым школьні преценюе найменей два средства хтори автор наводзи. Средства менує (рэзимує) або их парапразує.

Наприклад: Автор у заключеню наводзи цудзе думане; поволуе ше на авторитети; гэвтих хтори би евентуално могли дац противне думане.

Задаток 8

2.РЯК.2.3.4.

Стреднїй
уровень

Пречитай з повагу шлідуючи текст о Шекспировій драмі *Гамлет* и одвітуй на вимоги под текстом.

О Гамлетови

Рушаючи од Гетеа, кніжковна критика тримала же Гамлет бул чловек слабей волі. Тото похопене наїшло на свой конечни вираз при Бернеови, хтори ше у тей статі, написаній зоз тоном памфлета, подшміховал Гамлетови, окреме возвелічуючи краля. Аж и таки окремни думатель як Гебел пише барз сниковою у своїм „Дньовніку”: „Гамлет здохліна уж на початку трагедії; тут то ми видзиме то ружи и церні хтори зоз тей здохліни рошню.” У русійскій кніжковносці позната и Тургеньова статя „Гамлет и Дон Кіхот”, у хторим дава барз интересантну характеристику Гамлетови, спрощуючи його безживотну интелектуалносці непостредній Дон Кіхотовей активносці. Таке похопене базує ше на чисто літературним приступу трагедії, на тим шліпим вереню до бешедного матеріялу, хтори дакеди прикмета наймасовнейшай кніжковній критики. Причина за таке толковане дал сам Гамлет, у своїм познатим монологу, у хторим дава заувагу своїй недостаточній одважносці.

Цо вон Хекуби? Цо вона йому?

А я.....

Медзитим, як цо уж поведзене, тоти монологи представляю одшмельоване самого себе, своїй волі, а найменей шведоча о слабосці тей волі. Кед сцеце, напроців, чловек хтори ма наисце слабу волю найчастейше не свидомі тей слабосці; постої водвиль у хторим ёден слаби чловек лежи на кавчу и хвалі ше: „Я орел” итд. Сами по себе, Гамлетово монологи бешедую о тим же вон незадовольни зоз собу, и – ніч вецей. У борби зоз феудальним околіском, вон ше бори зоз самим собу, звладаючи у себе подозривосці до нового гуманістичного моралу хтори вимага вецей праведносці. Алє тоти нестаємносці ніздзе не парализую його дзеку. Гамлетова трагедия то його осамена, без достаточного фундаменту, жажда за праведносцю. Як цо уж поведзене, драмскому герою не мож вериць його словам, треба превериць як вон дійствуе. А Гамлетова активносці енергичнейша прето же вон сам водзи длугу и кирваву борбу зоз кральем, зоз цалім данским двором. У своїм трагічным жаданю же би було праведне, вон три раз одлучно напада краля: перши раз забива Полонія, други раз краля ратує його молитва, а треци раз, на концу трагедії, Гамлет забива краля. Гамлет окреме оштурмно видумує „мишаловку” - спектакль, преверюючи духову вияви; Гамлет схопно одстранює зоз своїй драги Розенкрэнца и Гілденстэрна. Наисце, вон водзи титанску борбу. Не вери духовим виявом, алє тоти вияви преверює; тото преверйоване ёден час затримує одлучни вдереня. Алє ані ту нет знаки слабей дзеки. З авторову дзеку, дух ше не зявює як пророк, хторому треба вериць, алє як подозриве и страшне привидзене. Гамлетовому моцному и еластичному характеру одвітує його физична природа: Лаерт найлепши мачовалец Французкей, а Гамлет го победзүе, указуе ше як схопнёйши борец (тото процівслові Тургеневим твердзеньном же Гамлет фізично слаби!). Герой трагедії ма максімум дзеки, трагедия віше трагедия моци, и ми би не почувствовали трагічни ефект хтори виволуе „Гамлет” кед би герой бул неодлучни и слаби.

(Виривок зоз кніжки *Драматургія* Владимира Волкенштайна, 1966)

Заокруж основни принципи на основи хторих Гамлет одредзени як драмски герой.

- а) принцип дійствования
- б) принцип физичнай красоты
- в) принцип тайней догварки
- г) принцип сценскаго костима

Ришене

а)

Задатак 9

2.РЯК.3.3.5.

Напредни
уровень

Пречитай шлідующи вириўкі о роману *Прекляти двор* Иви Андрича и одвитуй на вимоги под німа.

1. текст

Гоч иншаки од Андричовых вельких романох-хронікох, *Прекляти двор* засновуює ше на истым искусству и ноши исте поручене як и вони. У його основи то спознане о „глібокай людской подзеленосці”, а його смисел у визначаваню потреби же би ше тата подзеленосц звладала, же би ше створели мости хтори прибліжа людзох без огляду на розлики хтори их дзеля. [...]

Зоз того чутства виходзи и тата симпатия гу неменованому легиньови на початку и на концу романа, зоз хтору вон облапя, и ище раз преживюе, шицкі тоти судьби. Зоз його свидомосцу плету ше ніткі приповедкох о тих людзох и як имагинарни мости преруцую просторы, держави, религії, и повязую судьби людзох у подзеленым швеце.

(Јован Деретић, Српски роман 1800–1950, 380–382)

2. текст

Кед Чамил спозна же нет мости медзи людзми – тато исте спозна и фра Петро – вон зоз тим Андричову автопоэтичну и естетичну визию мостох, приповедки як моста, як и шицкі други семиотичны и поетичны мости неутралуе: мости не повязую людзох и знаки, вони лем вираз гуманистичнай німоци же би полі дошли ёдни до других: „Аж теди могол точно и подполно видзиц тато цо скорей, занесхени и млади, ані не нагадовал: цо шицко може дзеліц человека од жени хтору люби, и вообще людзох ёдни од других”; „И шицко ше зводзело на ёдно: постоя два швети, помедзи хторых нет и не може буц правого дотику ані можлівосці спорозуменя, два страшны швети хтори осудзени на вичну войну у тисяч формох”.

(Драган Бошковић, *Заблуда модернізма*, 48–49)

На хтори способ кажди з авторох толкує смисел **Андричовага моста як символа** у *Преклятым двору* Иви Андрича?

Потолкуй свой одвіт поволуючи ше на 1. и 2. текст.

Ришене

Автор 1. текста толкує символ моста як повязоване розличных людских судьбох, и зато гутори [...]

Автор 2. текста негира символику моста як повязоване, напротив – мости вираз німоци такого повязованя, та ше гутори [...]

2.4. Применюване образовних стандардох у наставним процесу – плануваню, виводзеню наставі и вреднованю посцігнущох школьніх

Плановане и реализацию стандардох школьніх посцігнущох необходне усоглашиц зоз змістами школскіх програмох (за філологійни гімназії, гімназії общого типа, дружтвеного и природного напряму, средней фаховей штирирочнай и трирочнай школи), як и зоз учебніками намененіма учень руского язика и кніжковносци.

Перши крохай у тим намаганю будзе зложена реформа средньошколских програмох, после хторей будзе можліве адекватне плановане витворйованя змісту предмета на рочним и мешачним уровню.

У тим смислу важне знац шлідуюце: под час планованя пожадане повязовац змісти обласцох предметох: *Язык, Кніжковносць и Культура висловівания* кед то можліве, зоз снованьом аналітично-сінтетичного, компаративного и проблемского приступу преучованю наставного материялу, хтори побудзую школьні свідому активносць и креативносць, оригиналносць и критичне думане. Таке організоване наставі доприноши витворйованю принципох свідомей активносці школьніа, єдинства теорії и пракси и рационалізації и економичносци. Ведно зоз принципом научносци и воспитносци, хтори указує на континуоване дійствоване наставного процеса на фундаментох фаху и моралного розвою школьніровей особносци, наглашую ще естетски и етични компоненти предмету руски язик и кніжковносци.

Же би ще настава поставела як вигледовацка и творительна, необходне же би видоволела и принципу индивідуалізації и диференціації хтори до першого плану кладзе каждого поєдинечного школьніа и його способносци (на даєдним з предвидзених уровнях школьніх посцігнущох). То значи же єден школьніа не муши указац істи способносци, знання и схопносци зоз шицких трох обласцох предмета (*Язык, Кніжковносць и Культура висловівания*), але ще праве з медзисобным функціональним повязованьом змістох предметох школьніа будзе побудовац же би цо лепше и продуктивнейше розумел и применювал научени наставни материял у целосци.

Предвидзени описи школьніх посцігнущох можу ще, под час планованя, детально повязовац зоз темами зоз исторії, язика, лінгвістики, граматики и лексики, стилистики, исторії кніжковносци, теорії кніжковносци и кніжковнай критики, а насампред зоз школску лектиру (обовязну, виборну, дополнюючу, факултативну) и секундарну литературу. Ведно зоз побудованьом розвою школьніх компетенцийох у уснім и писаним висловіванию, наставнік до огляду вежне и медзипредметни компетенції и усоглаши плановане наставних змістох зоз руского язика и кніжковносци зоз змістом других предметох, кед то прикладне.

Под час планованя, єдан істи стандарт (або його часц) будзе активовани веце раз през школски рок, кажди раз зоз другу наставну єдинку. Таки поступок обезпечує досяговане поступно вище висшого уровня поєдинечных школьніх посцігнущох, а школьні знання, схопносци и способносци ще непрерывно и пошвидшано спатраю зоз нових углах, утверджую и систематизую.

Зоз увидом до роботи наставнікох сербскаго язика у основных школох здобува ще упечаток же наставніком надрилена обовязка механічнаго дистрибуованя опису школьніх посцігнущох ведно зоз наставніма єдинками чийо ще витворйоване планує по тематским принципу, так же ще вони преноша зоз основного документа до наставного приріхтованя за поєдинечни годзини (Чапрић 2015: 88). Можліве же просвітни совітнікі гледаю таке водзене документациі, медзитим, було бы лепше одредзиц хтори стандарди (и на хторим уровню) буду „активнейши” цеком одредзеного наставного периода (мешац, тримешац, полроче) у одношенно на други. Випатра же под час обробку, утверждаваня и систематизованя школьніх знаньох не легко ясно видвойц хтори ще школьні посцігнуща досягую зоз роботу на одредзеней наставній єдинки, бо вони дійствуя здружене. Їх ще пробує досягнуц так же ще тема, проблем, програмски элементи патра зоз веце углох, а їх

витворыдане представя процес хтори видоволює принципу поступнога и систематичнога здобуваня знаня, як и тирвацсци знаня и схопносци.

Кед бизме сцели витвориц приклад дистрибуції стандарду на моделу мешачнога плану роботи школьнага першай класи средній школы, вон бы могол випатрац так як понукнути приклад хтори шлідзи. Заш лем, препоручуеме же би ше то не робело, але же би ше здружено одредзело (на мешачнім уровню) гевти стандарди хтори ше указую як примарни за тот наставни период.

СЕПТЕМБЕР (16 годзини)

1. Уводна годзина

- Упознаване школьнага зоз планом роботи и зоз програму.
- Представяне учебнікох и упутствах за їх хасоване.
- Догварка о способох и формох роботи.

2. Язык. Правопис.

Общи правописни правила.

утвердзоване

На одвитуюцих прикладох и одвитуюцих вежбох обновиц знаня о общих правописных правилах, з хторима ше школьнага упазнали през основну школу.

2РЯК.1.3.4. Хаснусе руску кирилку и зна же ше вона хаснусе и на интернету. Применює основни правописни правила у фреквентных прикладох и зна хасновац школскіе видане Правопису; у писаню видвоює часцы текста, дава наслови и поднаслови, зна цитирац и парафразирац; составя матурскую роботу почитуюци правила виробку фаховей роботы (хаснусе фусноти и составя змист и біблиографію); составя писмо – прыватне и службове, біографію (CV), молбу, жалбу, вимогу, оглашку; зна пополніц розлични формуляри и обрасци.

3. Культура висловійовання. Усне висловійоване.

Бешедна вежба: Кніжковне діло хторе паметам зоз основнай школы.

утвердзоване

Приихтац школьнага же би усно представели кніжковне діло хторе обрабяли у основнай школы.

- Здобуц увид о читательных искусствах школьнага, познаване кніжковносци, кніжковных ділох, писательськох, кніжковных родох и кніжковных файтох.

2РЯК.2.3.1. Бешедує у званічных ситуациях, явно и пред векшим аудиториумом о темох зоз обласци языка, кніжковносци и культуры, хаснующи кніжковны язик и одвитуюцу терминологию; участвує у явных разговоркох зоз вецей учашнікамі; преценює слухателя односно аудиториум и формує свою бешеду гу його потребом и можлівосцом; ма потребу и звичай развівац власну бешедну культуру; з увагу и разуменьем слуха зложене викладане (напр. преподаване) з тему зоз языка, кніжковносци и культуры; слуха критицки, преценюючи бешеднікову аргументацию и обективносц.

4. Язык. Общи поняца о языку.

Место языка у людским животу. Важни характеристики языка.

обробок

2РЯК.1.1.1. Ма основни знаня о языку вообще (до то язык, хтори функциї ма); почитує свой язык и почитує други языки; препознава стереотипни становиска гу языку. Розуми поняце тексту; розликує часци тексту (увод, главна часц, закончене); препознава файти текстох (форми дискурсу); ма основни поняца зоз социолингвистики: позна поняца єдноязичносци и вециязичносци (и зна одвигуюци янични обставини у Сербії); розуми поняце яничней вариативносци и препознава основни вариетети.

5. Язык. Кнїжовни язык.

Розпасмовийоване язика.

обробок

Язык, диалект и социолект.

- Кнїжовни язык (поняце). Кнїжовноязични варианти.
- Функционални стили.
- Нестандардни янични вариетети.

2РЯК.1.1.2. Розликує кнїжовни (стандардни) язык од диалекту; зна основни податки о карпатских диалектох; ма правилне становиско гу своей бешеди и гу другим вариантом рускей бешеди (керестурска и коцурска); почитує свой язык и ма потребу чувац свой язык; єднак почитує обидва варианти рускей бешеди - керестурску и коцурску; ма потребу учиц, чувац и пестовац кнїжовни язык; позна найважнейши граматични и нормативни приручніки и зна их хасновац; зна основни податки о месце руского язика медзи другима индоевропскими и славянскими языками; ма основни знаня о розвою кнїжовного язика, писма и правопису при Руснацох.

6. Кнїжовносц. Увод до преучованя кнїжовного дїла.

Уметносц.

обробок

• Поняце уметносци. Уметніцки висловни средства. Файти уметносци з оглядом на висловни средства.

- Кнїжовносц як уметносц слова. Кнїжовносц и други уметносци.

7. Кнїжовносц. Увод до преучованя кнїжовного дїла.

Кнїжовносц як уметносц.

Младосц *преходзи*, народна лирска песма.

обробок

• Дефиноване кнїжовносци.

• Окремносц кнїжовного дїла. Обробиц на уровню приказу лирску народну писню *Младосц преходзи*. Сообщоване уметніцких дожицох и становискох у вязи зоз писню.

- Кнїжовне дїло (поняце).
- Медиї кнїжовносци. Усна и писана кнїжовносц.
- Назва кнїжовносц. Кнїжовносц як уметносц слова. Язык кнїжовного дїла. кнїжовноуметніцки стил.
- Указац на природу кнїжовносци и ей смисел.

2РЯК.1.2.4. Обачує и зоз прикладами аргументує основни поетични, язични, естетични и структурни прикмети кніжкових ділох зоз обовязнай школскай лектири.

2РЯК.1.2.7. Анализує видвоёни проблеми у кніжковним ділу и зна их аргументовац зоз примарним текстом.

2РЯК.2.2.4. Обачує и пояснює поетични, естетични и структурни прикмети кніжковноуметніцких и кніжковнонауковых ділох у рамикох школскай лектири; преценює чи зложени кніжковнонаукови текст (автобіографія, біографія, мемоари, дньовнік, писмо, драгопис...) добре структуровани и когерентни, чи ідеї ясно и прецизно виложени; обачує стилски поступки у кніжковноуметніцким и кніжковнонауковим тексту; преценює як одредзени прикмети текста уплівую на його розумене и доприноша толмаченю значеня текста.

8. Кніжковносц. Увод до преучованя кніжковного діла.

Читане и толмачене кніжковного діла.

Дзівоцка краса, народна лірска писня

обробок

- Школьне ше упознаваю зоз толмаченьем кніжковного діла и зоз його интерпретацию.
- Главни характеристики вигледовацкого и дожитого читаня.
- Доживоване кніжковного діла и його розумене як водзаци интеграцыйни элементы и факторы обединьования под час приступа ділу.
- Обробок писні *Дзівоцка краса* у функциі илустративного приклада теми наставней ёдинки.
- Розлики медзи кніжковноуметніцкими и другими текстами; повязоване зоз знанями о функцональному разпасмовированю языка зоз наставнаго материялу о языку.

2РЯК.1.3.8. Препознава структуру, различны элементы, стилски характеристики (експресивносц, сниковитосц, метафоричносц) кніжковного и неуметніцкого текста; препознава конотативне значене слова у датым контексту и розуми наменку конотативнаго значеня у кніжковним и неуметніцким тексту; одредзує значене непознанаго слова на основы контексту и модель твореня; розуми значене читаня за збогацоване лексичнаго фонда.

2РЯК.1.1.1. Ма основни знаня о языку вообще (до то языку, хтори функції ма); почитує свой язык и почитує други языки; препознава стереотипны становиска гу языку. Розуми поняце тексту; розликує часцы тексту (увод, главна часц, закончене); препознава файты текстах (формы дискурсу); ма основни поняца зоз социолингвистики: позна поняца ёдноязычносц и вециязычносц (и зна одвитуюци язични обставини у Сербії); розуми поняце язичнай вариативносц и препознава основни вариететы.

2РЯК.2.2.6. Кед толмачи кніжковноуметніцки и кніжковнонаукови діла зоз школскай програмы применює знаня о основных кніжковноисторийных и поетичных прикметах стилских епохах, рухах и формаций у рэзвою рускай, сербской и швейцарской кніжковносці.

2РЯК.2.2.7. Самостойнє обачує и анализує проблемы у кніжковным ділу и зна аргументовац свой становиско на основы примарнаго текста.

2РЯК.3.2.1. Чита, доживює и самостойнє толмачи кніжковноуметніцки и кніжковнонауково діла зоз обовязнай школскай програмы, як и дадатны (выборны) и факультативни

кніжковноуметніцки и кніжковнонаукови тексти; при интерпретації зоз сигурносцу хаснує здобути знаня о творчим опусе автора и кніжковноисторийним контексту.

9. Кніжковносц. Увод до преучованя кніжковного діла.

Кніжковносц и преучоване кніжковносци.

обробок

- Наука о кніжковносци; теория кніжковносци, история кніжковносци и кніжковна критика.
- Кніжковнонаукова методология. Вонкашні и нукашні приступ кніжковному ділу.

Плуралізм методох.

- Жридла за преучоване кніжковного діла. Примарни и секундарни жридла за преучоване кніжковного діла. Хасноване и применьоване жридлох за преучоване кніжковного діла.

2РЯК.1.2.2. Позна кніжковнотеорийну терминологию и функционально ю повязує зоз прикладами зоз кніжковних⁴ и неуметніцких⁵ текстох предвидзених у програми.

2РЯК.1.2.3. При толмаченю кніжковноуметніцких и кніжковнонауковых ділох розликує методы нукашнього и вонкашнього приступу.

2РЯК.1.2.4. Обачує и зоз прикладами аргументує основни поетични, язични, естетични и структурни прикмети кніжковних ділох зоз обовязней школскей лектири.

2РЯК.1.2.5. Обачує основни прикмети кніжковносци як дискурса и розликує го од других дружтвених дискурсох.

2РЯК.1.2.8. Хаснує препоручену секундарну литературу (кніжковноисторийну, критицку, автопоетичну, теорийну) и повязує ю зоз кніжковнима текстами хтори предвидзени у програми.

10. Кніжковносц. Увод до преучованя кніжковного діла.

Жридла за преучоване кніжковносци – годзина у бібліотеки.

Школска (локална) бібліотека.

обробок

- Файти кніжкох. Видане кніжковного діла (поняце). Лектирске видане.
- Пренаходзене одвитуюцаго виданя кніжкі у бібліотекі. Бібліотекарски каталоги. Бібліографія. Индекси. Спісок літературы.
- Служене зоз кніжкі (часцы кніжкі).
- Дигітални жридла за преучоване кніжковносци (примарни и секундарни).
- Зберане и архивоване градзи (податкох).
- Хасноване фаховых терминологийных словнікох и лексиконах.
- Дигітални базы податкох пошвецены кніжковносци.

2РЯК.1.3.4. Хаснує руску кирилку и зна же ше вона хаснує и на интернету. Применює основни правописни правила у фреквентных прикладох и зна хасновац школскесе видане Правопису; у писаню видвоює часцы текста, дава наслови и поднаслови, зна цитирац и парафразирац; составя матурскую роботу почитуюци правила виробку фаховей роботи (хаснуе фусноты и составя змист и бібліографію); составя писмо – прыватне и службове,

⁴ Кніжковни тексты облаплюю кніжковноуметніцки и кніжковнонаукови тексты.

⁵ Неуметніцки тексты подрозумюю тексты зоз науки о языку и науки о кніжковносци, научнавопопуларны тексты зоз тих обласцох и, по потреби, тексты зоз медийох и других жридлох хтори прикладни при обробку наставней матерій зоз предмета Руски язык и кніжковносц.

біографію (CV), молбу, жалбу, вимогу, оглашку; зна пополніць розлични формулари и обрасци.

2РЯК.1.3.5. Ма способносць и звичай же би пре розлични наменки (информоване, учене, особни розвой, естетске дожыце, забава...) читал тексты страдней чэжкосци (кніжковноуметніцки, фахово и научавопопуларны тексты зоз обласци науки о языку и кніжковносци, тексты зоз медийох⁶); применює предложени стратегій читаня.

2РЯК.2.2.8. Активно хаснує препоручену и ширшу, секундарну литературу (кніжковноисторийну, критицку, авторо-поэтичну, теорийну) при толмаченю кніжковноуметніцких и кніжковнонауковых ділох предвидзених у програми.

11. Кніжковносць. Увод до преучованя кніжковного діла.

Пасмовита структура кніжковного діла.

Дунаю, Дунаю, народна балада

обробок

- Характеристики методологійного приступу пасмовітей структури кніжковного діла.
- Обучоване школярох же би на конкретним прикладу применели тоту методу и обачели ёй добры боки.
- Обачоване естетскей функції языка, творительных поступкох и стилских висловных средствах на конкретним прикладу.

2РЯК.1.3.8. Препознава структуру, розлични елементы, стилски характеристики (експресивносць, сліковитосць, метафоричносць) кніжковного и неуметніцкого текста; препознава конотативне значене слова у датим контексту и разуми наменку конотативного значения у кніжковним и неуметніцким тексту; одредзує значене непознатого слова на основи контексту и моделу твореня; разуми значене читаня за збогацоване лексичного фонда.

2РЯК.1.2.7. Анализує видвоені проблеми у кніжковним ділу и зна их аргументовац зоз примарним текстом.

2РЯК.2.2.1. Интерпретує кніжковни текст так же спатра його интеграцыйни факторы (дожыты контекст, тематично-мотивове пасмо, композиция, подоби, формы приповеданя, ідейне пасмо, язычно-стилски аспекти...).

2РЯК.2.2.3. Розликує методы вонкашнього и нукашнього приступу при интерпретації кніжковноуметніцкого и кніжковнонаукового діла и адекватно их хаснує при похопійованю и толкованю тих файтох ділох.

12. Кніжковносць. Увод до преучованя кніжковного діла.

Смысл и значение кніжковносци.

Іво Андрич: *O приповедки и приповеданю*, бешеда з нагоди приманя Нобеловей награди.

обробок

2РЯК.1.3.3. У розправи або черанкі думаня на теми зоз кніжковносци, языка и культуры зна у кратких рисох винесць и обгрунтовац идею або становиско за хторе ше заклада, бешедує

⁶ Тексты хторы одвитуюци за обробок наставней материі зоз языка и кніжковносци.

одмерано, опера ше на аргументи, почитує цудзе думане и бере го до огляду под час своєй аргументації; пише єдноставни аргументативни текст на теми зоз кніжковносци, языка и культуры.

2РЯК.1.2.1. Позна авторох ділох зоз обовязней школскей програми и локализує их до контексту творчого опуса и кніжковноисторийного контекста.

2РЯК.1.2.5. Обачує основни прикмети кніжковносци як дискурса и розликує го од других дружтвених дискурсох.

2РЯК.1.3.7. Критицки раздумує о кніжковним тексту средней зложеносци: розликує обективни/виродостойни факт од авторовей интерпретації; преценює (и то обґрунтуює) чи автор неуметніцкого тексту виноши шицки потребни информации и чи дава достаточни и виродостойни докази за тое цо твердзи; преценює чи автор тексту неутрални або ангажованы односно пристрасни, и обґрунтуює свою прецену; препознава бешеду ненависци, дискриминації, бирократски язык, и ма вибудоване негативне становиско гу нім; зна у єдноставних прикладах понукнуц алтернативу бирократскому языку.

13. Култура висловівания. Усне висловівоване.

Рецитоване виривкох зоз Андричовей бешеди з нагоди приманя Нобеловей награди.

утвердзоване

2РЯК.1.3.1. Бешедує ясно, почитуюци ортоепски правила стандартного языка; применює кніжковноязични акцент або поровнует свой акцент зоз кніжковним и намага ше присподобиц го гу ньому; чечно и ясно чита наглас кніжковни и неуметніцки тексты; виразно чита и интерпретує легки кніжковноуметніцки тексты; у званічных ситуациях бешедує о єдноставних темах зоз обласци языка, кніжковносци и культуры хаснуюци коректни язични вираз (т.е. бешедує чечно, без загакованя, подпоркох, барз вельких павзох и фалшивых початкох, обдумуюци виречене напредок) и з одвитуюцу основну терминологию науки о языке и науки о кніжковносци, прилагодзуюци нагодом, ситуаций собешеднікови и теми вербални и невербални язични средства (трымане, мимику, гестикуляцию); бешедує хаснуюци презентацию; ма культуру слуханя цудзого викладаня; може з увагу и зоз розуменем слухац викладане средней чежини (нпр. преподаване) з тему зоз языка, кніжковносци и культуры; з нагоди слуханя одредзеного викладаня зна зберац призначаки.

14. Култура висловівания. Писане висловівоване.

Домашні задаток. Тема: Язык кніжковней уметносци якошк иншак звучи, цошка инше значи и якошк иншак випатра. Толмачене задатку.

утвердзоване

- Читане и коментароване роботох.

2РЯК.1.3.2. Бешедуюци о одредзенай теми (зоз языка, кніжковносци або на шлебодну тему), ясно структурує бешеду и повязує ей часцы на одвитуюци способ; розликує важне од ніважнога и трима ше основней теми; составя єдноставни бешедовани и писаны текст хаснуюци ше зоз описом, приповеданьем и викладаньем (експозицию); зна вокраци описац свой чувства и дожице кніжковного або другого уметніцкого діла; зжато преприповед'ює єдноставнейши кніжковноуметніцки текст и видвоює його важни або интересантни часцы; резимирує єдноставнейши кніжковни и неуметніцки текст.

15. Язык. Кніжовни язык.**обробок**

- Розлики медzi кніжовним и кождодньовим язиком.

16. Язык. Кніжовни язык.

Руски бешеди.

обробок

- Керестурскa и коцурска бешеда.
- Школьяр одредзуе место руского языка медzi другима индоевропскими и славянскими языками

2РЯК.1.1.2. Розликує кніжовни (стандардны) язык од дыялекту; зна основни податки о карпатских дыялектах; ма правилне становиско гу своеi бешеди и гу другим вариянтом рускей бешеди (керестурскa и коцурска); почитує свой язык и ма потребу чувац свой язык; ёднак почитує обидва вариянты рускей бешеди - керестурскu и коцурску; ма потребу учиц, чувац и пестовац кніжовни язык; позна найважнейши граматични и нормативни приручнікі и зна их хасновац; зна основни податки о месце руского языка медzi другима индоевропскими и славянскими языками; ма основни знаня о развою кніжовнаго языка, писма и правопису при Руснацах.

3. Литература

- Bugarski, R. (2003). *Uvod u opštu lingvistiku*. Beograd: Biblioteka XX vek.
- Kristal, D. (1996). *Kembrička enciklopedija jezika*. Beograd: Nolit.
- Драгићевић, Р. (2007). *Лексикологија српског језика*. Београд: Завод за уџбенике.
- Дуличенко, А. Д. (1995). *Jugoslavo Ruthenica I, Роботи з рускей филологиі*. Нови Сад: Руске слово.
- Дуличенко, А. Д. (2009). *Jugoslavo Ruthenica II, Роботи з рускей филологиі и историі*. Нови Сад: Филозофски факултет – Руске слово.
- Кочиш, М. (1971). *Правопис руского языка*. Нови Сад: Покраїнски завод за видаване учебнікох.
- Кочиш, М. М. (1978). *Лингвистични роботи*. Нови Сад: Руске слово.
- Медеши, Г. (2008). *Язык наши науки*. Нови Сад: Дружтво за руски јазик, литературу и културу.
- Мудри, А. (2014). Гиперонимийни и гипонимийни одношена у рамикох польодїлской лексики при Руснацох у Войводини. *Polyslav* 17, 125–131.
- Мудри, А. (2017). Невидиліви значеня руского язика на интернету. у: Варга, Б. – Мудри, А. – Сабадош, С. – Римар, А. (ред.) (2017). *Зборник работах з трецей младежской конференциі младых науковцах и фаховцах*. Нови Сад: Завод за културу войводянских Руснацох – Филозофски факултет – Вигледовацки круг. 11–24.
- Надъ, Г. Г. (1988). Прилоги до исторії руского язика, Нови Сад: Руске слово.
- Николић (ред.), (2007). *Речник српскога језика*. Нови Сад: Матица српска.
- Рамач Я. (1993). *Кратка история Руснацох (1745–1918)*. Нови Сад: Грекокатоліцка парохия св. Петра и Павла Нови Сад.
- Рамач Я. (2016). *На крижней драги*. Нови Сад: НВУ Руске слово.
- Рамач, Ю. (1995). *Српско-русински / Сербско-руски словнік I*. Нови Сад: Универзитет у Новим Саду – Филозофски факултет – Катедра за русинистику, Дружтво за руски јазик и литературу.
- Рамач, Ю. (1997). *Српско-русински / Сербско-руски словнік II*. Нови Сад: Завод за уџбенике и наставна средства - Универзитет у Новом Саду - Филозофски факултет – Катедра за русински језик и књижевност – Друштво за русински језик и књижевност, Нови Сад.
- Рамач, Ю. (2002). *Граматика руского языка за I, II, III, IV классы гимназии*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Рамач, Ю. (2010). *Руско сербски словнік*. Нови Сад: Филозофски факултет – Оддзелене за русинистику, Завод за културу войводянских Руснацох.
- Рамач, Ю. (2017). *Словнік руского народного языка I*. Нови Сад: Филозофски факултет – Оддзелене за русинистику, Завод за културу войводянских Руснацох, Дружтво за руски јазик, литературу и културу, НВУ Руске слово.
- Рамач, Ю. (2017). *Словнік руского народного языка II*. Нови Сад: Филозофски факултет – Оддзелене за русинистику, Завод за културу войводянских Руснацох, Дружтво за руски јазик, литературу и културу, НВУ Руске слово.
- Тамаш, Ј. (2006). *О природи књижевности и природи проучавања књижевности*. Нови Сад: ВАНУ.
- Тамаш, Ю. (1986). *Гавријл Костельник медзи доктрину и природу*. Нови Сад: Руске слово.
- Тамаш, Ю. (1997). *История рускей литературы*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Тамаш, Ю. (1998). *Читанка з з літературно-теорийними поняттями за другу класу средній школи*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.

- Тамаш, Јо. (1998). *Читанка зоз литературнотеорийним понјацима за перши класу стредњеј школи*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Тамаш, Јо. (1999). *Читанка зоз литературнотеорийним понјацима за трећу класу стредњеј школи*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Тамаш, Јо. (1999). *Читанка зоз литературнотеорийним понјацима за штварту класу стредњеј школи*. Београд: Завод за уџбенике и наставна средства.
- Тамаш, Јо. (2009). *Євангелиста Михајло Ковач*. Нови Сад: Руске слово.
- Тамаш, Јо. (2012). *Дюра Папгаргај од рурализма по популизму*. Нови Сад: Руске слово – ВАНУ.
- Фейса, М. (1990). *Английски елементи у руским језику*. Нови Сад: НВУ Руске слово.
- Фейса, М. (2018). Английско-руска и руско-английска транскрипција. *Русинистични студији 2*, 11–26.
- Чапрић, Г. (ур.), (2015). *Општи стандарди постигнућа за крај општег средњег и средњег стручног образовања и васпитања у делу општебразовних предмета за предмет српски језик и књижевност*. Београд: Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања.